

Kulturhistorisk bebyggelseinventering

Hålaveden

Lilla Morlejan, Månsabola, Ruskelsby, Tingstad och Vinninge
i Stora Åby socken

Holkaberg, Rödebol, Skrädeberg och Stavreberg
i Ödeshögs socken

Ödeshögs kommun
Östergötlands län

Lisa Johansson

K U L T U R M I L J Ö A V D E L N I N G E N

Ö S T E R G Ö T L A N D S L Ä N S M U S E U M

Kulturhistorisk bebyggelseinventering

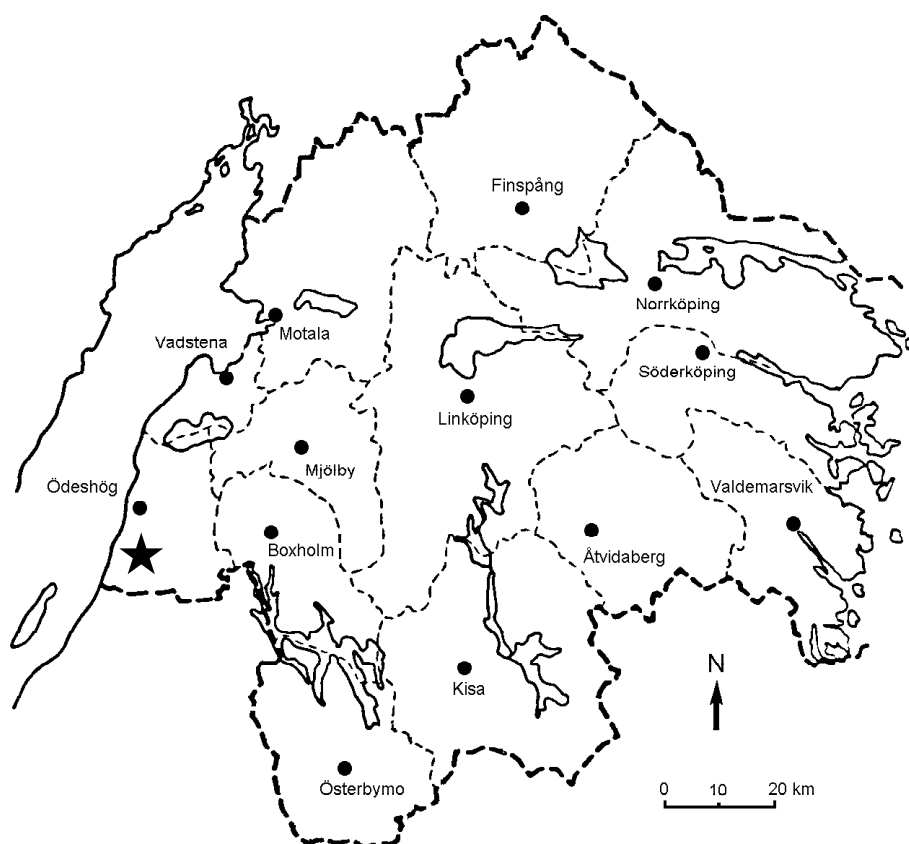
Hålaveden

Lilla Morlejan, Månsabola, Ruskelsby, Tingstad och Vinninge
i Stora Åby socken

Holkaberg, Rödebol, Skrädeberg och Stavreberg
i Ödeshögs socken

Ödeshögs kommun
Östergötlands län

Lisa Johansson 2002

Rapport 79:2002

Ö S T E R G Ö T L A N D S L Ä N S M U S E U M

Tekniska uppgifter

Lokal	Hålateden
Socken	Stora Åby och Ödeshögs socknar
Stad	-
Kommun	Ödeshög
Län och landskap	Östergötlands län
Fornlämningsnummer	-
Ekonomiska kartans blad	-
Koordinater	-
Koordinatsystem	-
Höjdsystem	-
Typ av undersökning	Kulturhistorisk bebyggelseinventering
Länsstyrelsens diarienummer	223-6102-01
ÖLM diarienummer	54/02
ÖLM kontonummer	5003
Uppdragsgivare	Länsstyrelsen Östergötland
Kostnadsansvarig	-
Personal	Lisa Johansson, Marie Hagsten
Fältarbetstid	-
Total projekttid	-
Totalt undersöktes	-
Därav intensivt	-
Fynd	-
Foto	-
Analyser	-

Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands länsmuseum.

Rapport 79:2002	© Östergötlands länsmuseum
Grafik	Lisa Johansson
Omslagsbild	Lisa Johansson
Grafisk form	Lasse Norr
Tryck	-
Ur allmänt kartmaterial	© Lantmäteriverket dnr 507-99-499

Ö S T E R G Ö T L A N D S L Ä N S M U S E U M
K U L T U R M I L J Ö A V D E L N I N G E N

Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 14 05 62
lansmuseum@lansmus.linkoping.se • www.linkoping.se/lansmuseum

Hålaveden

Kulturhistorisk bebyggelseinventering

*Lilla Morlejan, Månsabola, Ruskelsby, Tingstad och Vinninge
i Stora Åby socken*

*Holkaberg, Rödebol, Skrädeberg och Stavreberg
i Ödeshögs socken*

*Ödeshögs kommun
Östergötlands län*

Sammanfattning

På uppdrag av Länsstyrelsen i Östergötlands län har Östergötlands länsmuseum under våren 2002 utfört en kulturhistorisk bebyggelseinventering av nio utvalda fastigheter i Hålaveden; Lilla Morlejan, Månsabola, Ruskelsby, Tingstad och Vinninge i Stora Åby socken samt Holkaberg, Rödebol, Skrädeberg och Stavreberg i Ödeshögs socken. Samtliga belägna i Ödeshögs kommun. Hålaveden är namnet på den bygd som sträcker sig från Ödeshög i norr till länsgränsen i söder. I väster och öster avgränsas området av Vättern respektive Lysings häradsallmännings stora skogsområde. Området karaktäriseras av ett småskaligt och ålderdomligt odlingslandskap. Den täta förekomsten av välhävdade ängs- och hagmarker saknar motstycke i Östergötland. Eftersom det småbrutna landskapet karaktäriseras av små byar och ensamgårdar medförde laga skiftet relativt små förändringar, endast ca 25% av gårdarna blev ålagda att flytta ut. Motsvarande siffra för Östgötaslätten är 75%.

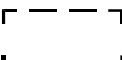

Trots att varken laga skiftet eller det moderna jordbrukets strukturella omvandling påverkat by- och gårdsbebyggelsen i någon större omfattning, så har de enskilda byggnadernas utseende inte undgått förändring. Detta märks särskilt väl vad gäller ladugårdarna och mangårdsbyggnaderna, medan uthusen som ofta mist sin ursprungliga funktion ofta bevarat ett mer ålderdomligt utseende.

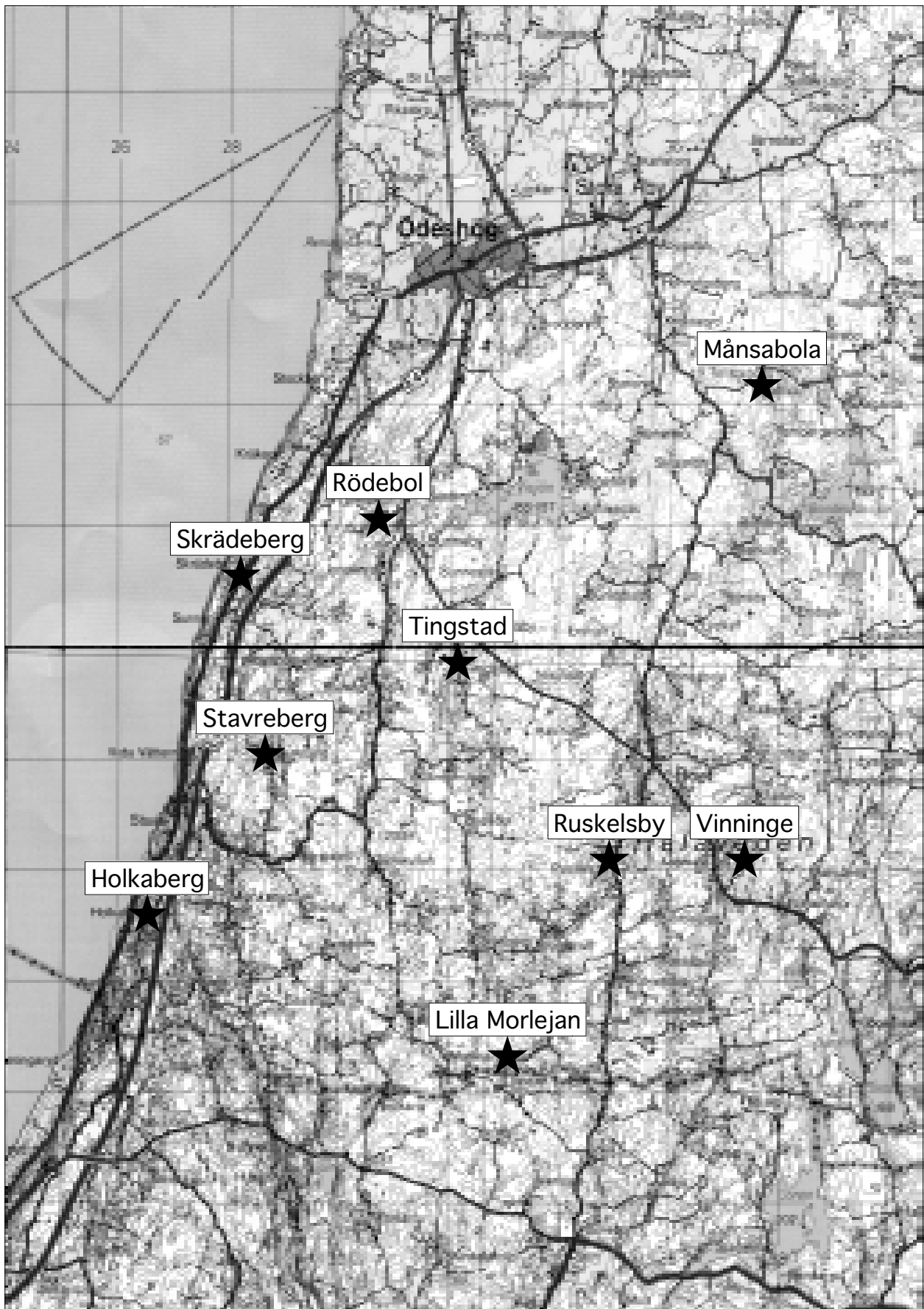
Innehåll

Inledning	7
Syfte och metod	7
Lilla Morlejan, Stora Åby socken, Ödeshögs kommun	
Fastighet Lilla Morlejan 2:1	8
Månsabola, Stora Åby socken, Ödeshögs kommun	
Fastighet Månsabola 1:1	14
Ruskelsby, Stora Åby socken, Ödeshögs kommun	
Fastighet Ruskelsby 1:2 (tidigare 1:5)	20
Fastighet Ruskelsby 1:4 område 1 (tidigare 1:6)	28
Fastighet Ruskelsby 1:4 område 2	32
Fastighet Ruskelsby 1:9	36
Fastighet Ruskelsby 1:10	40
Fastighet Ruskelsby 1:11	42
Fastighet Ruskelsby 1:12 (tidigare 1:2)	44
Tingstad, Stora Åby socken, Ödeshögs kommun	
Fastighet Tingstad 1:2	48
Fastighet Tingstad 1:4	54
Fastighet Tingstad 1:5	60
Fastighet Tingstad 1:6	64
Fastighet Tingstad 1:7	68
Fastighet Tingstad 1:8	72
Fastighet Tingstad 1:9/Skogstorp	76
Vinninge, Stora Åby socken, Ödeshögs kommun	
Fastighet Järnstad 3:5	78
Holkaberg, Ödeshögs socken, Ödeshögs kommun	
Fastighet Holkaberg 1:2	82
Fastighet Holkaberg 1:3	88
Fastighet Holkaberg 1:4	94
Fastighet Holkaberg 1:5	100
Rödebol, Ödeshögs socken, Ödeshögs kommun	
Fastighet Rödebol	102

Skrädeberg, Ödeshögs socken, Ödeshögs kommun	
Fastighet Skrädeberg 1:2	106
Fastighet Skrädeberg 1:3	112
Fastighet Skrädeberg 1:4	116
Fastighet Skrädeberg 1:8/ Nyhem	120
Fastighet Skrädeberg 1:9	122
Fastighet Skrädeberg 1:12	126
Fastighet Skrädeberg 2:1 (tidigare 1:7)/Märtalyckan	128
Stavreberg, Ödeshögs socken, Ödeshögs kommun	
Fastighet Stavreberg 1:4	132
Fastighet Stavreberg 1:7	136
Fastighet Stavreberg 1:8	140
Fastighet Stavreberg 1:9	142
Fastighet Stavreberg 1:14 (tidigare 1:12)/torpet Lyckan	144
Fastighet Stavreberg 1:15 område 1 (tidigare 1:5)	148
Fastighet Stavreberg 1:15 område 1 (tidigare 1:6)	152
Fastighet Stavreberg 1:15 område 2 (tidigare 1:11)	156
Fastighet Stavreberg 1:16 (tidigare 1:10)/torpet Fällan	160
Fastighet Stavreberg 1:17 (tidigare 1:9)	166
Fastighet Stavreberg 1:18 (tidigare 1:9)	170
Slutord	172
Referenser	174

Teckenförklaring

	Bostadshus
	Ekonomibygnad
	Riven/brunnen byggnad
	Större väg
	Mindre väg
	Fastighetsgräns

Utdrag ur "Blå Kartan" 73 Jönköping och 83 Skövde med de aktuella områdena markerade.
Skala 1 : 100 000.

Inledning

På uppdrag av Länsstyrelsen i Östergötlands län har Östergötlands länsmuseum under våren 2002 utfört en kulturhistorisk bebyggelseinventering av ett antal utvalda fastigheter i Hålateden. Hålateden är namnet på den bygd som sträcker sig från Ödeshög i norr till länsgränsen i söder. I väster och öster avgränsas området av Vättern respektive Lysings häradsallmännings stora skogsområde. Området karaktäriseras av ett småskaligt och ålderdomligt odlingslandskap. Den täta förekomsten av välhävdade ängs- och hagmarker saknar motstycke i Östergötland. Eftersom det småbrutna landskapet karaktäriseras av små byar och ensamgårdar medförde laga skiftet relativt små förändringar, endast ca 25%

av gårdarna blev ålagda att flytta ut. Motsvarande siffra för Östgötaslätten är 75%.

Föreliggande bebyggelseinventering är en del i Hålatedsprojektet som är ett samarbete mellan länsstyrelsens miljövårdsenhet och kulturmiljöenhet. Syftet med projektet är att fördjupa och sprida kunskapen om värdefulla natur- och kulturmiljövärden i bygdens odlingslandskap. Länsstyrelsen har tidigare låtit utföra en arkeologisk och kulturhistorisk inventering av följande fastigheter: Lilla Morlejan, Månsabola, Ruskelsby, Tingstad och Vinninge i Stora Åby socken samt Holkaberg, Rödebol, Skrädeberg och Stavreberg i Ödeshögs socken.

Syfte och metod

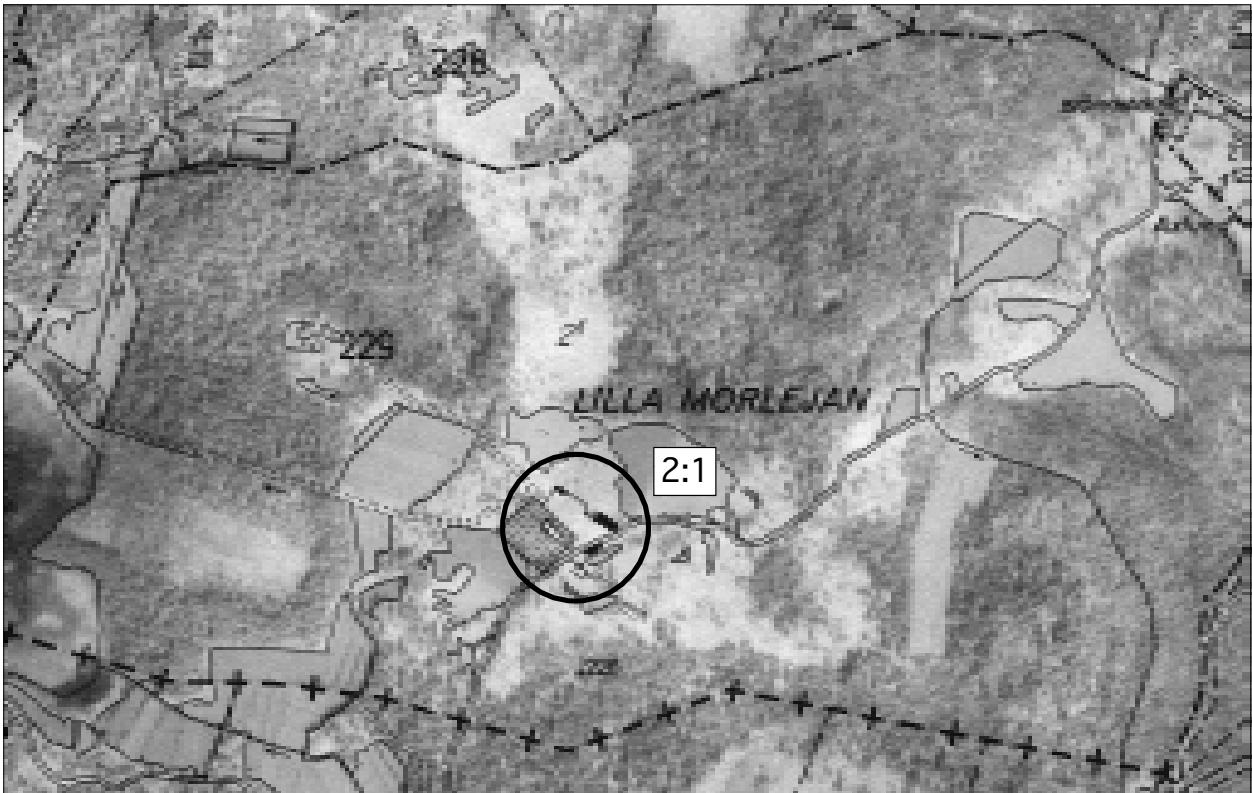
Urvalet av områdena har gjorts med tanke på representativitet vad gäller topografiska lägen samt fastigheternas storlek och innehåll. Denna rapport är tänkt att komplettera de tidigare inventeringarna med ett fördjupat bebyggelsehistoriskt perspektiv.

Inventeringen inleddes med en period av fältarbete bestående av fotografering samt beskrivning av byggnadernas exteriörer. Därefter fördjupades det kulturhistoriska perspektivet genom kart-, arkiv- och litteraturstudier. Avseende kartmaterialet har jag främst använt mig av den Ekonomiska kartan, Häradskartan (Dals och Lysings härad) från 1881 samt de Storskiftes- och Lagskifteskartor som funnits tillgängliga. De äldre kartorna har varit till stor hjälp för att klarlägga byarnas framväxt. Situationsplanerna har utformats av författaren med den Ekonomiska kartan som underlag. Vissa förändringar har sedan gjorts, till exempel har nyuppförda byggnader ritats in. Situationsplanerna är ej precisa utan bara tänkta att ge en ungefärlig bild av byggnadernas placering på fastigheten.

Vidare har jag tagit del av diverse litteratur och arkivmaterial. Östergötlands läns museum gjorde år 1949 en byggnadsinventering där några av de berörda byggnaderna i Stavreberg och Holkaberg ingick. De flesta angivelser om byggnadernas uppförandeår är hämtade från serierna Sveriges bebyggelse: landsbygden och Svenska gods och gårdar. Dessa uppgifter är ungefärliga och inte alltid fullt tillförlitliga. Jag har även haft stor nytta av en del otryckt material som jag fått av länsstyrelsen samt några C-uppsatser (Linköpings universitet, Institutionen för Tema Det kulturella arvet) som berör ämnet. Slutligen har jag haft stor hjälp av den information jag har fått av de personer jag träffat ute på gårdarna.

Ett urval av några ur kulturhistorisk synpunkt särskilt intressanta gårdar har gjorts i samarbete med antikvarie Marie Hagsten. Dessa områden presenteras i rapportens slutord.

Lilla Morlejan, Stora Åby socken, Ödeshögs kommun

Utdrag ur Ekonomiska kartans blad 074 86 (7E 8g Morlejan) från 1950 med den aktuella fastigheten markerad. Skala 1:10 000.

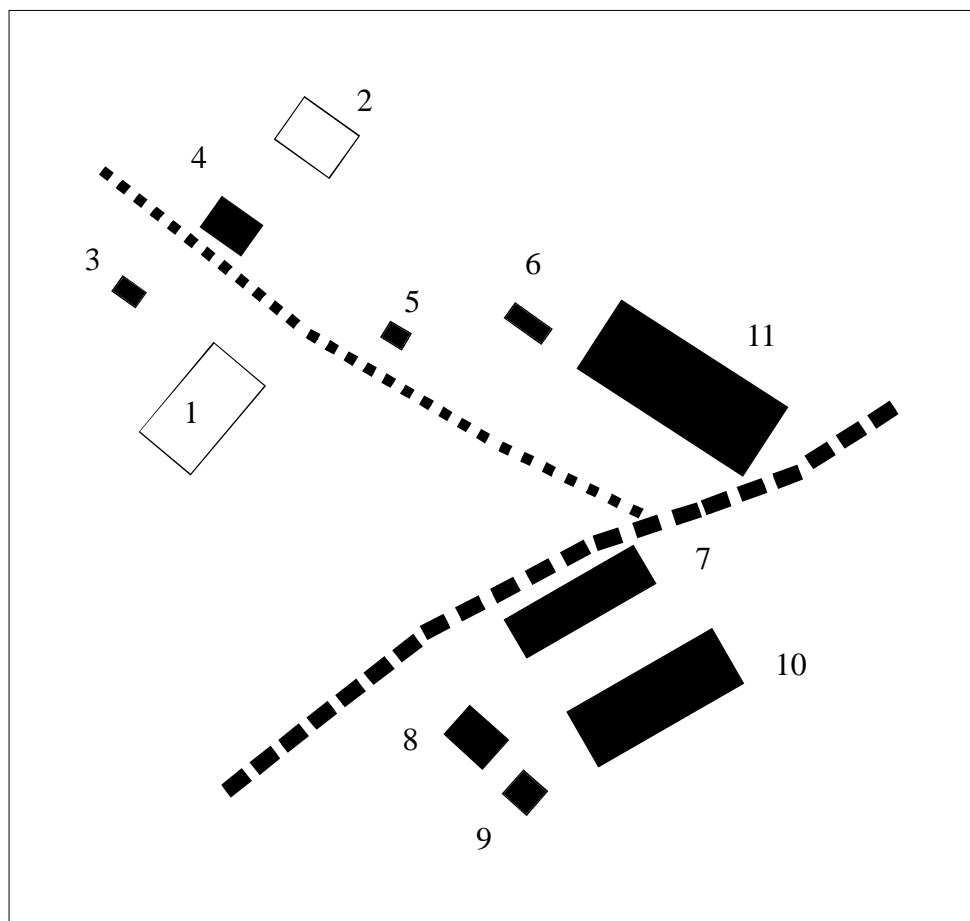
Fastighet Lilla Morlejan 2:1

Miljöbeskrivning

Ensamgården Lilla Morlejan ligger i Ödeshögs skogsbygd, nära den småländska gränsen. Gården kallas även Lilla Morliden eller Lilla Morlegan. Enligt Ortnamnsarkivet i Uppsala är de äldsta beläggen på namnet från år 1544: "Morgenlögh" samt år 1577: "Lilla Morlögan". Namnet kan ha sitt ursprung i ordet "mor" som i detta fall torde stå för sank skog eller tät granskog. Dagens gårdsläge sammanfaller väl med den på 1708 års karta markerade gårdstomten. På 1881 års Häradskarta finns även ett jordtorp beläget nordväst om gården markerat. Resterna av detta

torp är idag registrerat som torplämning i fornminnesregistret. Ytterligare en husgrund med spismursröse ligger öster om gården nära den södra fastighetsgränsen.

Gårdstomten är idag omgiven av åkermark och björkhagar. I väster ligger den igenväxande Morlejsjön. Mangårdsbyggnaden med omgivande trädgård ligger avskild från de övriga byggnaderna som samtliga är belägna på andra sidan av de två vägarna.

Lilla Morlejan 2:1.

1. Mangårdsbyggnad

Huvudbyggnaden, uppförd 1910, har en sexdelad plan och är uppförd i 1 1/2 våning. Vid huvudingången finns en inbyggd veranda i två våningar, på baksidan en tillbyggnad jämte en modern öppen uteplats. På den västra gaveln finns en under tak skyddad uteplats. Byggnaden renoverades 1944.

Grund

Byggnadens grund utgörs av huggen granit. Tillbyggnader på baksidan samt gavel står på cementgrund.

Stomme

Trä

Tak

Sadeltak belagt med mörkgrå betongpannor. Vitmålade taksparrar och takfot. Takfotstassarna är profilerade. Tillbyggnaden på gaveln är försedd med plåttak.

Skorsten

Pannskorsten i tegel i nordöst. Huset var tidigare försett med två skorstenar.

Fasad

Stående, gul lockpanel med vita knutar och detaljer. Huset har på senare tid tilläggsisolerats.

Mangårdsbyggnad från sydöst, Lilla Morlejan 2:1.

Fönster

Småspröjsade, brunmålade fönster. Några av fönstren är utbytta mot modernare (vita?) koppade fönster med tvärpost. Halvvåningen är försedd med mindre rektangulära tvådelade fönster. Högst upp på verandans gavelröste sitter ett oxögefönster med stjärnformad spröjs. Tillbyggnaden har flera olika typer av fönster.

Dörrar

Sentida, tvådelad entrédörr med fyllningar.

2. Bostadshus

Huset byggdes enligt uppgift år 1938 av återanvänt virke från den gamla mangårdsbyggnaden. De som idag bor i huset kan berätta att det tidigare använts som både svinhus, brygghus och drängstuga. Under huset finns en källa som användes till bryggningen. Källan används än idag, men ej till dricksvatten.

På den främre långsidan finns en tillbyggd uteplats som är öppen på sidorna. På västra gaveln finns en tillbyggnad som används som förråd.

Grund

Cement

Stomme

Trä

Tak

Sadeltak belagt med enkupigt tegel med undantag av tillbyggnaden på gaveln där man valt den tvåkupiga varianten.

Skorsten

Sentida skorsten i nock

Fasad

Locklistpanel målad i röd färg. ”Dörröverstycket” har dock ej målats om, utan har fått behålla den ursprungliga falu rödfärgen. Knutar och omfattningar är vita. Huset har tilläggsisolerats.

Fönster

Nya 2-luftsfönster med spröjs.

Dörrar

Två panelade dörrar. Litet skärmtak över dörr på gavel.

3. Växthus

Stomme
Regelkonstruktion

Tak
Sadeltak täckt med korrugerad plast.

Fasad
Korrugerad plast.

4. Uthus

Garage enligt uppgift uppfört omkring 1996/97.
Tre portar på långsidan som vetter mot vägen.

Grund
Cementgrund med platta.

Stomme
Regelkonstruktion

Tak
Pulpettak klätt med trapetsplåt.

Fasad
Röd locklistpanel.

Dörrar
Fyra moderna rullportar.

5. Jordkällare

Jordkällare uppförd år 1927.

Grund/Stomme
Cement

Dörr
Dörr målad i brun färg.

6. Uthus

Kombinerat hönshus och avträde. Uppfört någon gång före 1929.

Grund
Grund i natursten med inslag av cement.

Stomme
Stommen utgörs av regelverk i den del av byggnaden som används som avträde.

Tak
Sadeltaket idag belagt med korrugerad plåt. Under plåten kan man se rester av den ursprungliga taktäckningen av maskinhyvlat spån.

Fasad
Faluröd, stående fasspontpanel. Vita hörn och omfattningar.

Fönster
Småspröjsade 1-lufts-fönster med fyra eller nio rutor.

Dörrar
Dörr till hönshus klädd i liggande fasspontpanel. Avträdesdörr klädd i fasspontpanel och med en ventilationslucka med spjäll upptill.

7. Uthus

Vagnslider med magasin på övervåningen, uppfört år 1927. På bakre långsidan finns en /senare uppförd?/ tillbyggnad.

Grund
Cement

Stomme
Regelkonstruktion

Tak
Korrugerad eternit ovanpå äldre tak av maskinhyvlat spån. Tillbyggnaden täcks av ett pulpettak klätt i plåt.

Fasad

Stående, breda brädor i falurött. Hörn, fönster- och dörrumfattningar är vitmålade. Gavelröstets panel avslutas nedtill med en vitmålad, krenele-rad fris.

Fönster

Spröjsat 2-lufts-fönster med sex rutor på gavel-röste.

8. Uthus

Vedskjul, bod och garage. Vedskjulet byggdes omkring 1943/44 av Ernst Teodor Jacobssons far för att höra till undantaget.

Grund

Cementgrunden är utfylld med sten (tyder på en äldre cementblandning).

Stomme

Regelkonstruktion

Tak

Ursprungligen var sadeltaket täckt med maskin-hyvlad spån. Ovanpå denna täckning har man sedan lagt tvåkupigt tegel.

Fasad

Locklistpanel i falurött med profilerade lister. Vedboddelen har en fasad av glest stående brädor. Vita hörn och omfattningar.

Fönster

Småspröjsat fönster på bakre långsida.

Dörrar

Dörrarna är klädda med liggande, brun fasspont-panel. På gaveln finns en dörr i stående brädor. En liten lucka på ena gaveln tyder på att en del av byggnaden under någon period använts som hönshus.

9. Uthus

Kombinerat garage och avträde. Byggnaden upp-fördes liksom uthus nr 8 omkring 1943/44.

Grund

Cement

Stomme

Regelkonstruktion

Tak

Äldre sadeltak av spån belagt med tvåkupigt te-gel.

Fasad

Faluröd locklistpanel. Vita hörn och omfatta-ningar.

Fönster

Mindre, spröjsat 1-lufts-fönster med två rutor.

Dörrar

Dörr till avträde samt garageport.

10. Uthus

Modern maskinhall uppförd 1983.

Grund

Cement

Stomme

Regelkonstruktion

Tak

Flackt sadeltak.

Fasad

Faluröd, stående brädpanel.

Dörrar

Skjutdörr i trapetsplåt.

Ladugård från söder, Lilla Morlejan 2:1.

11. Ladugård

Ladugård i 2 våningar med en envåning tillbyggnad på bakre/östra långsidan. På den västra långsidan finns en utbyggnad med en mindre, stensatt körbro som leder upp till skullen. Byggnaden uppfördes år 1906 och har sedan dess moderniserats och tillbyggt vid ett flertal tillfällen.

Grund

Grunden utgörs av två delar; den ena bestående av huggen natursten och den andra av cementsten.

Stomme

Trä

Tak

Byggnadens sadeltak samt tillbyggnader täcks av korrugerad plåt. Tidigare täcktes själva ladugårdsbyggnaden av spåntak, vilket man kan ana resterna av under plåten.

Fasad

Den sydöstra delen av byggnaden består av falskt skiftesverk klätt med lisenbrädor, emedan den nordvästra delen på senare tid (1954?) har försatts med cementputs. Den övre delen av ladugården är klädd med glest stående brädor vars nedre del avslutas med en sågtandsprofil. Den senare tillkomna utbyggnaden på östra långsidan har även den klätts med panel av stående brädor. Fasaden är målad i falu rödfärg.

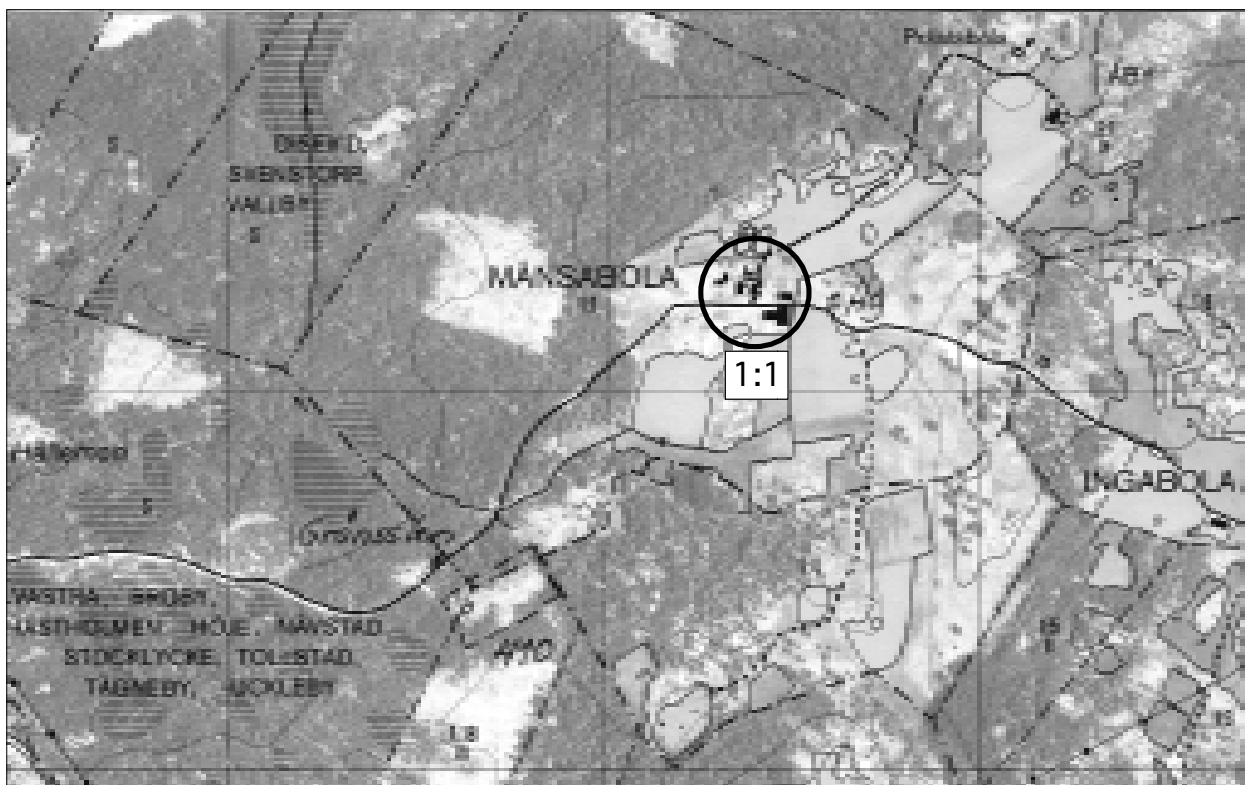
Fönster

Byggnadens fönster är småspröjsade och har utsmyckats med profilerade överstycken.

Dörrar

Olika typer av panelade bräddörrar i modernare utformning. Till skullen leder en dubbelport klädd i stående brädpanel i brunsvart färg.

Månsabola, Stora Åby socken, Ödeshögs kommun

Utdrag ur Ekonomiska kartans blad 084 07 (8E 0h Bonderyd) från 1983 med den aktuella fastigheten markerad. Skala 1:10 000.

Fastighet Månsabola 1:1

Miljöbeskrivning

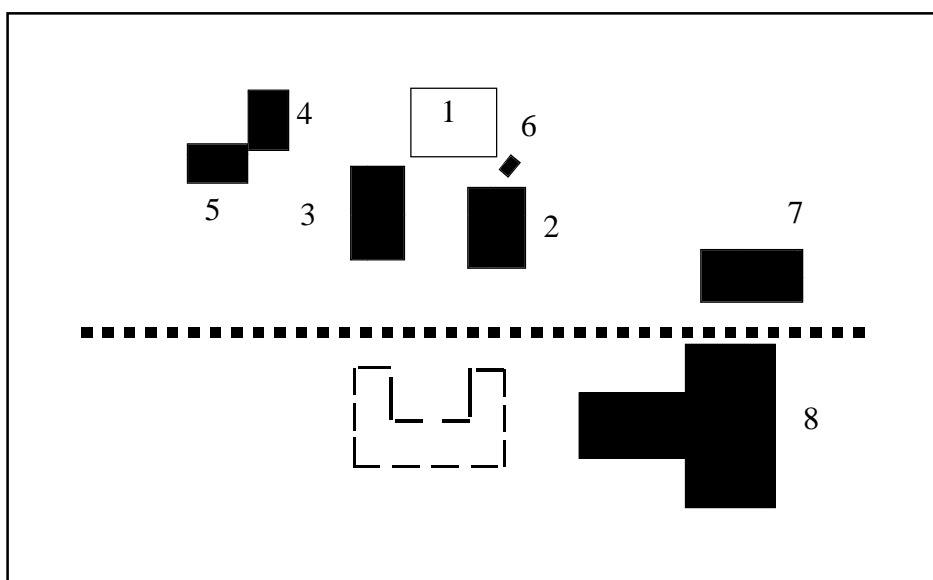
Månsabola gård är belägen i den norra delen av Holaveden. Odlingslandskapet kring gården är välskött och har till en viss del hävdats med äldre metoder. Gården nämns enligt Ortnamnsarkivet i Uppsala första gången i skrift år 1577 och skrevs då Månsaboll. Namnet är en variant på –bolnamn, vilket brukar tolkas som ”gård” eller ”nybygge”. Fynd av en flintspets samt en sten- yxa antyder att bebyggelsen kan ha förhistoriska anor. Den gamla tomten finns utmärkt på 1706 års karta och överensstämmer väl med dagens gårdsplats. Gården kom till nuvarande släkts ägo genom köp 1930.

Nordväst och sydväst om gården finns två torplämningar; Stötatorpet samt Källyckan, båda skyltade av Ödeshögs hembygdsförening. Torpen finns inte med på 1706 års karta, men på Häradskartan (1881) finns en markering som sannolikt motsvarar platsen för Stötatorpet. Källyckan låg redan vid denna tid öde (övergavs 1872) medan Stötatorpet övergavs något senare (1926).

Månsabola har en upplöst gårdsbebyggelse, där man- och fägård ej är tydligt åtskilda. Ladugården ligger visserligen på behörigt avstånd från

mangårdsbyggnaden, avskild genom vägen och ett staket. Ett gammalt fähus är däremot placerat som flygel till huvudbyggnaden. Ett trästaket och två grindstolpar i sten markerar ingången till gårdsplanen. Vid sidan av grindstolparna står två hamlade lönnar. En stenlagd gång (tidigare grusad), som delas upp av en centralt placerad rundel, leder fram till huvudentrén. I trädgården,

som delvis inramas av en gammal gårdsgård, finner vi vidare olika sorters fruktträd, lind, syrenhäck med mera. En bit nordväst om gården låg enligt uppgift tidigare en smedja. Gårdens historia är starkt förknippad med en smed som levde här kring sekelskiftet, i folkmun kallad "Bösseme'n".

Månsabola 1:1.

1. Mangårdsbyggnad

Mangårdsbyggnad i två våningar uppförd på 1860-talet. Sentida, lägre tillbyggnad i sydväst. Huset renoverades enligt uppgift på 1950-talet, då bland annat /ena?/ murstocken togs bort. I övrigt ska byggnaden vara i stort sett oförändrad sedan 1930-talet.

Grund

Cementerad torpargrund.

Stomme

Liggtimmer

Tak

Sadeltak belagt med tvåkupigt tegel.

Skorsten

Skorsten i väster på bakre takfall. Tidigare hade huset två skorstenar.

Fasad

Vitmålade korrugerade (trapets?) plåt. Fasaden har enligt uppgift tidigare varit reveterad.

Fönster

Kopplade 2-lufts-fönster med gröna bågar och spröjs, sex rutor.

Dörrar

Tvådelad entrédörr med glasrutor upptill.

Mangårdsbyggnad från söder, Mansabola 1:1.

2. Uthus

Bod. Gammalt sädesmagasin.

Grund
Natursten

Stomme
Liggtimmer

Tak
Sadeltak belagt med enkupigt tegel. Under teglet syns ett äldre brädtak.

Fasad
Faluröd locklistpanel, delvis stående slätpanel.
Vita knutar och omfattningar.

Fönster
Stående, spröjsat 1-lufts-fönster med tre rutor och grönmålade bågar.

Dörrar
Två dörrar klädda i gul, liggande, spontad brädpanel. Liten lucka på gavelröste.

3. Uthus

Har tidigare hyst bland annat bostadsdel, fähus (ko och gris) och vagnslider. Den östra delen där bostaden låg har tidigare varit försedd med skorsten. Idag används byggnaden som förråd och snickarbod.

Grund
Natursten

Stomme
Trä

Tak
Sadeltak belagt med enkupigt tegel.

Skorsten
Numera borttagen.

Fasad
Faluröd locklistpanel, vita knutar och omfattningar.

Fönster

Framsida: Två stående, spröjsade 1-lufts-fönster med tre rutor och grönmålade bågar placerade på var sida om en dörr. Två mindre 1-lufts-fönster. Gavel: Två spröjsade 2-lufts-fönster med sex rutor.

Dörrar

Tre dörrar/portar på framsida samt två på baksida, klädda i gula, spontade brädor.

4. Uthus

Vedbod med mindre utbyggnad på norra gaveln i form av avträde.

Grund

Natursten

Jordkällare med "källarränne", Månsabola 1:1.

Stomme

Regelkonstruktion

Tak

Sadeltak täckt med korrugerad, ofärgad plåt. Pulpettak på tillbyggnad/ avträde.

Fasad

Stående, faluröd brädpanel.

Dörrar

Bräddörrar försedda med bandgångjärn. Liten lucka på gavelröste. Tillbyggnad/avträde: Tvådelad dörr med ventilationsöppningar försedda med snedställda spjäll.

5. Jordkällare

Större källare med överbyggnad i form av knuttimrat "källarränne". På västra gaveln leder en ramp av natursten upp till en port i gavelröset. Ägaren kan berätta att lämningarna av en liknande källare finns vid en närliggande torpgrund (Stötatorpet?).

Grund

Huggen natursten i stora block med strukna fogar, samt obearbetad natursten.

Stomme

Liggtimmer

Tak

Sadeltak belagt med trekupigt tegel. Profilerade takfotstassar.

Fasad

Falurött liggtimmer, vita knutar.

Dörrar

Källardörr i liggande panel. Tvådelad port i stående brädpanel försedd med bandgångjärn.

6. Lekstuga

Lekstuga med liten förstukvist.

Stomme

Trä

Tak

Sadeltak

Fasad

Grå, förvandrad panel.

7. Uthus

Magasin, enligt muntlig uppgift uppfört på 1950-talet (möjligen tidigare, då byggnaden är utmärkt på den gamla ekonomiska kartan från 1948).

Grund

Cement

Stomme

Regelkonstruktion

Tak

Sadeltak täckt med grön trapetsplåt. Under ligger ett eternittak, som då det visade sig släppa in drivsnö fick täckas med plåt.

Fasad

Faluröd, stående brädpanel. Vita hörn och omfattningar.

Fönster

Spröjsat 1-luftsfönster med nio rutor och brunmålade bågar.

Dörrar

Dörrklädsel: Stående, brun panel. Framsida: En dörr och dubbelpart med bandgångjärn samt en skjutport. Baksida: En dörr försedd med bandgångjärn.

8. Ladugård

Ladugården uppfördes 1936, sex år efter det att gården tagits över av nuvarande släkt. Den gamla ladugården (markerad med streckad linje på situationsplanen) stod något väster om nuvarande och var kringbyggd i U-form. Den hade under en längre tid stått och förfallit men fått stå kvar på grund av sitt relativt nya spåntak. 1935 togs beslutet att en ny ekonomibyggnad skulle uppföras. Byggmästare Pettersson i Backasand fick uppdraget att uppföra den efter förebilden Åby fyrbondgård. Den nya ladugården har en T-formad plan och fick hösten 2001 en mindre tillbyggnad i nordväst. På 1950-talet kläddes fasaden i locklistpanel och taket belades med eternitplattor.

Grund

Cement

Stomme

Liggtimmer

Tak

Eternitplattor, underliggande spåntak.

Fasad

Röd locklistpanel, vita knutar och omfattningar. Övervåningens panel avslutas nedtill med en krenelerad fris.

Fönster

Spröjsade 1-luftsfönster med nio rutor. Fönstren är ursprungliga och har bruna bågar. Ventilationsluckor på halvåningen.

Dörrar

Dörrar klädda i brun, liggande fasspontpanel eller plywood. Skjutport med sentida plåtbeklädnad.

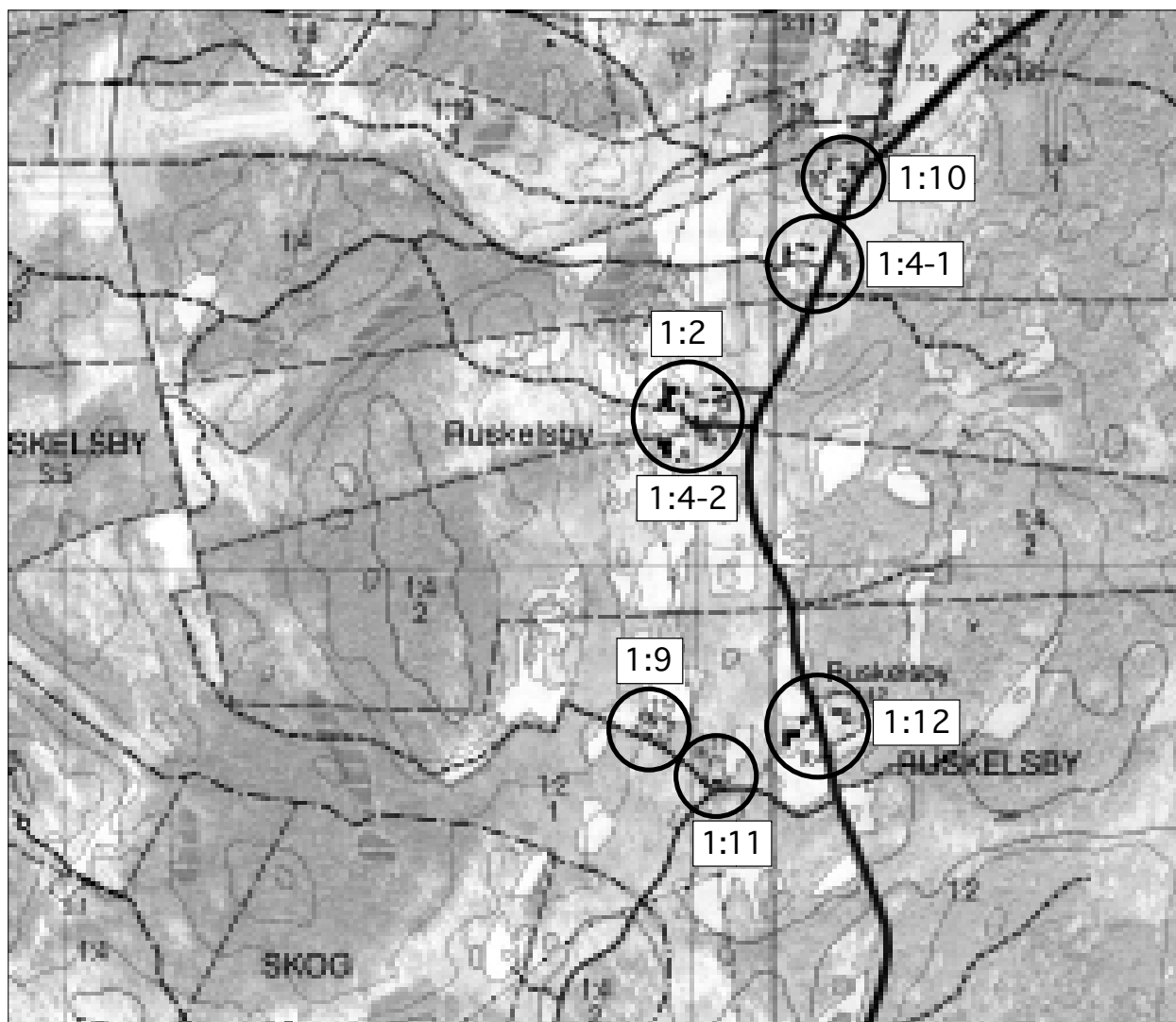
Ruskelsby, Stora Åby socken, Ödeshögs kommun

Miljöbeskrivning Ruskelsby by

Ruskelsby by är belägen i den skogsrika sydöstra delen av Hålaveden. Namnet "Rosskildzvide" nämns enligt Ortnamnsarkivet i Uppsala för första gången år 1535.

Byn består idag av fem gårdar, ett torp samt ett fritidshus. Vid en jämförelse med Storskifteskartan från 1796 verkar det som om fastigheterna Ruskelsby 1:4 område 2 och 1:2 (tidigare 1:5) har utgjort den ursprungliga bykärnan.

(På Häradskartan från 1881 är dessa fastigheter markerade med T, för torp, men detta har jag vid jämförelse med andra kartor tolkat som felaktigt.) Utmärkta på den gamla Häradskartan finns även två utflyttade hemman (troligen Ruskelsby 1:12 /tidigare 1:2/ och 1:9) samt åtta torp. Det ena torpet (Ruskelsby 1:11) används idag som fritidshus, medan de andra numera är försvunna. Lämningarna efter åtminstone fem av dessa torp kan fortfarande skönjas i terrängen.

Utdrag ur Fastighetskartans blad 7E 9g Harsbol och 7E 9h Boet från 2002 med de aktuella fastigheterna markerade. Skala 1:10 000.

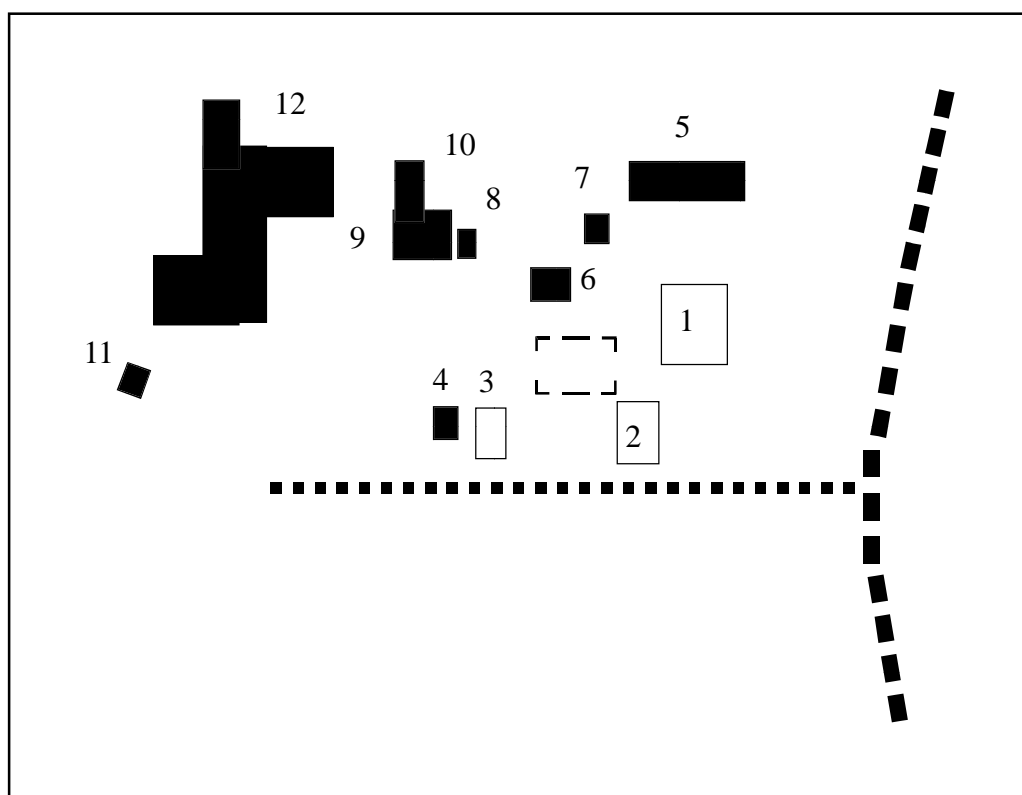
Fastighet Ruskelsby 1:2 (tidigare 1:5)

Miljöbeskrivning

Ruskelsby 1:2 finns utmärkt som ett av två hemman (hemman "A") i byn på Storskifteskartan från 1796. Nuvarande manbyggnad (hus 1 på situationsplanen) uppfördes 1982. En äldre mangårdsbyggnad belägen något väster om nuvarande brann enligt uppgift ner omkring 1980. Huset (på situationsplanen markerad med streckad linje) var uppfört i 1 1/2 våning och hade en stor, inglasad veranda i två våningar. Fasaderna var klädd i ljus panel. Byggnaden, möjligen uppförd i mitten av 1700-talet, finns utmärkt på såväl Lagaskifteskartan från 1877 som på den gamla Ekonomiska kartan. Ytterligare två bostadshus finns utritade på Lagaskifteskartan. Det ena, placerat som en östlig flygelbyggnad till den äldre mangårdsbyggnaden, motsvaras troligen av det hus som står på platsen idag (hus 2). Den västliga flygelbyggnaden (hus 3), som ger ett ålderdomligt intryck och som enligt muntlig upp-

gift lär vara den äldsta på gården, har konstigt nog ingen motsvarighet på 1877 års karta. Möjligen motsvaras den av en byggnad som på kartan är utmärkt något till vänster om dagens placering och med en annan riktning. Vidare kan vi från kartan utläsa att det på gården tidigare verkar ha funnits två ladugårdar.

Eftersom den nya huvudbyggnaden uppförts en bit bort från det nedbrunna, kan man idag tydligt se att gården förlorat sin gamla mangårdsbyggnad. En öst-västlig låg stenmur och häck avgränsar tomten från vägen och den närliggande granngården. En vacker gammal grind öppnar mot en gräsplan med en gammal rabbatrundel omgärdad av två flygelbyggnader. Platsen för den gamla mangårdsbyggnadens grund är idag jämnad med marken och gräsbevuxen.

Ruskelsby 1:2 (tidigare 1:5).

1. Mangårdsbyggnad

Ny villa i 1 1/2 våning uppförd år 1982. Öppen betonggjutten förstukvist påbyggd med balkong, takkupa på främre och bakre fall. Liten tillbyggnad på norra gaveln.

Grund
Cement

Stomme
Trä

Tak
Sadeltak belagt med svarta betongpannor.

Skorsten
Två tegelmurade skorstenar.

Fasad
Röd lockpanel, vita omfattningar och hörn.

Fönster
1-lufts-fönster, några med spröjs, samt 2-lufts-fönster.

Dörrar
Bruna dörrar; en på framsidan, en på baksidan samt två på tillbyggnad.

2. Bostadshus

Äldre flygelbyggnad (tidigare arrendatorsbostad) kan genom jämförelse med karta (Laga skifte 1877) dateras till åtminstone mitten av 1800-talet. Restaurerad år 1924. Tillbyggd på bakre långsidan. En av de ursprungliga skorstenarna har tagits bort.

Grund
Svartmålad cementputs(?).

Stomme
Trä

Tak

Sadeltak belagt med röda betongpannor. Profilerade takfotstassar. Tillbyggnad: Plast- och plåttak.

Skorsten

En tegelmurad, utkragad skorsten i nock. Skorsten i röd plåt på tillbyggnad.

Fasad

Tilläggsisolerad. Röd locklistpanel med profilerade lister. Vita knutar och omfattningar. Tillbyggnad klädd i brun, liggande spontpanel.

Fönster

Spröjsade 2-lufts-fönster.

Dörrar

Sentida "spegeldörr" i naturfärg. Litet skärmtak.

3. Bostadshus

Envåning enkelstuga med tillbyggd bod på norra gaveln. Enda värmekällan i bostadsdelen är en enkel öppen spis. Byggnaden, som ger ett ålderdomligt intryck, ska enligt uppgift vara den äldsta mangårdsbyggnaden på gården. Den bör i så fall vara äldre än den nedbrunna mangårdsbyggnaden från mitten av 1700-talet. Mot detta talar, som tidigare nämnts, att byggnaden ej finns markerad på 1877 års karta. Möjligen har byggnaden flyttats. Idag står enkelstugan tyvärr oanvänd och förfaller.

Grund

Natursten

Stomme

Liggtimmer

Tak

Sadeltak belagt med trekupigt tegel. Omsorgsfullt profilerade takfotstassar.

Före detta flygelbyggnad från norr, Ruskelsby 1:2 (tidigare 1:5).

Skorsten

Tegelmurad, utkragad skorsten i nock.

Fasad

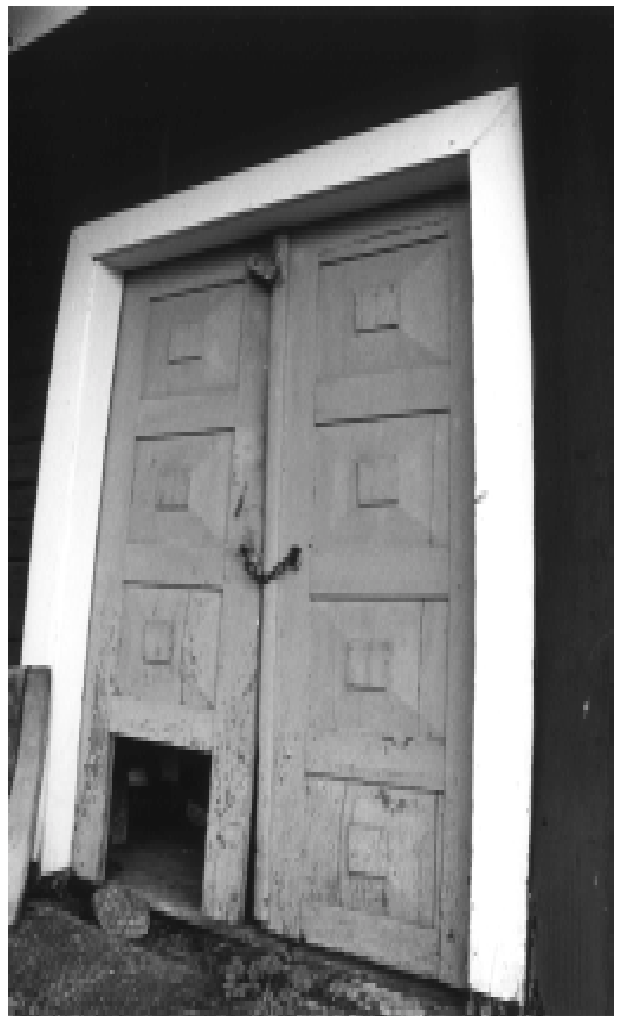
Falurött liggtimmer, vita knutar och omfattningar.

Fönster

Spröjsade 2-luftsfönster med sex rutor.

Dörrar

Gulmålad pardörr med åtta jämnstora infattningar. Varje infattning har en utskuren fyrkant i mitten. En infattning (nere till vänster) har ramlat ur sin ram. Boddel: Två dörrar i liggande, spontade brädor på norra gaveln. Dörrarna är gulmålade och försedda med bandgångjärn.

Detalj av fyllningsdörr på före detta flygelbyggnad, Ruskelsby 1:2 (tidigare 1:5).

4. Uthus

Garage

Grund
Natursten

Stomme
Trä

Tak
Sadeltak täckt med röd trapetsplåt.

Fasad
Faluröd, liggande fasspontpanel. Stående, obehandlade brädor på södra gaveln.

Fönster
Spröjsat 1-lufts-fönster med nio rutor.

Dörrar
Parport klädd i smal, gul lockpanel.

5. Uthus

Bod i en våning.

Grund
Natursten

Stomme
Liggtimmer samt regelkonstruktion.

Tak
Sadeltak belagt med tvåkupigt tegel.

Fasad
Faluröd, liggande och stående slätpanel samt stående locklistpanel. Vita knutar och omfattningar.

Fönster
Spröjsade 2-lufts-fönster med sex rutor.

Dörrar
Tre bräddörrar på främre långsida klädda i gul, liggande eller stående panel.

6. Jordkällare

Jordkällare med tillbyggnad som täcker halva, främre gaveln.

Grund/Stomme
Slammad, vitmålad natursten.

Tak
Sadeltak täckt med korrugerad röd plåt, underliggande spåntak. Åstaks konstruktion.

Dörrar
Bräddörr klädd i röd, liggande fasspontpanel. Dörr till tillbyggnad klädd med röd masonitskiva.

7. Växthus

Stomme
Regelkonstruktion

Tak
Sadeltak täckt med plast.

Fasad
Vit, korrugerad plast.

8. Avtråde

Grund
Cement

Stomme
Regelkonstruktion

Tak
Sadeltak täckt med röd trapetsplåt.

Fasad
Faluröd, liggande panel. Vita hörn och omfattningar.

Fönster
På var sida om dörren: Spröjsat 1-lufts-fönster med sex rutor.

Dörrar
Dörr klädd med gul masonitskiva.

9. Uthus

Vagnslider och vedbod.

Grund
?

Stomme
Regelkonstruktion

Tak
Sadeltak belagt med tvåkupigt tegel, underliggande spåntak.

Fasad
Faluröda, stående brädor. Vita hörn och omfattningar. Vit tandfris avslutar nedtill panel på gavelrösten.

Fönster
Småspröjsade fönster. Omfattningarna har spetsformad avslutning.

Dörrar
Dörrar i stående brädpanel, två på gaveln och en på långsidan. Liten lucka på gavelröste.

10. Uthus

Troligen före detta hönshus.

Grund
Cementerad natursten.

Stomme
Liggtimmer

Tak
Sadeltak belagt med korrugerad, ofärgad plåt. Underliggande spåntak.

Fasad
Falurött liggtimmer, vita knutar och omfattningar. Stående brädpanel på gavelrösten.

Fönster
Fem spröjsade 1-lufts-fönster med nio rutor.

Dörrar
Bräddörr klädd med gul, liggande fasspontpanel och bandgångjärn. Liten igensatt lucka på bakre långsida, troligen gammal hönslucka.

11. Uthus

Vagnslider

Grund
Natursten

Stomme
Regelkonstruktion

Tak
Sadeltak med bevarat lertegel på ena takfallet och tvåkupiga betongpannor på det andra.

Fasad
Faluröd, stående brädpanel.

Dörrar
Tvådelad port i stående, faluröda brädor försedd med bandgångjärn.

12. Ladugård

Ladugård i 1 1/2 våning med tillbyggnader uppförd år 1919.

Grund
Huggen natursten.

Stomme
Regelkonstruktion. Envånig tillbyggnad i norr: Cementsten.

Tak

Sadeltak belagt med tvåkupigt tegel. Tillbyggnad i väst: Pulpettak täckt med korrugerad eternit. Underliggande spåntak. Fyra ventilationsluvar i röd plåt med placering inock.

Fasad

Faluröd, stående panel. Vit, krenelerad fris avslutar nedtill panelen på halv våningen samt gavelrösten.

Fönster

Olika sorters fönster. Bland annat parställda 1-lufts-fönster eller spröjsade 2-lufts-fönster. Småspröjsade 3-lufts-fönster med avskurna övre hörn pryder gavelrösten. Ventilationsluckor på övervåningen.

Dörrar

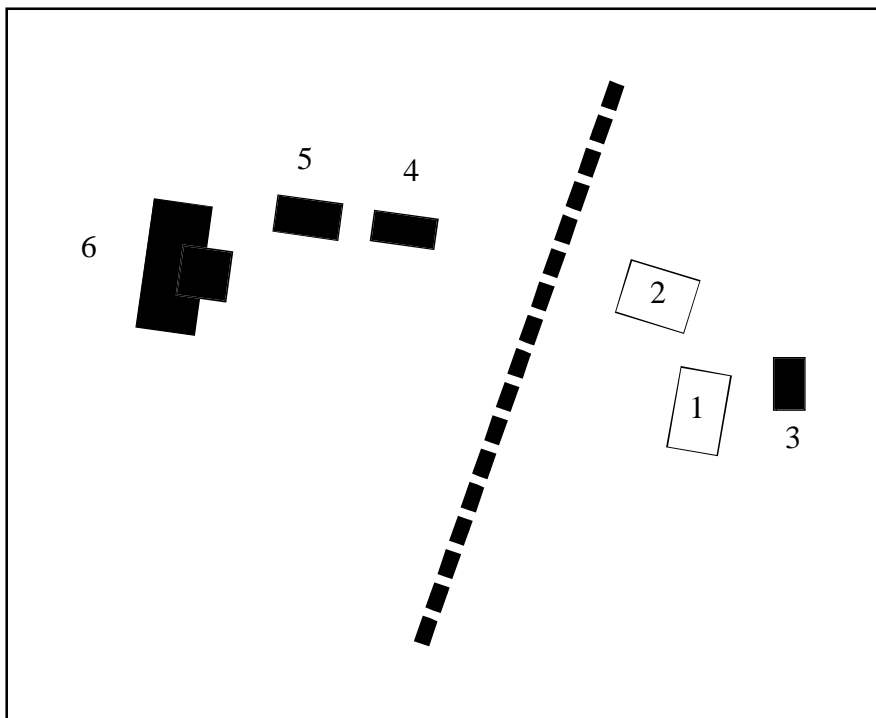
Bräddörrar och dubbelportar klädda i gul, lig-gande eller stående panel. Dubbelport på södra gaveln kröns av ett spröjsat överljusfönster.

Fastighet Ruskelsby 1:4 område 1 (tidigare 1:6)

Miljöbeskrivning

Ruskelsby 1:4 -1 ligger med man- och fägård tydligt avskilda på vardera sida om vägen. Ett staket omgärdar mangårdsbyggnaden och en flygelbyggnad belägna på höger sida om vägen. På tomten finns några hamlade träd, gamla frukt-

träd, bärbuskar samt en modern fontän. Gården finns ej utmärkt på någon äldre karta och kan därför antas ha tillkommit i samband med/efter laga skifte, då också nuvarande mangårdsbyggnad ska ha uppförts.

Ruskelsby 1:4 område 1 (tidigare 1:6).

1. Mangårdsbyggnad

Huvudbyggnaden i 1 1/2 våning uppfördes på 1880-talet. Frontespiser kröner mittpartiet på fram- och baksida och på södra gaveln finns en på senare tid uppförd veranda. Huset renoverades år 1946.

Grund
Cement

Stomme
Trä

Tak

Sadeltak belagt med betongpannor. Veranda:
Pulpettak täckt med korrugerad plast.

Skorsten

Tegelmurad skorsten i nock.

Fasad

Faluröd, profilerad locklistpanel med vita omfattningar och knutar. Veranda klädd i lockpanel.

Mangårdsbyggnad från väster, Ruskelsby 1:4 område 1 (tidigare 1:6).

Fönster

2- och 3-lufts-fönster. Korsspröjsade oxögefönster på gavelrösten samt frontespiser. Två småspröjsade fönster med bågformade överstycken på vardera gavel. Veranda: Moderna skjutfönster.

Dörrar

Huvudentré samt ingång på baksida: Dörrar klädda i brun, stående panel med glasad ruta upptill. Cementbroar. Dörren på framsidan omges av fönster med glasrutor i olika färger.

2. Bostadshus

Flygelbyggnad i 1 1/2 våning uppförd år 1902. Liten tillbyggnad samt takkupa på bakre långsida.

Grund

Huggen natursten.

Stomme

Trä

Tak

Sadeltak belagt med tvåkupigt tegel. Tillbyggnad: Korrugerat plåttak.

Skorsten

Två tegelmurade skorstenar i nock.

Fasad

Faluröd locklistpanel med profilerade lister. Vita knutar och omfattningar.

Fönster

2-lufts-fönster. Två små 1-lufts-fönster med kryss-spröjs på västra gaveln.

Dörrar

Huvudentré: Dörr klädd i stående panel med ruta i råglas upptill. Litet skärmtak täckt med korrugerad plast.

3. Jordkällare

Grund/stomme
Natursten, delvis huggen, med cement i fogarna.

Tak
Sadeltak täckt med svart trapetsplåt. Åstaks-konstruktion. Vita vindskivor.

Dörrar
Bräddörr klädd i svart, liggande fasspontpanel.

4. Uthus

Förråd och vagnslider som genom ett plåttak är sammanbyggt med hus nr 5.

Grund
Cement

Stomme
Regelkonstruktion

Tak
Sadeltak täckt med korrugerad, ofärgad plåt.

Fasad
Faluröda stående brädor. Vita knutar och omfattningar. Panelen i gavelröstena avslutas nedtill med en krenelerad fris. Frisen ser ut att tidigare ha varit vitmålad.

Fönster
Gavelröste samt bakre långsida: Småspröjsat 1-lufts-fönster med tolv rutor.

Dörrar
Framsida: Två dörrar klädda i svart, stående panel. I mitten en modern garageport i vit plast. Östra gaveln: Dörr klädd i svart, stående panel.

5. Uthus

Vedbod och garage/vagnslider som genom ett plåttak är sammanbyggt med hus nr 4.

Grund
Natursten

Stomme
Liggtimmer (delvis regelkonstruktion?).

Tak
Sadeltak täckt med vit, korrugerad plåt.

Fasad
Falurött liggtimmer samt stående brädpanel. Vita knutar och omfattningar.

Fönster
Gavel: Spröjsat 2-lufts-fönster. Gavelröste: Halvmåneformad öppning utan glas.

Dörrar
Framsida: Bräddörr klädd i stående, röd brädpanel, tvådelad port i svart, stående panel samt en öppen "carport".

6. Ladugård

Ladugård med tillbyggnad på östra långsidan uppförd omkring 1880.

Grund
Cementerad natursten.

Stomme
Liggtimmer

Tak
Sadeltak täckt med korrugerad, grön plåt. Underliggande spåntak.

Fasad

Faluröda, stående brädor samt liggtimmer. Vita knutar, omfattningar och lisener. Panel på gavelröste avslutas nedtill med två krenelerade friser.

Fönster

Småspröjsade 1-luftsfönster.

Dörrar

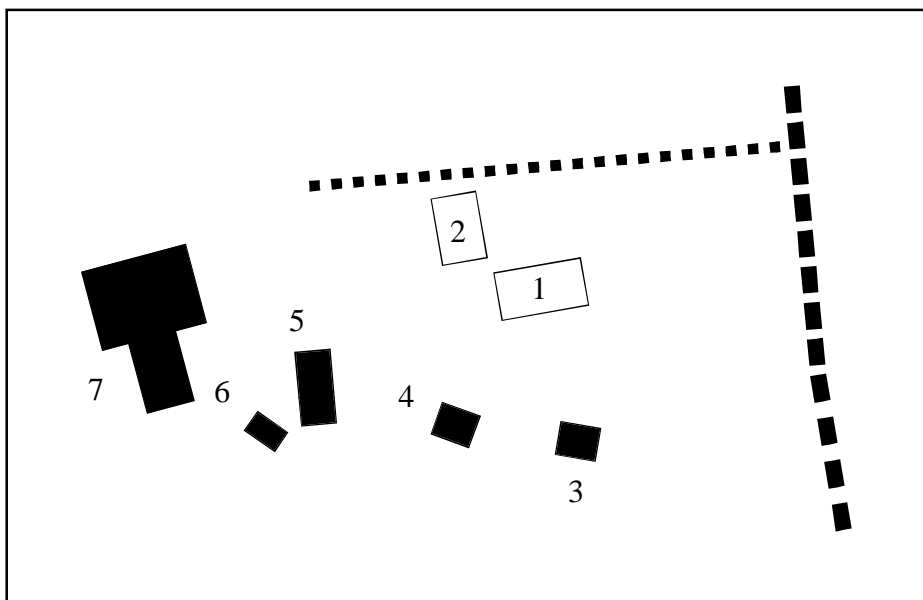
Framsida: En dörr och en port i stående, svart panel. Baksida: Tre portar i stående, svart panel.

Fastighet Ruskelsby 1:4 område 2

Miljöbeskrivning

Ruskelsby 1:4 - 2 ligger granne med Ruskelsby 1:2 (tidigare 1:5) och är liksom denna markerad på 1796 års Storskifteskarta. Ruskelsby 1:4 - 2 motsvaras av hemman "B" på kartan. Det är troligt att dagens mangårdsbyggnad uppfördes i samband med storskiftet. På Lagaskifteskartan från år 1877 är de enskilda byggnaderna utritade; en flygelbyggnad samt en ladugård. Flygelbyggnaden står kvar idag, medan ladugården ersattes av en ny år 1935.

Mangården är placerad mitt emot Ruskelsby 1:2's gamla mangård. Det enda som skiljer de båda gårdarna åt är en smal grusväg samt staket. Längs den gamla vägen står några hamlade träd och en bit bakom bostadshuset finner vi en fruktträdgård. Staketet utgör även gräns gentemot fägården i väster.

Ruskelsby 1:4 område 2.

1. Mangårdsbyggnad

Mangårdsbyggnad i 1 1/2 våning uppförd kring sekelskiftet 1800. Tillbyggd, envåning köksingång med sadeltak på baksidan. Huset renoverades 1927. Byggnaden ger idag ett ålderdomligt intryck och är relativt välbevarat.

Grund
Cement

Stomme
Trä

Tak

Sadeltak belagt med tvåkupigt tegel. Åstaks-konstruktion.

Skorsten

Tegelmurad skorsten på bakre takfall.

Fasad

Faluröd locklistpanel med profilerade lister. Vita knutar och omfattningar. Vit lisen delar upp framsidans fasad i två delar.

Mangårdsbyggnad från syd-väst, Ruskelsby 1:4 område 2.

Fönster

Spröjsade 2-lufts-fönster med fyra eller sex rutor. Ytterfönster. Mindre krysspröjsat fönster under takfot. Fönstren på över- och undervåning har en förskjutet placering i förhållande till varandra.

Dörrar

Sentida enkeldörr klädd i smal, naturfärgad panel har ersatt en äldre tvådelad dörr. Glasruta upptill. Litet skärmtak klätt med trapetsplåt. Tillbyggnad bak: Dörr klädd i liggande fasspont-panel.

2. Bostadshus

Flygelbyggnad i 1 1/2 våning uppförd under mitten av 1800-talet, möjligen som undantagsstuga. På framsidan har huset en framspringande tillbyggnad i två våningar med sadeltak. Längs den bakre långsidan löper en envåning tillbyggnad. En "balkongdörr" på frontespisen på övervåningen leder ut på tillbyggnadens tak.

Grund

Cement

Stomme

Trä

Tak

Sadeltak belagt med tvåkupigt tegel. Tillbyggnad: Plantak klätt i plåt.

Skorsten

Tegelmurad skorsten i nock. Röd, smal plåt-skorsten på tillbyggnad.

Fasad

Rödfärgad lockpanel, tilläggsisolering. Vita knutar och omfattningar. Förvandrad panel klär gavelröstet på den framspringande tillbyggnaden på husets framsida.

Fönster

Ospröjsade 1-, 2- och 3-lufts-fönster. Små fönster i form av snedställda kvadrater i gavelröstena.

Dörrar

Huvudentré: Dörr klädd med smal, stående, brun panel och en ruta med råglas upptill. Tillbyggnad: Två bruna dörrar, den ena med en glasruta. Balkongdörr med glasad överdel.

3. Uthus

Bod i 1 våning.

Grund

Huggen natursten.

Stomme

Regelkonstruktion

Tak

Sadeltak klätt med korrugerad, röd plåt. Underliggande spåntak.

Skorsten

Tegelmurad skorsten i nock.

Fasad

Faluröd locklistpanel, utbytt på långsidan. Vita hörn och omfattningar.

Fönster

Spröjsade 2-lufts-fönster med sex rutor.

Dörrar

Två bräddörrar klädda i blå, liggande spontpanel. Lucka på gavelröste.

4. Jordkällare

Grund/Stomme

Huggen natursten med puts i fogarna.

Tak

Sadeltak med det ena fallet belagt med tvåkupigt tegel och det andra med röd trapetsplåt. Underliggande spåntak. Åstakskonstruktion.

Dörrar

Bräddörr klädd i blå, liggande spontpanel.

5. Uthus

Vedbod i 1 1/2 våning, i norr sammanbyggd med ett envåning garage/vagnslider.

Grund

Delvis cementerad natursten.

Stomme

Regelkonstruktion

Tak

Vedbod: Sadeltak täckt med röd trapetsplåt, underliggande spåntak. Garage: Sadeltak belagt med grön, korrugerad plåt.

Fasad

Faluröd, stående panel.

Fönster

Spröjsade 2-lufts-fönster med sex rutor.

Dörrar

Dörrar och portar klädda i blå, stående brädpanel.

6. Uthus

Garage/vagnslider med tillbyggt avtråde på sydöstra gaveln.

Grund

Huggen natursten.

Stomme

Trä

Tak

Sadeltak täckt med korrugerad plåt. Underliggande spåntak. Avtråde: Pulpettak belagt med enkupigt tegel.

Fasad

Röd, stående brädpanel. Sågtandsfris avslutar nedtill gavelröstenas panel. Avtråde: Locklistpanel.

Fönster

Två fönster på vardera långsida. Avträde: Mindre, spröjsat fönster.

Dörrar

Garageport klädd i svart, stående panel. Avträde: Dörr klädd i stående brädpanel.

7. Ladugård

Ladugård i 1 1/2 våning med T-formad plan uppförd år 1935. Liten tillbyggnad på östra långsidan.

Grund

Huggen natursten och cement.

Stomme

Liggtimmer

Tak

Sadeltak täckt med grön, korrugerad plåt. Underliggande spåntak. Mindre tillbyggnad: Pulttak täckt med svart trapetsplåt.

Fasad

Rödfärgat liggtimmer. Övervåningen och gavelrösternas panel avslutas nedtill med en sågtandsfris.

Fönster

Spröjsade 2-lufts-fönster med sex rutor, placerade två och två under sadeltaksformat överstycke. Stora, småspröjsade fönster med avkapade övre hörn pryder gavelrösten. Övervåning: Ventilationsluckor med blåmålade spjäll och vita, korslagda omfattningar.

Dörrar

Dörr klädd i blå, liggande panel. Portar i brädpanel med överljusfönster.

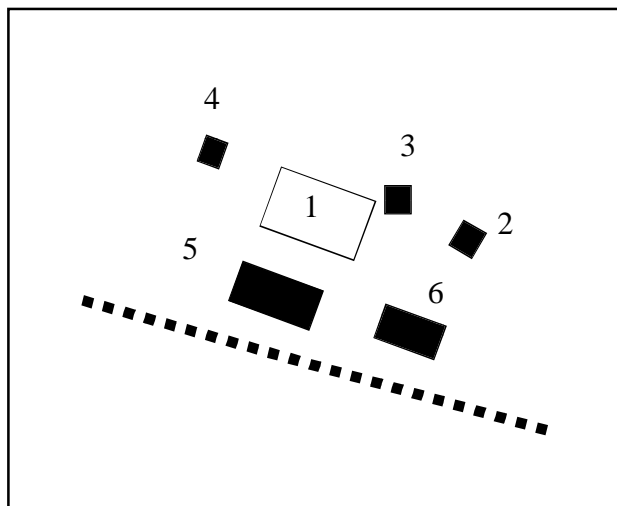

Ladugård från sydväst, Ruskelsby 1:4 område 2.

Fastighet Ruskelsby 1:9

Miljöbeskrivning

Tomten, omgiven av ett öppet jordbrukslandskap, verkar sammanfalla med ett utflyttat hemman markerat på Häradskartan från 1881. Idag finns inte mycket kvar som vittnar om gårdens ursprung utom möjligen en jordkällare. Byggnaderna ger ett sentida intryck och är antingen nyuppförda eller kraftigt renoverade.

Ruskelsby 1:9.

1. Bostadshus

Hus i 1 1/2 våning med uteplats under inbyggd balkong på västra gaveln.

Grund
Cement

Stomme
Trä

Tak
Sadeltak täckt med korrugerade eternit(?) plattor.

Skorsten
Liten skorsten i svart plåt på främre takfall. Större skorsten på bakre takfall.

Fasad
Gul locklistpanel. Vita hörn och omfattningar.

Fönster
1-lufts-fönster på framsidan och småspröjsade 2-lufts-fönster på baksidan.

Dörrar
Entrédörr klädd i smal, stående, naturfärgad panel. Litet skärmtak.

2. Uthus

Uthus bestående av ett rum. Förfallet, verkar ej användas.

Grund
?

Stomme
Trä

Tak
Flackt sadeltak.

Fasad
Gul lockpanel samt locklistpanel på gavel. Vita hörn och omfattningar.

Fönster
Trasiga fönster.

Dörrar
Dörr klädd i brun, liggande panel.

Bostadshus från söder, Ruskelsby 1:9.

3. Jordkällare

Grund/Stomme
Cement

Tak
Tvåkupigt tegel samt gräspäls.

Dörrar
Bräddörr klädd i brun, stående fasspontpanel.

4. Uthus

Grund
?

Stomme
?

Tak
Pulpettak täckt med korrugerad plåt.

Fasad
Vit trapetsplåt.

Dörrar

Två dörrar klädda i stående, brun lockpanel.

5. Uthus

Garagebyggnad med portar på gaveln samt tillbyggnader på vardera långsida.

Grund
Cement?

Stomme
Trä

Tak
Sadeltak belagt med tvåkupigt tegel. Tillbyggnader försedda med pulpettak, det ena täckt med trapetsplåt.

Fasad
Gul, förvandrads panel med vitmålade hörn.

Dörrar

En enkeldörr samt tre dubbelportar klädda i stående panel. Alla är försedda med bandgångjärn och brunmålade med undantag av en port som är gul.

6. Uthus

Garage med två portar på långsidan.

Grund

Cement

Stomme

Trä

Tak

Sadeltak belagt med tvåkupigt tegel.

Fasad

Liggande, gul panel med vitmålade hörn.

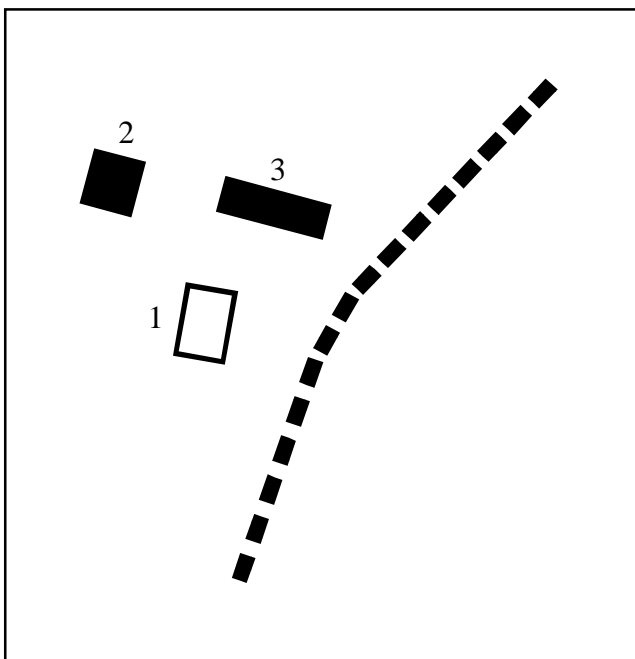
Dörrar

Två tvådelade portar klädda med stående, brun panel samt försedda med bandgångjärn.

Fastighet Ruskelsby 1:10

Miljöbeskrivning

Liten avstyckad gård bestående av tre byggnader belägna längst norrut i byn. Trädgården med bland annat en äldre syrénberså omgärdas av ett trästaket. Till gården hör numera inget jordbruk. Idag finns här några ridhästar. Gården finns inte utmärkt på Häradskartan från 1881 och bör följaktligen ha tillkommit i samband med nuvarande mangårdsbyggnads uppförande år 1897.

Ruskelsby 1:10.

1. Mangårdsbyggnad

Mangårdsbyggnad i 1 1/2 våning med källare uppförd år 1897. Framspringande utbyggnad med sadeltak på framsida samt frontespis på baksida. Liten balkong på norra gaveln. Var tidigare rödmålad med vita knutar och omfattningar, men har på senare tid fått en ny fasadbeklädnad i vit plåt.

Grund

Huggen natursten.

Stomme

Trä

Tak

Betongpannor. Profilerade bruna takfotstassar.

Skorsten

En tegelmurad skorsten. Tidigare hade huset två skorstenar.

Fasad

Vit plåt.

Fönster

Flera äldre fönster är utbytta eller igensatta. Idag har huset flera olika typer av fönster med bruna bågar; 1-lufts- och 2-lufts-fönster, några med spröjs. Under takfoten rektangulära, liggande fönster med krysspröjs.

Dörrar

Huvudentré: Tvådelad dörr med fönster upptill. Baksida: Brun trädörr. Källare: Dörr klädd i brun, liggande locklistpanel.

2. Stall

Stall för gårdens hästar. Användes tidigare som höns- och grishus.

Grund

Cement

Stomme

Trä

Mangårdsbyggnad från söder, Ruskelsby 1:10.

Tak

Sadeltak samt pulpettak täckta med trapetsplåt.

Grund

Cement

Fasad

Brun, stående panel med vita knutar och foder. Panelen har tidigare varit rödfärgad.

Stomme

Trä

Fönster

Liggande, rektangulära 1-lufts-fönster.

Tak

Två sadeltak täckta med svart trapetsplåt. Ett pulpettak täcker carporten.

Dörrar

Skjutport

Fasad

Brun, stående panel, bitvis lockpanel.

Fönster

Olika typer av 1-lufts-fönster med bruna eller vita bågar. Ett fönsterband med nio rutor på västra långsidan av den tvåvånga byggnadsdelen.

3. Uthus

Byggnaden består av två byggnadskroppar. En envångig garage-/förrådsdel samt en på dess västra gavel uppförd tvåvångig byggnad som bland annat innehåller en bostadsdel. På den senares gavel finns en tillbyggd carport. Byggnaden användes tidigare som bod.

Dörrar

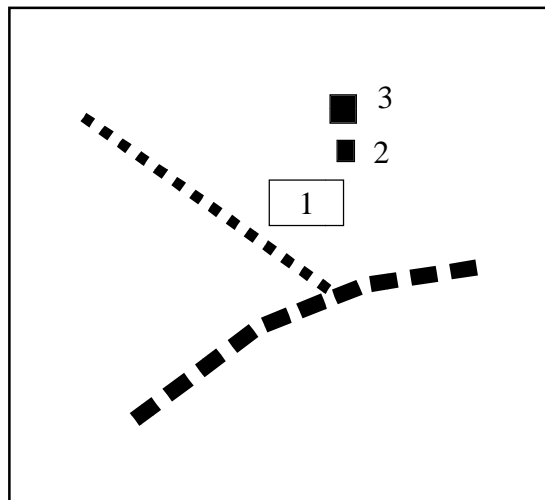
Två brunmålade enkeldörrar samt en tvådelad port.

Fastighet Ruskelsby 1:11

Miljöbeskrivning

Torpet Ruskelsby 1:11 finns utmärkt på 1881 års Häradskarta som statorp eller backstuga. På Storskifteskartan från 1796 finns en hussymbol på Ruskelbys södra spets, men denna motsvaras mer troligt av det grenadjärtorp (på Häradskartan markerad med Stp för soldattorp) beläget något söderut, som brann ned 1950.

Torpet ligger längs en liten grusväg som tar av från byvägen västerut. Läget alldeles invid vägen avgränsas av en hög häck samt en grind. Runt huset växer en trädgård med rester av gamla träd och buskar, till exempel nypon.

Ruskelsby 1:11.

1. Torp

Enkelstuga i 1 våning med tillbyggd bod i väster.

Grund
Cementerad

Stomme
Trä

Tak
Sadeltak belagt med plegel.

Skorsten
Tegelmurad, putsad skorsten i nock.

Fasad
Faluröd, bred locklistpanel. Vita knutar och omfattningar.

Fönster
Spröjsade 2-lufts-fönster med fyra rutor. Endast ytterfönster, eller ytter- och innerfönster. Ospröjsade, kopplade 2- och 3-lufts-fönster på gavel.

Dörrar

Entré: Fyllningsdörr målad i ljusblått, spröjsat fönster med fyra rutor upptill. Boddel: Bräddörr klädd i grön, snedställd panel. Urholkningar i motsatt riktning skapar ruttmönster.

2. Avtråde

Grund
Natursten

Stomme
Regelkonstruktion

Tak
Tälttak klätt med brädor.

Fasad
Faluröda, stående brädor.

Dörrar

Bräddörr klädd i grön, stående panel.

Bostadshus från sydöst, Ruskelsby 1:11.

3. Uthus

Förråd med liten tillbyggd vedbod i norr.

Grund

Stoppsten i cement.

Stomme

Trä

Tak

Pulpettak täckt med (tjärade?) pappskivor.

Fasad

Faluröd locklistpanel. Vita hörn och omfattningar.

Fönster

1-lufts-fönster. Gröna fönsterluckor.

Dörrar

Dörr klädd i rödmålad masonit.

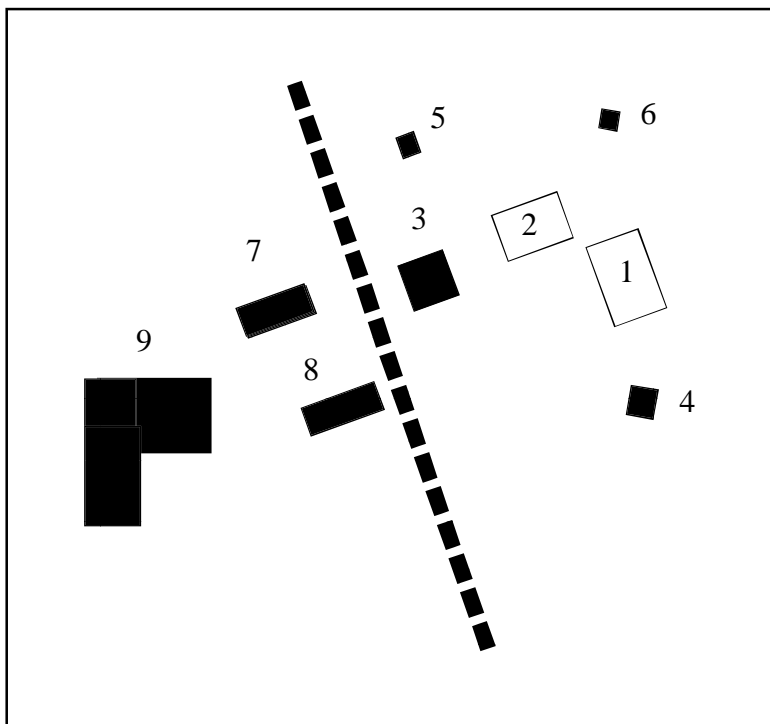
Fastighet Ruskelsby 1:12 (tidigare 1:2)

Miljöbeskrivning

Gården Ruskelsby 1:12 (tidigare 1:2) ligger med man- och fägård väl åtskilda på var sida om vägen. På den östra sidan finner vi mangårdsbyggnaden och en flygel. Ett staket med grind öppnar upp mot en grusgång som delas upp av en oval gräsyta. I trädgården finns några äldre fruktträd och vid staketet bakom huset står två

gamla grindstenar. Bland de modernare inslagen på tomten märks en pool med uteplats under plasttak.

Gården motsvaras sannolikt av ett utflyttat hemman markerat på Häradskartan från 1881.

Ruskelsby 1:12 (tidigare 1:2).

1. Mangårdsbyggnad

Mangårdsbyggnad i 1 1/2 våning uppförd omkring 1933. Huvudentrén markeras av en veranda i en våning med balkong. Frontespiser pryder fram- och baksida. Huset fick enligt uppgift från boende på fastigheten ny panel och nya fönster vid en renovering 1996/97. Tidigare var fasaden klädd i vita eternitplattor. Lägre tillbyggnad på norra gaveln.

Grund
Cement

Stomme

Trä

Tak

Sadeltak belagt med trekupigt tegel. Profilerade takfotstassar.

Skorsten

Två plåtinklädda skorstenar inock.

Fasad

Vit locklistpanel, tilläggsisolering. Grå knutar och omfattningar.

Mangårdsbyggnad samt flygelbyggnad från väster, Ruskelsby 1:12 (tidigare 1:2).

Fönster

Olika modeller, bland annat spröjsade 2-lufts-fönster med sex rutor och spröjsade 1-lufts-fönster med nio rutor. Gavelröste: Två små 1-lufts-fönster med fyra rutor, en vid vardera takfot, samt ett litet runt fönster under taknock.

Dörrar

Vitmålade pardörrar med glasade partier upptill.

2. Bostadshus

Flygelbyggnad i 1 våning. En del av byggnaden utgörs av pannrum. Öppen tillbyggnad bak i form av vedförråd.

Grund

Cement

Stomme

Trä

Tak

Sadeltak belagt med röda betongpannor. Profilerade takfotstassar, var och en genomborrad av ett hål. Tillbyggnad: Korrugerad plåt.

Skorsten

Två skorstenar, den ena klädd i röd plåt.

Fasad

Vit locklistpanel, grå knutar och omfattningar.

Fönster

Ospröjsade 2-lufts-fönster med vita bågar. Västra gaveln: Två små 1-lufts-fönster med kryss-spröjs och profilerade överstycken.

Dörrar

Två dörrar klädda i grå, stående panel. Entrédörren har en tvådelad glasruta upptill.

3. Garage

Nybyggt garage.

Grund
Cement

Stomme
Trä

Tak
Sadeltak belagt med plegel.

Fasad
Grå locklistpanel med profilerade lister. Vita hörn och omfattningar.

Fönster
Spröjsade 1-lufts-fönster med två rutor.

Dörrar
Två garageportar klädda i vit plast. Grå lucka på gavelröste.

4. Jordkällare

Grund/Stomme
Huggen natursten med puts i fogarna.

Tak
Flackt sadeltak täckt med korrugerad, ofärgad plåt.

Dörrar
Dörr klädd i stående, ofärgad brädpanel.

5. Uthus

Uthus under uppbyggnad.

6. Lekstuga

Sentida lekstuga.

7. Uthus

Vagnslider i 1 1/2 våning.

Grund
Cement

Stomme
Regelkonstruktion

Tak
Sadeltak täckt med grön, korrugerad plåt.

Fasad
Faluröd, stående brädpanel. Vita hörn och omfattningar. Gavelröstenas panel avslutas nedtill med en krenelerad, vitmålad fris.

Fönster
Småspröjsade 2-lufts-fönster.

Dörrar
Två dubbelportar samt två dörrar klädda i gul, stående panel.

8. Uthus

Bod i samt före detta fähus (svin och/eller höns).

Grund
Natursten

Stomme
Liggtimmer i fähusdelen samt regelkonstruktion i boddelen.

Tak
Sadeltak belagt med tvåkupigt tegel. Underliggande spåntak.

Fasad
Falurött timmer och stående panel. Vita knutar och omfattningar.

Fönster

Småspröjsade 1-lufts-fönster med nio eller tolv rutor. Fönsterband med tre fönster i rad på södra långsidan.

Dörrar

Fåhus: Bräddörr klädd i gul, liggande spontpanel.
Bod: Dörr klädd i röd, stående brädpanel. Bak-sida: Två lågt placerade öppningar; en hönslucka samt en möjlig svinlucka. Röd lucka i östra gavelröstet.

9. Ladugård

Ladugård i 1 1/2 våning med L-formad plan uppförd år 1922.

Grund

Huggen natursten med puts i fogarna.

Stomme

Trä. Liggtimmer och regelkonstruktion?

Tak

Sadeltak täckt med korrugerade eternitplattor.

Fasad

Falurött liggtimmer och stående brädor. Vita knutar och omfattningar. Brädpanel på gavelrösten samt under takfot avslutas nedtill med en vit sågtandsfris.

Fönster

Småspröjsade 1-lufts-fönster med tolv rutor, vissa placerade två och två i samma omfattning. Korsformade, krysspröjsade fönster med spetsiga ändar pryder gavelrösten. Ventilationsluckor med gula spjäll på halv våning.

Dörrar

Dubbelportar samt enkeldörr klädda i gul, stående eller liggande panel försedda med bandgångjärn. Två portar kröns av spröjsade överljusfönster.

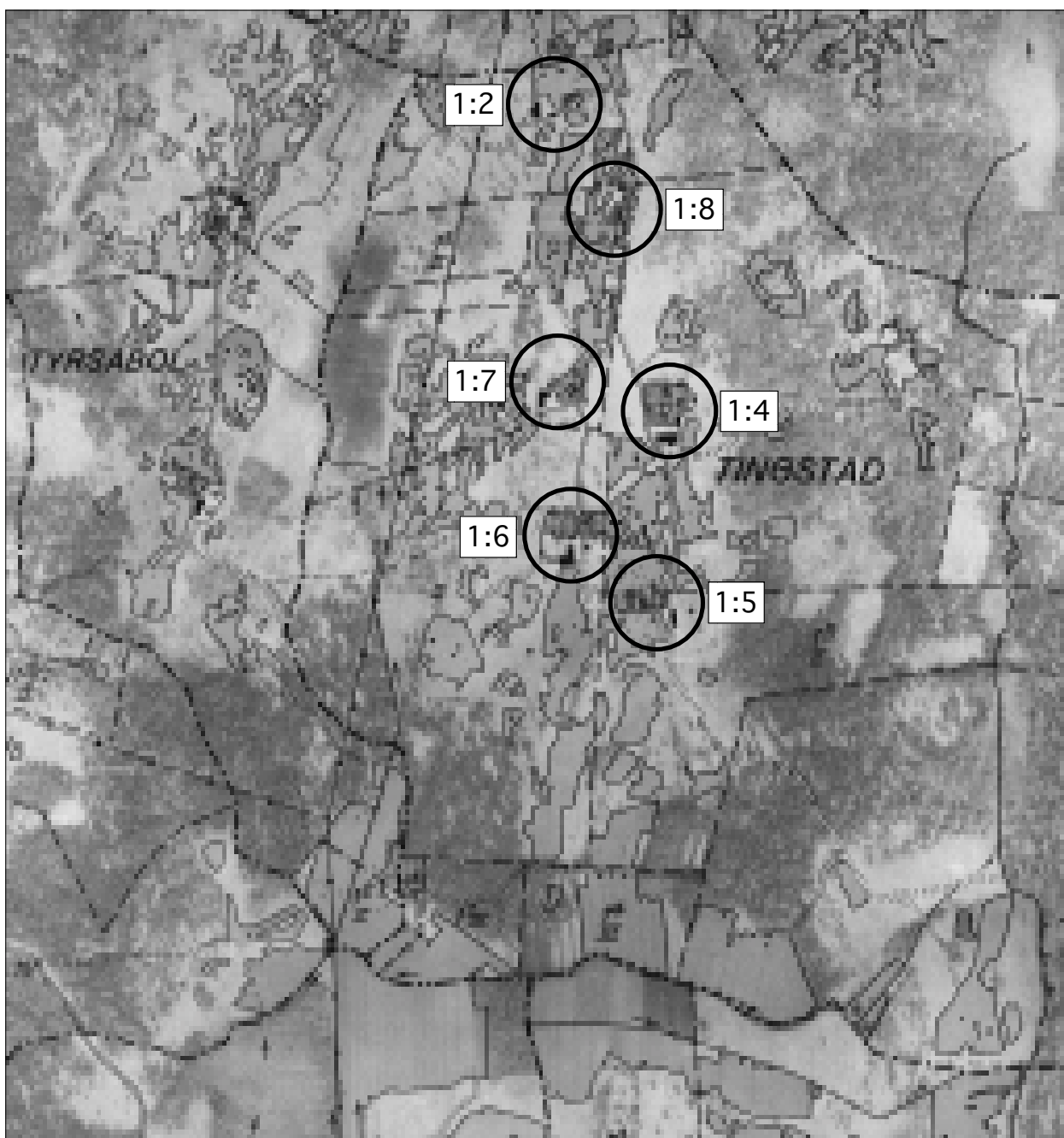
Ladugård från söder, Ruskelsby 1:12 (tidigare 1:2).

Tingstad, Stora Åby socken, Ödeshögs kommun

Miljöbeskrivning Tingstad by

Tingstad by, bestående av sex gårdar och ett gammalt torp, har ett centralt läge i Hålaveden. Namnet Tingstad, som nämns i skrift första gången 1397, tyder på att boplatsen har gamla anor. Möjligen har här legat en förkristen samlingsplats.

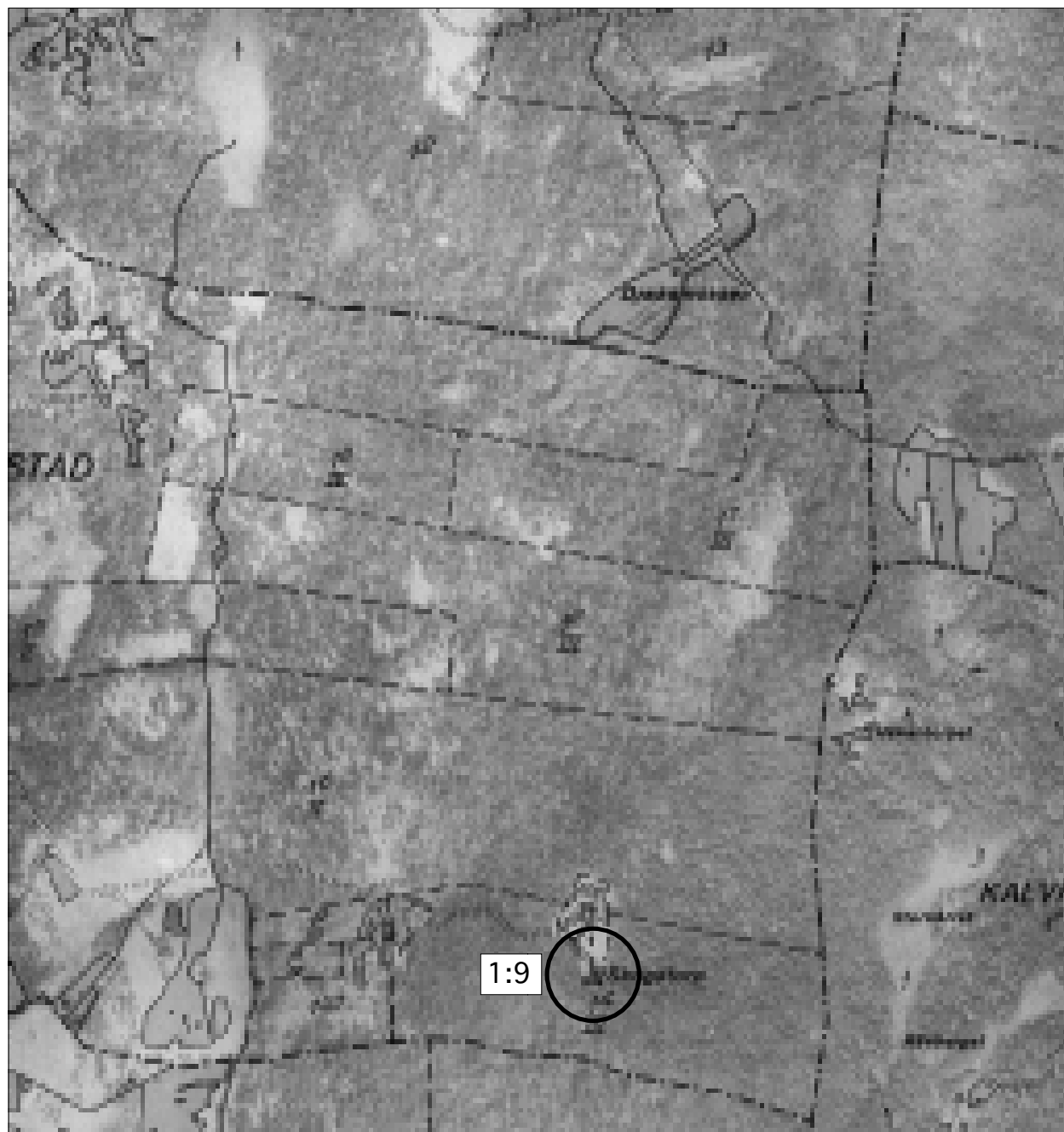
Vid storskiftet år 1784 bestod byn av tre gårdar, en av dessa blev ålagd att flytta ut från bytomten. Vid laga skiftet 1875-1878 hade byn växt till fem gårdar, varav samtliga önskade att få bo kvar.

Utdrag ur Ekonomiska kartans blad 084 07 (8E 0h Bonderyd) från 1983 med fastigheterna Tingstad 1:2, 1:4, 1:5, 1:6, 1:7 och 1:8 markerade. Skala 1:10 000.

Två av byns bönder blev dock tvungna att flytta ut. Vid en jämförelse med Häradskartan från 1881 kan vi se att Tingstad 1:4, 1:6 samt 1:7 står kvar på de gamla gårdstomterna.

Vid sidan av torpmiljön vid Skogstorp har man i Tingstad registrerat sju torplämningar. Tre av dessa kan härledas tillbaka till 1700-talet med hjälp av 1784 års Storskifteskarta.

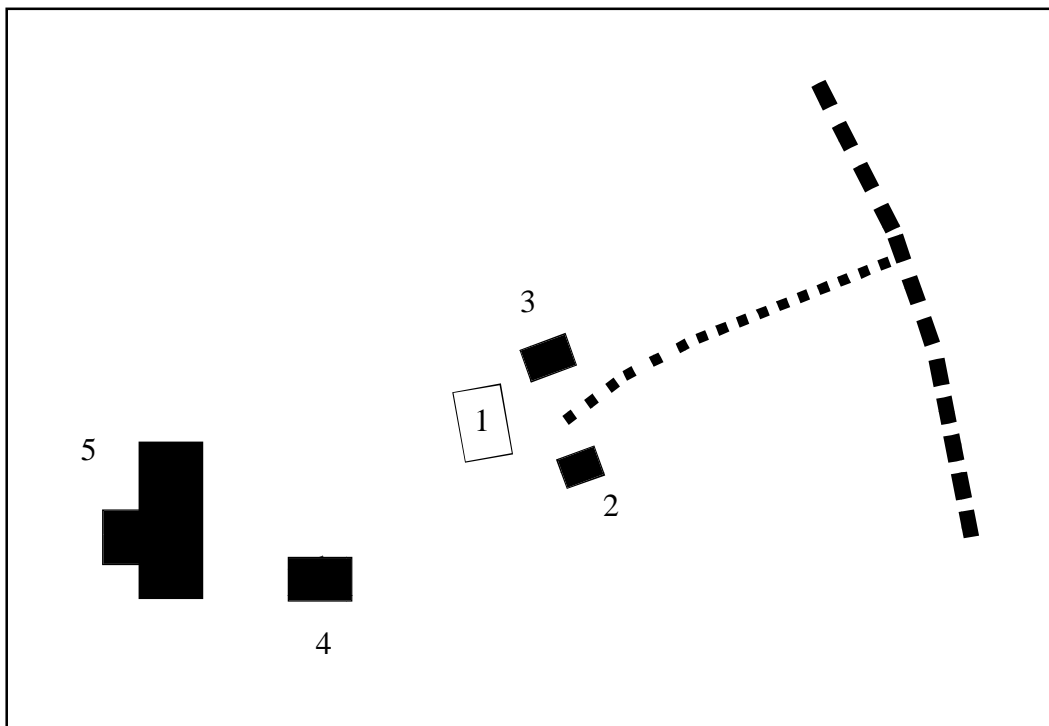
Utdrag ur Ekonomiska kartans blad 084 07 (8E 0h Bonderyd) från 1983 med fastigheten Tingstad 1:9 (Skogstorp) markerad. Skala 1:10 000.

Fastighet Tingstad 1:2

Miljöbeskrivning

Tingstad Norrgård 1:2 är belägen längst i norr på den västra sidan av byvägen. En liten grusväg leder fram till mangårdsbyggnaden som flankeras av två flygelbyggnader. En gräs-/rabatt-rundel pryder gårdsplanen. Vägen fortsätter förbi

mangårdens södra gavel fram till vagnslider och ladugård. På gården finns två dammar; en modern dammanläggning vid vagnslidret samt en äldre möjlig branddamm väster om ladugården.

Tingstad 1:2.

1. Mangårdsbyggnad

Mangårdsbyggnad i 1 1/2 våning uppförd omkring 1870. Huset har två tillbyggnader; en framspringande, tvåvåning tillbyggnad försedd med sadeltak framför huvudingång, samt en tillbyggd köksingång bak.

Grund

Huggen natursten med putsstrukna fogar.

Stomme

Trä

Tak

Sadeltak täckt med trapetsplåt. Tillbyggd köksingång täckt av pulpettak.

Skorsten

Tegelskorsten i nock.

Fasad

Gul locklistpanel avslutas nedtill med fotbräda i trä. Brun-svarta knutar, omfattningar och profilerade takfotstassar.

Mangårdsbyggnad från sydväst, Tingstad 1:2.

Fönster

Kopplade 2-lufts-fönster med vita bågar. Tre små 1-lufts-fönster längs takfoten på gavlarna. 1-lufts-fönster på köksingång.

Dörrar

Huvudingång: Modern brun dörr med skyddande skärmtak klätt i plåt. Köksingång: Dörr med glasruta upptill.

2. Uthus

Flygelbyggnad, enligt uppgift möjligen gammalt undantag. Nyligen renoverad.

Grund

Cement

Stomme

Trä

Tak

Sadeltak belagt med tvåkupigt tegel.

Fasad

Röd lockpanel, svarta knutar och omfattningar.

Fönster

Framsida: Ett spröjsat 2-lufts-fönster med vita bågar. Västra gavelröstet: Mindre 1-lufts-fönster.

Dörrar

Dörr klädd i svart, liggande panel.

3. Uthus

Nyligen renoverad flygelbyggnad. Används idag som förråd. Har enligt uppgift möjligen tidigare tjänstgjort som stall.

Grund

Cement

Stomme

Trä

Tak

Sadeltak belagt med tvåkupigt tegel.

Fasad
Röd lockpanel, svarta hörn och omfattningar.

Fönster
Ett spröjsat, kopplat 1-lufts-fönster med vita bågar.

Dörrar
Dörr klädd med svart, liggande panel.

Fasad
Faluröd locklistpanel, svarta hörn.

Fönster
Kopplade 2-lufts-fönster med vita bågar.

Dörrar
Framsida: Port klädd i liggande, svart panel.
Framför porten ligger en halvrund /kvarn?/sten.
Gavel: Stor brädport klädd i stående, svart lockpanel.

4. Uthus

Vagnslider/förråd.

Grund
Cement

Stomme
Trä

Tak
Sadeltak täckt med röd trapetsplåt, underliggande spåntak.

Fasad
Faluröd lockpanel, svarta hörn.

Dörrar
Två dörrar klädda i liggande, svart fasspontpanel.
En tvådelad port klädd i svart lockpanel.

5. Ladugård

Ladugård uppförd 1913 (?). Tillbyggnad bak.

Grund
Cement och natursten.

Stomme
Trä

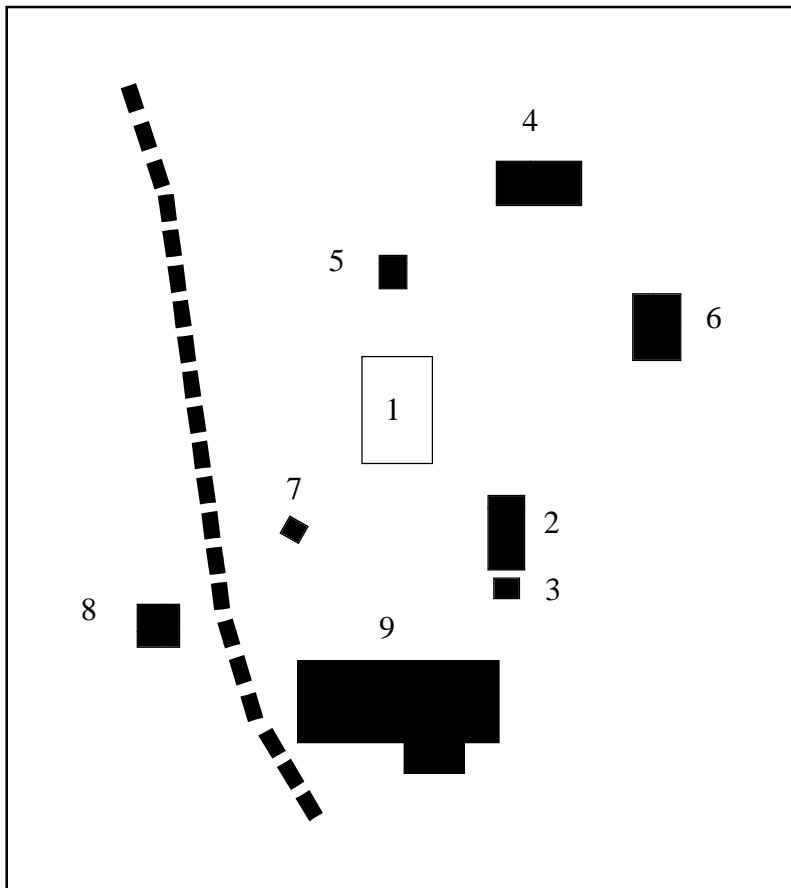
Tak
Sadeltak täckt med korrugerad eternit, underliggande spåntak. Tillbyggnaden täcks av ett pulpettak belagt med korrugerad plåt.

Fastighet Tingstad 1:4

Miljöbeskrivning

Östergården ligger ganska centralt i Tingstad by. Alla byggnader, med undantag av ett garage, ligger på den östra sidan av byvägen. Det finns ingen tydlig uppdelning mellan man- och fägård.

Trädgården, delvis omgärdad av ett vitt staket, består av bland annat syréner och fruktträd. En grusgång med rabattrundel leder fram till huvudentrén.

Tingstad 1:4.

1. Mangårdsbyggnad

Mangårdsbyggnad i 1 1/2 våning med veranda och balkong framför entré. Verandan har dekorativa, vita snickarglädjedetaljer. Balkongen är ett sentida tillägg. Huset har en envåning tillbyggnad i sydöst med separat ingång försedd med förstukvist. Främre och bakre långsida pryds av frontespiser. Nuvarande ägares farfar lät uppföra huset år 1899. Enligt uppgift lär huset ha kostat 500 kronor att bygga.

Grund

Stora block av huggen natursten.

Stomme

Liggtimmer

Tak

Sadeltak belagt med betongpannor. Profilerade takfotstassar.

Mangårdsbyggnad från sydväst, Tingstad 1:4.

Skorsten

Två tegelmurade skorstenar med utkragade krön, placering i nock.

Fasad

Tilläggsisolering. Ny, gul, locklistpanel med profilerade lister. Vita knutar och omfattningar.

Fönster

Framsida: Moderna 1-lufts-fönster med spröjs, sex rutor. Baksida: Äldre, ospröjsade 2-lufts-fönster med bruna bågar. Halvvåning: Liggande, rektangulära 1-lufts-fönster med spröjs, två rutor. Frontespiser: Snedställt, fyrkantigt 1-lufts-fönster med spröjs, nio rutor.

Dörrar

Huvudentré: Modern, vit, tvådelad dörr av villatyp med spröjsade glasrutor. Tillbyggnad: Modern, vit villadörr med spröjsad glasruta. Betongbroar.

2. Uthus

Bod.

Grund

Huggen natursten i stora block. Bakre långsida uppallad på stoppstenaar.

Stomme

Liggtimmer

Tak

Sadeltak belagt med tvåkupigt betongtegel. Profilerade, röda takfotstassar.

Fasad

Falurött liggtimmer. Vita knutar, omfattningar och lisener.

Fönster

Gavel och baksida: Spröjsade 2-lufts-fönster med sex rutor. Gavelröste: Två stående, rektangulära 1-lufts-fönster flankerar brädlucka. Fönstren har tre rutor, varav en är krysspröjsad.

Dörrar

Tre bräddörrar klädda i brun fasspontpanel. Betongbroar.

3. Avträde

Grund

Natursten

Stomme

Regelkonstruktion

Tak

Pulpettak täckt med korrugerade eternitplattor.

Fasad

Faluröd, stående locklistpanel med vita hörn och omfattningar.

Avträde från nordväst, Tingstad 1:4.

Fönster

Originellt utformade fönster på var sida om dörren. Stående 1-luftsfönster med spröjs. Bågformade överstycken. Ena fönstret saknar en spröjs, båda saknar glas.

Dörrar

Brun fyllningsdörr med tre lika stora fyllningar, varav den översta i glas. Glaset samt den nedersta fyllningen är trasiga.

4. Uthus

Före detta hönshus, enligt uppgift uppfört år 1946.

Grund

Cement

Stomme

Regelkonstruktion

Tak

Sadeltak belagt med tvåkupigt tegel.

Skorsten

En skorsten i tegel, två i plåt.

Fasad

Faluröd locklistpanel, vita hörn och omfattningar. Slätpanel på gavelröste avslutas nedtill med en krenelerad fris.

Fönster

Småspröjsade 1-luftsfönster med tolv rutor.

Dörrar

Tre bräddörrar klädda i liggande, brun fasspontpanel. Svart lucka på gavelröste.

5. Jordkällare

Grund/Stomme

Natursten med strukna fogar. Träbjälke över dörr.

Tak

Åstakskonstruktion. Sadeltak täckt med korrugerade eternitplattor.

Dörrar

Bräddörr klädd i brun, liggande panel.

6. Uthus

Förråd.

Grund

?

Stomme

Regelkonstruktion

Tak

Sadeltak belagt med tvåkupigt tegel, underliggande spåntak.

Fasad

Faluröda, stående brädor.

Dörrar

Dörr i stående, röd brädpanel.

7. Lekstuga

Nybyggd lekstuga, ännu ej målad.

Grund

?

Stomme

Trä

Tak

Sadeltak täckt med papp.

Fasad

Stående, omålad panel.

Fönster

Ospröjsade 1-lufts-fönster.

Dörrar

Omålad dörr i trä.

8. Uthus

Garage med mindre utbyggnad i söder.

Grund

Cementsten

Stomme

Regelkonstruktion

Tak

Sadeltak med korrugerad taktäckning. Tillbyggnad: Pulpettak täckt med korrugerad plåt.

Fasad

Röd, stående panel. Vita hörn och omfattningar.

Dörrar

Tvådelad port på gavel klädd i brun, stående brädpanel.

9. Ladugård

Ladugård uppförd omkring 1896, enligt uppgift av återanvänt timmer. Två lägre tillbyggnader i söder.

Grund

Uppallad på natursten.

Ladugård från väst, Tingstad 1:4.

Stomme

Liggatimmer. Tillbyggnader: Regelkonstruktion.

Tak

Sadeltak täckt med korrugerade eternitplattor, underliggande spåntak. Profilerade takfotstassar. Tillbyggnader: Pulpettak täckt med plåt.

Skorsten

Rund skorsten/ventilationshuv i plåt.

Fasad

Falurött liggatimmer, vita knutar och omfattningar. Vitmålad slätpanel under takfot avslutas med sågtandsfris. Tillbyggnader: Stående brädpanel.

Fönster

Liggande 1-luftsfönster med spröjs.

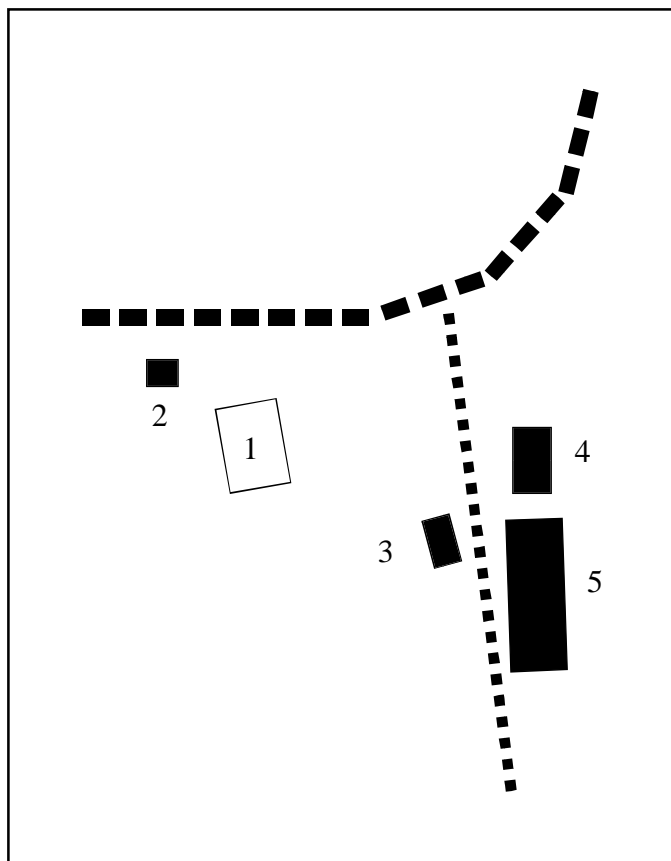
Dörrar

Dörrar i brun, liggande panel eller grå, stående panel. Tre portar i brun, stående brädpanel.

Fastighet Tingstad 1:5

Miljöbeskrivning

Tingstad 1:5 är den sydligast belägna gården i byn. Man- och fägård skiljs åt av en mindre väg. Mangårdsbyggnaden omges av en idag vildvuxen trädgård. Två grindstolpar i sten vittnar om att ett staket tidigare inramat trädgården. Entrén markeras ytterligare av två lönnar som växer vid sidan av grindstolparna. I trädgården finner man bland annat fruktträd, körsbär, syren och löjtnantshjärta.

Tingstad 1:5.

1. Mangårdsbyggnad

Mangårdsbyggnad i 1 1/2 våning med källare uppförd omkring 1875. Tillbyggnad i nordväst, enligt uppgift från 1981.

Grund

Natursten. Tillbyggnad: Cement.

Stomme

Liggtimmer

Tak

Sadeltak belagt med enkupigt tegel. Profilerade röda takfotstassar.

Skorsten

Tegelmurad skorsten i nock. Tidigare var huset försett med två skorstenar.

Fasad

Faluröd locklistpanel, vita knutar och omfattningar. Profilerad, vit list under takfot på gavelröste. Tillbyggnad: Stående, röd brädpanel.

Fönster

1-lufts-, 2-lufts- och 3-lufts-fönster. Två 1-lufts-fönster flankerar huvudingången, ett mindre, spröjsat 1-lufts-fönster på halv våningen ovanför. Tre små 1-lufts-fönster under takfot på gavelröste.

Dörrar

Dörr klädd i gul, stående, smal panel. Liten snedställd glasruta på dörrens överdel. Tillbyggnad: Dörr klädd i brun, smal panel. Källare: Brun bräddörr.

Mangårdsbyggnad från öster, Tingstad 1:5.

2. Uthus

Pannrum?

Grund
Stoppstenar i cement.

Stomme
Trä

Tak
Sadeltak täckt med korrugerad, ofärgad plåt.

Fasad
Faluröd, stående panel. Vita hörn och omfattningar.

Fönster
Gavel och bakre långsida: Liggande 1-lufts-fönster med spröjs, tre rutor. Gavelröste: 1-lufts-fönster.

Dörrar
En port samt en dörr i stående, brun, panel.

3. Uthus

Garage/vagnslider. Byggnaden finns ej utmärkt på den äldre ekonomiska kartan och torde således vara uppförd efter 1945.

Grund
?

Stomme
Trä

Tak
Pulpettak täckt med korrugerad plåt.

Fasad
Stående, faluröda brädor i olika dimensioner. Vita hörn och omfattningar.

Dörrar
Två tvådelade portar i stående, svart brädpanel.

4. Uthus

Byggnaden finns ej utmärkt på den äldre ekonomiska kartan och torde således vara uppförd efter 1945.

Grund
Cement

Stomme
Trä

Tak
Pulpettak. Norra delen av byggnaden vars taknivå är något högre, täcks av trapetsplåt. Taket på den södra delen täcks av korrugerade eternitplattor.

Fasad
Faluröd lockpanel.

Dörrar
Tre portar i stående, svart brädpanel samt en dörr klädd i liggande, svart panel.

5. Ladugård

Ladugård i 1 1/2 våning uppförd omkring 1875. Två tillbyggnader på framsidan, varav en ej färdigställd.

Grund
?

Stomme
Liggtimmer

Tak
Sadeltak täckt med korrugerade eternitplattor. Tillbyggnad med pulpettak täckt med korrugerad plåt.

Fasad
Falurött liggtimmer, delvis klätt med stående panel. Vita knutar och omfattningar.

Fönster
2-lufts-fönster utan spröjs samt liggande 1-lufts-fönster med spröjs. Gavelröste: Snedställt, fyrkantigt 1-lufts-fönster med spröjs, sexton rutor.

Dörrar
Portar klädda i stående panel samt en dörr klädd i liggande, svart, profilerad spontpanel.

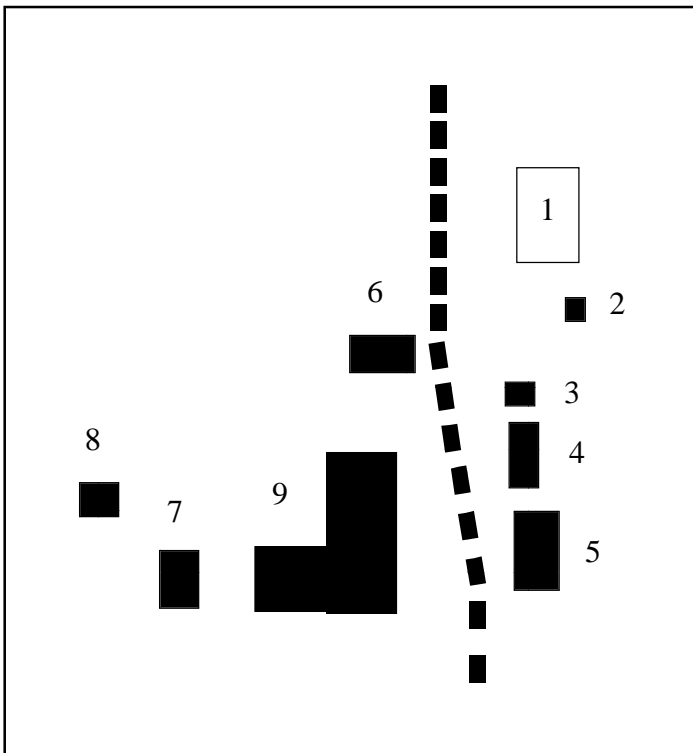
Ladugård från norr, Tingstad 1:5.

Fastighet Tingstad 1:6

Miljöbeskrivning

Byggnaderna på Tingstad Södergård är uppdelade på den östra och västra sidan av vägen. På den östra sidan ligger mangårdsbyggnaden samt några uthus. Fram till mangårdsbyggnaden leder en gång kantad av rabatter. I trädgården som omgärdas av ett brunt staket finns bland annat en igenvuxen syrérberså, diverse fruktträd samt

rabatter vid stenpartier. Mitt emot nuvarande mangårdsbyggnad, på andra sidan vägen, finns lämningarna efter en äldre trädgård som tillhört en numera riven mangårdsbyggnad. Söder om uthusen på den västra sidan om vägen finns två dammar.

Tingstad 1:6.

1. Mangårdsbyggnad

Mangårdsbyggnad i 1 1/2 våning uppförd omkring 1906. Lägre tillbyggnad längs norra gaveln och östra långsidan. Mittpartiet på husets framsida är försett med förstukvist, balkong samt frontespis. Huset renoverades enligt uppgift senast 1979.

Grund

Huggen natursten och cement.

Stomme

Liggtimmer

Tak

Sadeltak täckt med tvåkupigt betongtegel. Profilerade, bruna takfotstassar. Tillbyggnad försedd med papptak.

Skorsten

Tegelmurad skorsten inock, utkragat krön med beslag. Pannskorsten i plåt på tillbyggnad.

Fasad
Tilläggsisolering. Mörkgrön lockpanel.

Fönster
1- och 2-lufts-fönster. Frontespis på baksidan: 3-lufts-fönster. Under takfot på baksidan: Liggande, spröjsade fönster. Gavelröste, under taknock: Snedställt, krysspröjsat fönster. Fönstren har gulbruna bågar samt bruna omfattningar.

Dörrar
Sentida, brun villadörr försedd med stående, smal ruta i råglas.

2. Jordkällare

Grund/Stomme
Cement

Tak
Grästak

Dörrar
Bräddörr klädd med brun, liggande fasspantpanel.

3. Uthus

Garage enligt uppgift uppfört på 1950-talet.

Grund
?

Stomme
Regelkonstruktion

Tak
Sadeltak täckt med korrugerad eternit.

Fasad
Faluröd, stående brädpanel.

Dörrar
Tvådelad port i brun, stående brädpanel.

4. Uthus

Möjligen äldre fähus, används idag som vedbod.

Grund
?

Stomme
Regelkonstruktion

Tak
Sadeltak täckt med ofärgad, korrugerad plåt ovanpå underliggande spåntak.

Fasad
Nyare panel av stående brädor samt äldre, bred locklistpanel. Färgsättning: Faluröd färg och vita hörn.

Fönster
Ett spröjsat 2-lufts-fönster med vit omfattning.

Dörrar
Södra gaveln: Tvådelad port i svart, stående brädpanel med bandgångjärn samt mindre röd lucka på gavelröste. Bakre långsida: Dörr klädd i röd, stående brädpanel.

5. Uthus

Garage enligt uppgift uppfört 1982.

Grund
Cement

Stomme
Regelkonstruktion

Tak
Sadeltak

Fasad
Faluröd, stående panel med vita hörn.

Fönster
Bakre långsida: Ett 2-lufts-fönster samt ett 3-lufts-fönster.

Dörrar

Framsida: Två skjutportar klädda i svart trapetsplåt samt en tvådelad port i stående svart brädpanel.

6. Uthus

Visthusbod

Grund

Natursten

Stomme

Liggtimmer

Tak

Sadeltak belagt med tvåkupigt tegel. Profilerade takfotstassar.

Fasad

Falurött liggtimmer, vita knutar och omfattningar.

Fönster

Spröjsade 1-luftsfnster med sex rutor. Gavelrösten, under taknock: Små fnster i form av likbenta trianglar med krysspröjs.

Dörrar

Norra långsidan: En tvådelad port samt en dörr klädda i liggande, bred panel som är profilerad och svartmålad. Gavlar: 2 (x 2) luckor klädda i svart, liggande fasspontpanel.

7. Uthus

Tidigare höns-/svinhus.

Grund

Huggen natursten.

Stomme

Liggtimmer

Tak

Sadeltak täckt med korrugerade eternitplattor, underliggande spåntak.

Fasad

Falurött liggtimmer delvis panelat med stående brädor. Vita knutar och omfattningar.

Fönster

Fyra spröjsade 1-luftsfnster med sex rutor.

Dörrar

Norra gaveln: Dörr klädd i liggande, svart fasspontpanel försedd med bandgångjärn. Röd lucka i röstet.

8. Uthus

Enligt uppgift äldre tvätt- och brygghus.

Grund

?

Stomme

Trä

Tak

Pulpettak täckt med ofärgad trapetsplåt.

Skorsten

Smal skorsten i plåt.

Fasad

Faluröd locklistpanel, vita omfattningar.

Fönster

Två spröjsade 1-luftsfnster med placering på var sida om dörren.

Dörrar

Dörr klädd i liggande, svart fasspontpanel.

Ladugård från söder, Tingstad 1:6.

9. Ladugård

Ladugård i 1 1/2 våning med L-formad plan uppförd år 1929.

Grund

Huggen natursten.

Stomme

Liggtimmer

Tak

Sadeltak täckt med korrugerade eternitplattor.

Fasad

Rödmålat liggtimmer, delvis klätt med stående brädpanel. Panel avslutas en bit nedanför takfoten med röd sågtandsfris. Vita knutar och omfattningar. De stående fodren längs fönster och dörrar sträcker sig en bit utanför de liggande fodren.

Fönster

Tre spröjsade 1-lufts-fönster (fyra eller nio rutor) samt fyra spröjsade 2-lufts-fönster (nio rutor). Gavelrösten: Tre krysspröjsade, korsformiga fönster med spetsiga ändar. Ventilationsluckor med svarta spjäll på halv våning.

Dörrar

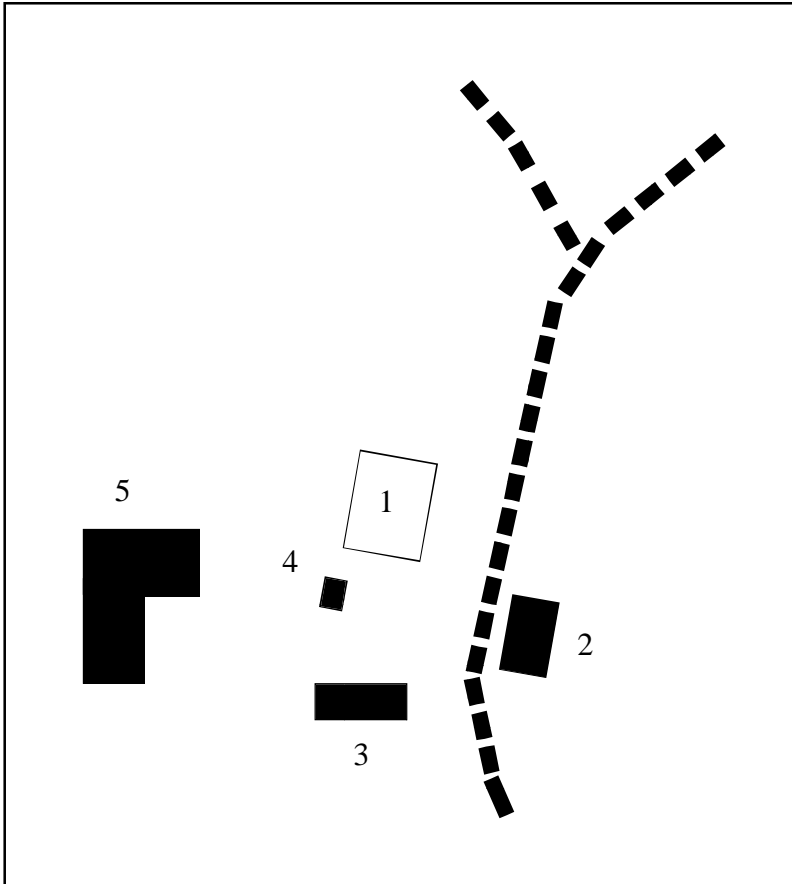
Två tvådelade portar i svart, stående brädpanel med spröjsade överljusfönster samt en tvådelad port och dörr klädda i liggande, svart fasspanel.

Fastighet Tingstad 1:7

Miljöbeskrivning

Större delen av Västergårdens byggnader ligger samlad på väster sida om byvägen. Mangården omges av ett rödmålat trästaket. En grusad gång

leder genom en grind fram till mangårdsbyggnaden. Runt huset finns en trädgård bestående av bland annat gamla fruktträd och syrén.

Tingstad 1:7.

1. Mangårdsbyggnad

Mangårdsbyggnad i 1 1/2 våning uppförd omkring 1890. Renoverad 1946. Huset var tidigare försett med en enklare förstukvist. På senare tid har förstukvisten byggts om/bytts ut samt försetts med balkong. Förstukvisten är utsmyckad med vita och bruna snickerier. På husets baksida finns en tillbyggd köksingång.

Grund

Svartmålad cement.

Stomme

Trä

Tak

Sadeltak belagt med tvåkupigt tegel. Profilerade takfotstassar.

Skorsten

Två plåtskodda, tegelmurade skorstenar i nock.

Fasad

Ny rödfärgad locklistpanel, vita knutar och omfattningar.

Mangårdsbyggnad från öster, Tingstad 1:7.

Fönster

Kopplade 2-lufts-fönster. Baksida: Fönster med 1-, 2-, och 3-lufter. Gavelrösten: Två små 1-lufts-fönster längst nere vid vardera takfot.

Dörrar

Huvudentré: Brun dörr klädd med en masonit-platta nedtill, tre liggande rektangulära glas upp-till. Köksingång: Dörr klädd med brun, liggande fasspontpanel.

2. Uthus

Vedbod m m.

Grund

Natursten och cement.

Stomme

Regelkonstruktion

Tak

Sadeltak belagt med tvåkupigt tegel.

Fasad

Faluröda brädor i olika dimensioner, fastspikade. Vita hörn och omfattningar.

Fönster

Gavel: Spröjsat 2-lufts-fönster med sex rutor.

Dörrar

Dörr klädd i liggande, svart fasspontpanel. Två-delad port i stående, svarta brädor.

3. Uthus

Används idag som förråd.

Grund

Cement

Stomme

Regelkonstruktion

Tak

Sadeltak täckt med korrugerad, grön plåt.

Fasad
Stående, faluröda brädor och vita hörn.

Fönster
Västra gaveln: Sentida, spröjsat 1-lufts-fönster.

Dörrar
Två tvådelade portar klädda i stående, svarta brädor och försedda med bandgångjärn.

4. Avtråde

Grund
Natursten

Stomme
Trä

Tak
Pulpettak täckt med korrugerad plåt.

Fasad
Faluröda, stående brädor. Vita hörn och omfattningar.

Fönster
Spröjsat 1-lufts-fönster med fyra rutor.

Dörrar
Dörr i brun, stående brädpanel försedd med ventilationslucka upptill. Rödmålad dörr på långsida.

5. Ladugård

Ladugård i 1 1/2 våning med L-formad plan uppförd omkring sekelskiftet 1900.

Grund
Natursten och cement.

Stomme
Liggtimmer och regelkonstruktion.

Tak
Sadeltak täckt med korrugerad, ofärgad plåt. Röda, profilerade takfotstassar.

Fasad
Falurött liggtimmer och stående brädor, vita knutar och omfattningar. Brädpanel på gavel i två etapper avslutas en bit nedanför röstet med vit sågtandsfris.

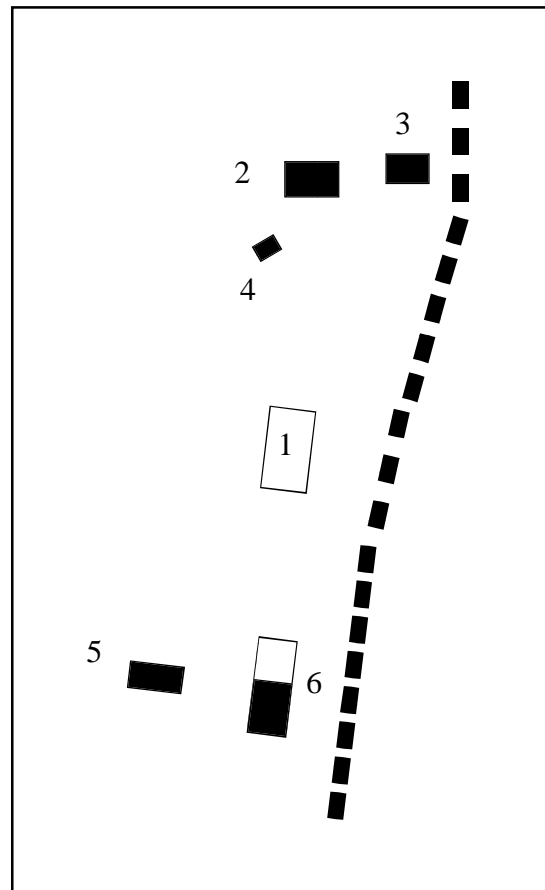
Fönster
Spröjsade 2-lufts-fönster med fyra rutor samt 2-lufts-fönster utan spröjs.

Dörrar
Två bräddörrar klädda i ny, liggande, brunbetsad panel. Röd port i stående brädpanel. Tre mindre luckor, varav en med placering under takfot, leder in till skullen. De andra två är möjligen höns- eller grisluckor.

Fastighet Tingstad 1:8

Miljöbeskrivning

Tingstad Norrgård 1:8 har en avlång gårdstomt belägen längs den västra sidan av byvägen. Ett staket avgränsar tomten gentemot vägen och den gamla fägården i söder. I trädgården växer gamla fruktträd och bärbuskar.

Tingstad 1:8.

1. Mangårdsbyggnad

Mangårdsbyggnad i 1 1/2 våning uppförd i slutet av 1800-talet. Huset renoverades år 1943. Tillbyggnaden framför entrén tillkom enligt uppgift av boende på fastigheten på 1940-talet. En envåning tillbyggnad på norra gaveln med tvättstuge- och badutrymmen uppfördes år 1972. På baksidan, i väster, har huset försetts med en sentida veranda.

Grund

Natursten och cement

Stomme

Trä

Tak

Sadeltak belagt med tvåkupigt tegel. Tvättstugan är försedd med tak i trapetsplåt och verandan med korrugerad plast.

Skorsten

Skorsten i nock, inklädd i plåt.

Fasad

Faluröd locklistpanel med profilerade lister. Vita knutar och omfattningar. Veranda: Vit panel.

Fönster

Kopplade, ospröjsade 2-lufts-fönster. Mindre 1-lufts-fönster på gavelröste.

Dörrar

Två sentida dörrar klädda med fiskbensmönstrad panel och försedda med liten, snedställd glasruta.

Mangårdsbyggnad från söder, Tingstad 1:8.

2. Uthus

Bodlänga med tillbyggt avtråde på norra gaveln.

Grund

Delvis cementerad natursten.

Stomme

Liggtimmer och regelkonstruktion.

Tak

Sadeltak belagt med tvåkupigt tegel ovanpå spåntak. Avtråde: Pulpettak klätt i trapetsplåt.

Fasad

Falurött liggtimmer och stående panel. Vita knutar och omfattningar.

Fönster

Framsida: Spröjsat 2-lufts-fönster med fyra rutor. Baksida: Spröjsat fönster med spetsigt överstycke. Avtråde: Litet 1-lufts-fönster.

Dörrar

Framsida: Tre panelade bräddörrar. Avtråde: Dörr klädd med vit masonitskiva. Gavelröste: Lucka i liggande, röd brädpanel.

3. Uthus

Sentida garage.

Grund

Stoppsten i cement.

Stomme

Trä

Tak

Sadeltak täckt med svart trapetsplåt.

Fasad
Faluröd locklistpanel. Vita hörn och omfattningar.

Fönster
Spröjsat 1-lufts-fönster med två rutor.

Dörrar
Tvådelad port på gavel, klädd i svart, stående panel försedd med bandgångjärn. Dörr på södra långsidan klädd i svart, stående panel.

4. Jordkällare

Grund/Stomme
Natursten, cement runt dörr.

Tak
Jordtak med gräspäls.

Dörrar
Bräddörr klädd i liggande panel.

5. Uthus

Verkstad/garage.

Grund
?

Stomme
Trä

Tak
Sadeltak täckt med korrugerad plåt.

Fasad
Faluröd locklistpanel. Vita hörn och omfattningar.

Fönster
1-lufts-fönster. Runt, spröjsat fönster i gavelröste.

Dörrar
Två skjutportar i svart trapetsplåt.

6. Ladugård

Äldre ladugård uppförd omkring 1890. Enligt uppgift av boende på fastigheten byggdes en del av byggnaden om till bostad 1987/88. Tillbyggd förstukvist framför entré.

Grund
Cement

Stomme
Trä

Tak
Sadeltak täckt med svart trapetsplåt.

Skorsten
Skorsten klädd i svart plåt på bakre takfall.

Fasad
Röd locklistpanel. Vita knutar och omfattningar.

Fönster
Moderna, kopplade 2-lufts-fönster utan spröjs.

Dörrar
Framsida: En enkeldörr samt två tvådelade portar klädda i svart, stående panel. Baksida: Vit dörr.

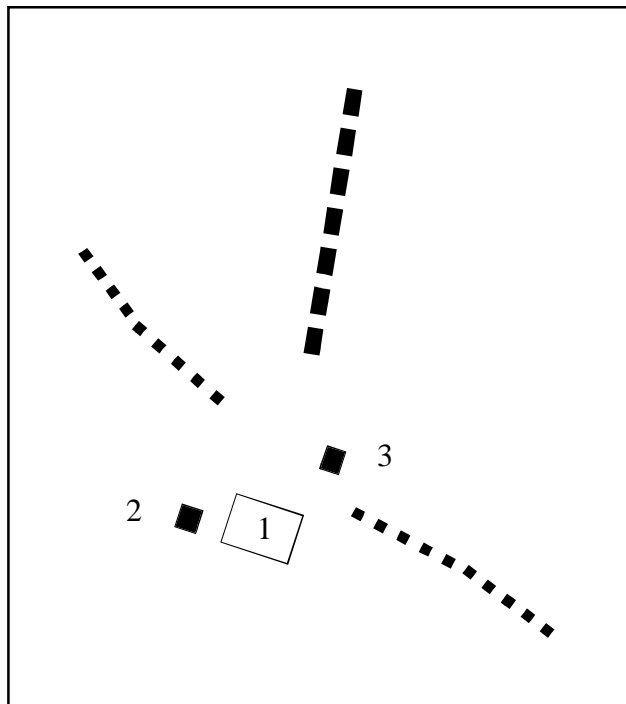
Fastighet Tingstad 1:9/Skogstorp

Miljöbeskrivning

Skogstorp, beläget i en liten skogslänta sydöst om Tingstad, är byns enda bevarade torp. Torpet är ej utmärkt på 1784 års Storskifteskarta, men kan vara identiskt med en backstuga/ett statorp som finns noterat på Häradskartan (1881). Ett antal ekonomibyggnader som finns markerade på den gamla Ekonomiska kartan (1945) är idag försvunna. Däremot har ett nytt uthus uppförts.

En skylt (Ödeshögs hembygdsförening) uppsatt på torpets västra gavel berättar att de sista permanent boende på torpet var Karl Emil Jakobson (1870-1940) och hans hustru Ida Rosina Andersdotter (1876-1946).

Tomten, omgiven av barrskog, är välkött och i trädgården växer några äldre fruktträd och bärbuskar. På ägorna finns även stengårdsgård samt röjningsrösen.

Tingstad 1:9/Skogstorp.

1. Torpstuga

Enkelstuga i 1 1/2 våning med inbyggd förstuvist.

Grund
Cement

Stomme
Trä

Tak
Brutet tak täckt med korrugerad, svart plåt.

Skorsten
Tegelmurad skorsten med överbyggnad i plåt.

Fasad
Faluröd locklistpanel, vita knutar och omfattningar.

Fönster
Sentida, kopplade 2-lufts-fönster med spröjs, fyra rutor. Gavelröste: Äldre småspröjsat 1-lufts-fönster med nio rutor samt två mindre fönster med två rutor. Förstuvist: Äldre spröjsade 1- och 2-lufts-fönster.

Dörrar
Dörr klädd i grön, liggande fasspontpanel, försedd med spröjsad glasruta med vita bågar.

Skogstorp från norr, Tingstad 1:9.

2. Uthus

Bod.

Grund
Stoppsten i cement

Stomme
Trä?

Tak
Pulpettak täckt med korrugerad, svart plåt.

Fasad
Röd, stående, smal panel.

Fönster
Mindre, rektangulärt, liggande 1-lufts-fönster.

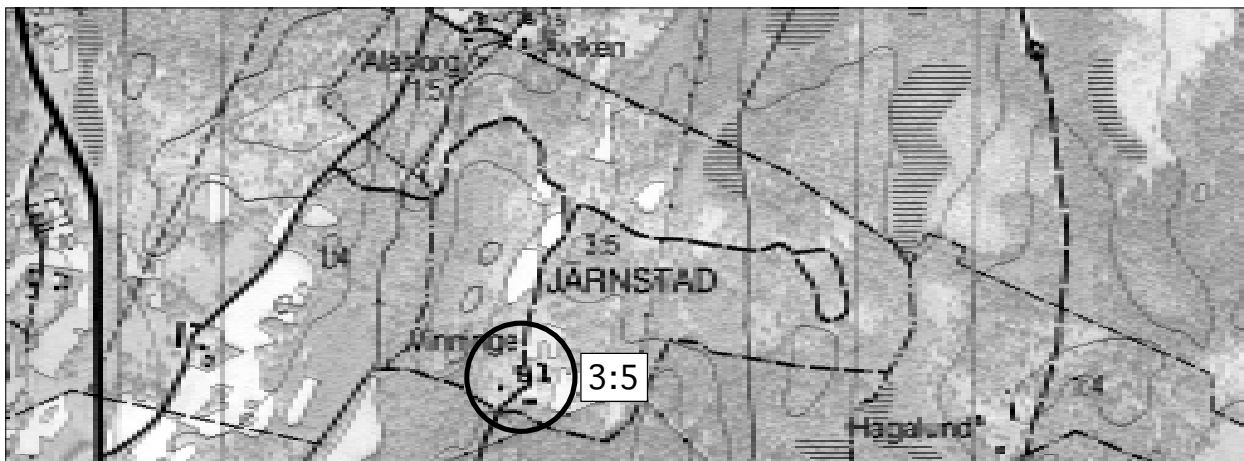
Dörrar
Dörr klädd i liggande, grön fasspontpanel.

3. Jordkällare

Förmodad jordkällare, vid inventeringstillfället
övertäckt med presenning.

Dörrar
Panelad bräddörr.

Vinninge, Stora Åby socken, Ödeshögs kommun

Utdrag ur Fastighetskartans blad 7E 9h Boet från 2002 med den aktuella fastigheten markerad. Skala 1:10 000.

Fastigheten Järnstad 3:5

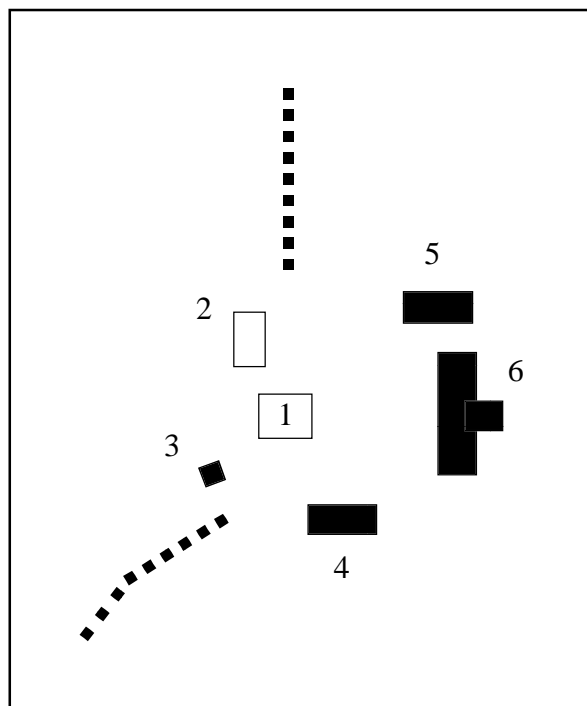
Miljöbeskrivning

Vinninge är en mindre ensamgård belägen i kuperad skogsbygd i Håalvedens sydöstra del. Vägen som löper genom gårdsplanen utgör gräns mellan man- och fägård. På tomtens nordvästra del finns rester av en stengårdsgård. I övrigt få lämningar av äldre trädgård. Öster om stallet breder en hästhage ut sig.

Vinninge nämns första gången år 1877 som en utjord. Namnet "Vinninge" utgör ett så kallat oäkta -inge-namn och räknas således inte till den grupp -inge-namn som antas indikera järnåldersbosättningar. Vinninge var enligt uppgift tidigare torp under Järnstad Karlsgård. Torparen lär ha betalat sitt arrende i form av ved.

1. Mangårdsbyggnad

Mangårdsbyggnad i 1 våning uppförd under mitten av 1800-talet. Förstukvist i norr och veranda/förstukvist i söder. Renoverad och tillbyggd vid flera olika tillfällen. 1975 belade man taket med betongpannor. Under perioden 2000-2002 fick huset ny panel samt en ny veranda/förstukvist i söder.

Vinninge/Järnstad 3:5.

Grund

?

Stomme

Liggtimmer

Tak

Brutet tak belagt med betongpannor.

Äldre mangårdsbyggnad från söder, Vinninge/Järnstad 3:5.

Skorsten

Svart, tegelmurad skorsten med utkragat krön, placering inock.

Fasad

Tilläggsisolerad. Ny rödfärgad locklistpanel, vita knutar och omfattningar.

Fönster

2-lufts-fönster samt ett 3-lufts-fönster.

Dörrar

Moderna vita dörrar med glasparti försett med lösspröjs.

2. Bostadshus

Äldre mangårdsbyggnad i form av enkelstuga i 1 (1/2?) våning. Stugan som har åstakskonstruktion och röd- och vitmålade knutlådor ger ett ålderdomligt intryck. Utmed husväggen löper rabatter.

Grund

Cement

Stomme

Liggtimmer

Tak

Åstakskonstruktion. Sadeltak belagt med äldre, enkupigt tegel.

Skorsten

Tegelmurad, slammad skorsten inock.

Fasad

Faluröd locklistpanel. Utknutar/korsknutar inbyggda i röd-vita knutlådor.

Fönster

Spröjsade 2-lufts-fönster med fyra rutor, innanfönster.

Dörrar

Tvådelad dörr klädd i brunmålad masonit.

3. Jordkällare

Grund/Stomme
Kallmurad natursten.

Tak
Sadeltak belagt med trekupigt tegel, underliggande spåntak.

Fasad
Gavelröste klätt i röd, stående brädpanel.

Dörrar
Bräddörr klädd i blå, stående panel.

4. Uthus

Enligt uppgift tidigare pumphus. Tillbyggt på 1970- och 90-tal. Används idag som garage, vedbod och verkstad.

Grund
Cement

Stomme
Regelkonstruktion

Tak
Flackt sadeltak täckt med korrugerad plåt.

Fasad
Faluröd, stående slätpanel. Västra delen (verkstad): Locklistpanel.

Fönster
2-lufts-fönster

Dörrar
Portar i svarta, stående brädor. Dörr i stående panel.

5. Uthus

Har tidigare använts som bland annat hönshus och stall. Tjänstgör idag som "katthus".

Grund
?

Stomme
Liggtimmer

Tak
Brant sadeltak täckt med korrugerad plåt, underliggande spåntak.

Fasad
Falurött liggtimmer, vita knutar och omfattningar. Långsida: Stående brädpanel.

Fönster
Västra gaveln: Spröjsat 1-lufts-fönster med tolv rutor. Norra långsidan: Spröjsat 1-lufts-fönster med nio rutor.

Dörrar
Västra gaveln: Bräddörr klädd med liggande, profilerad, blå fasspontpanel. Röd lucka i gavelröste.

6. Ladugård

Ladugård uppförd omkring 1880. På den östra långsidan finns en tillbyggnad. Norra delen har nyligen renoverats och byggts om till stall. Det gamla timret var ruttet och ersattes av en träkonstruktion.

Grund
Cement

Stomme

Liggtimmer samt träkonstruktion.

Tak

Sadeltak täckt med trapetsplåt.

Fasad

Faluröda, stående brädor.

Fönster

Spröjsade 1-luftsfönster med nio rutor. Fönstren på byggnadens framsida har bågformade överstycken.

Dörrar

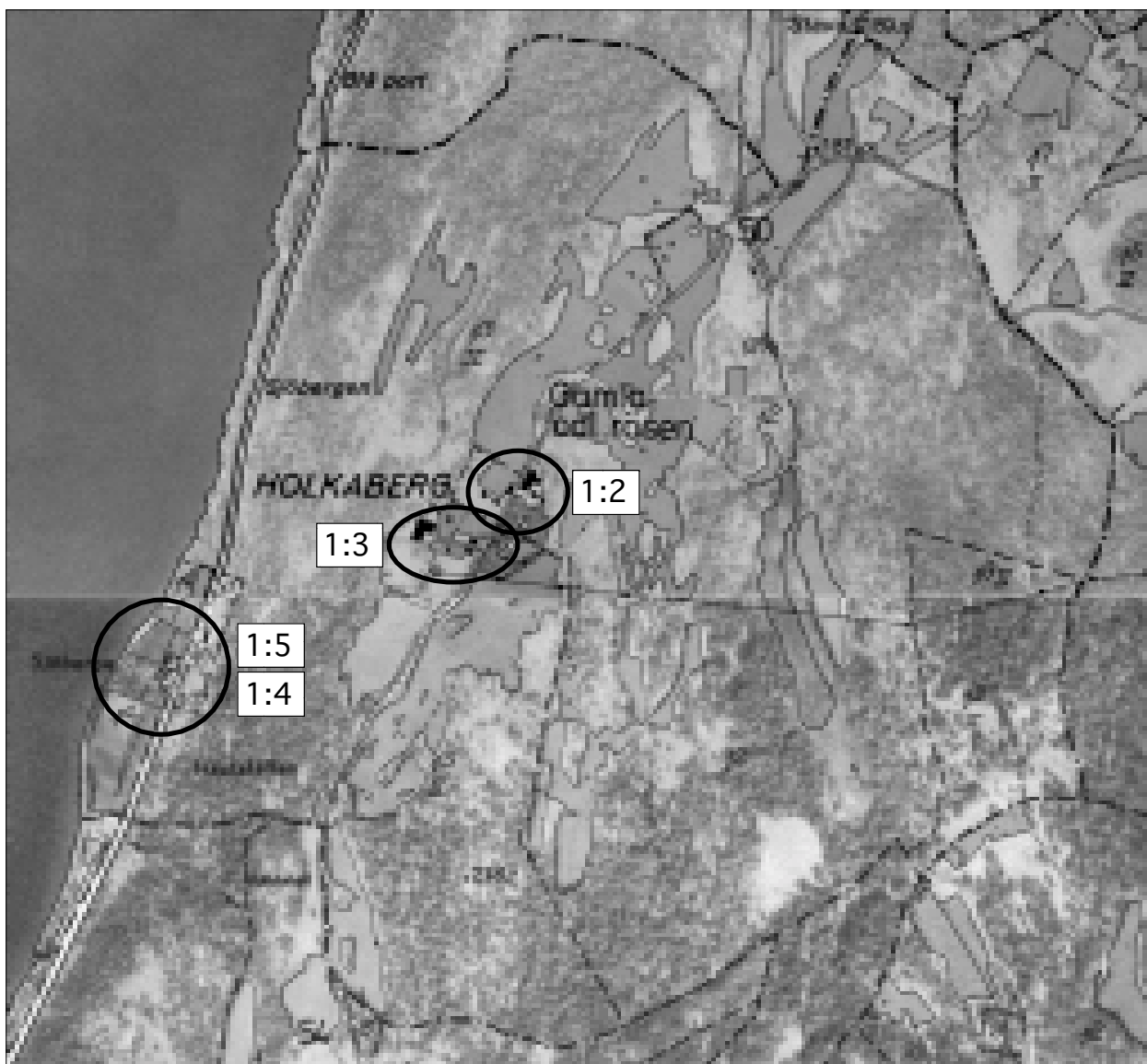
Framsida: Dörr och dubbelpart i röd, stående brädpanel. Baksida/Tillbyggnad: Dörr i liggande panel samt en tvådelad port i stående brädpanel.

Holkaberg, Ödeshögs socken, Ödeshögs kommun

Miljöbeskrivning

Holkaberg ligger invid Vättern nära den småländska gränsen. Namnet nämns enligt Ort-namnsarkivet i Uppsala första gången år 1535. Ordet "holk" kan tolkas som "något urholkat, belägenhet vid höjder" eller "vattensamling". Möjligen syftar namnet på ett långsmalt kärr beläget i en berggrundsspricka i fastighetens östra del. Byn består av tre gårdar samt en avstyckad ladugård, ombyggd till bostadshus. Två av gårdarna (1:3 och 1:4) har under perioder tjänstgjort

som gästgiverier. Holkaberg 1:2 och 1:3 är belägna en bit inåt land, längs Västra Hålvägen/Hålavedsvägen. Vägen som fortfarande är i bruk har sannolikt förhistoriskt ursprung. De två gårdarna, som tillsammans bildar en så kallad radby, återfinns på en Storskifteskarta från år 1791. Gästgiveriverksamheten på platsen började med säkerhet någon gång efter år 1686 (Vastamäki, 1997, C-uppsats). Troligen startades dock verksamheten något tidigare. För detta talar bland

Utdrag ur Ekonomiska kartans blad 074 85 (7E 8F Vändelstorp) från 1971 och 074 95 (7E 9F Stava) från 1950 med de aktuella fastigheterna markerade. Skala 1:10 000.

annat en odaterad karta ”Konceptkarta över Holkabergs Gästgiveri”, som efter undersökningar givits en trolig datering till 1639-41 (se Nilsson 2000). På denna karta finns endast en gård ut-satt något öster om nuvarande radby. Den tredje gården i byn; Sjöberga (Holkaberg 1:4), är belä-

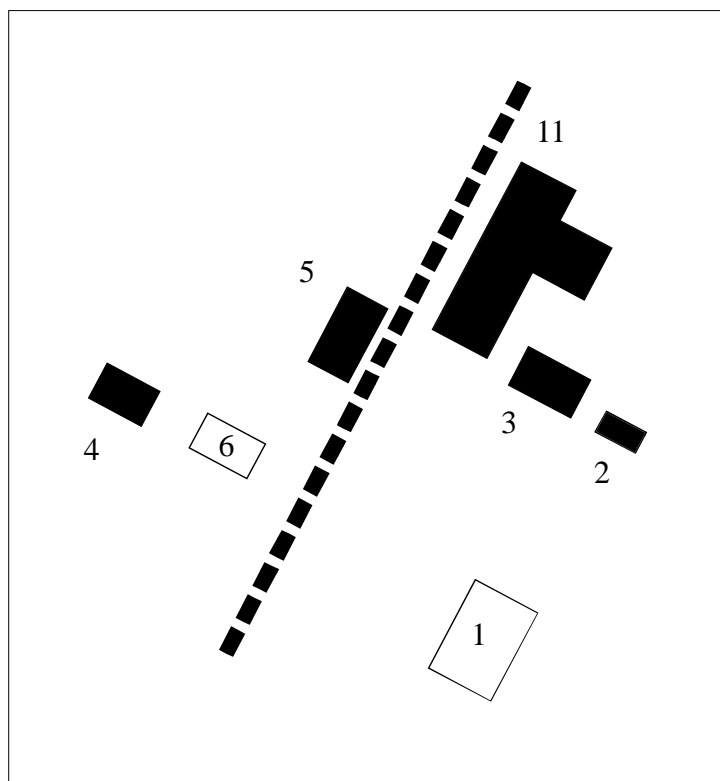
gen invid Vätterns strand och uppfördes under mitten av 1800-talet i samband med att den nya vägen byggdes. Idag korsas fastigheten dessutom av väg E4. Området är ur väg- och kulturhistoriskt perspektiv mycket intressant.

Fastighet Holkaberg 1:2

Miljöbeskrivning

Gården Holkaberg 1:2 har en upplöst gårdsbildning. Mangårdsbyggnad, ladugård och några uthus samsas på den östra sidan av byvägen. På den andra sidan vägen finner man ett gammalt svinhus och ett äldre bostadshus. Enligt boende på fastigheten uppfördes stugan en gång i tiden

som en tillfällig bostad. Man hade låtit riva den gamla mangårdsbyggnaden och använde stugan i väntan på att en ny mangårdsbyggnad skulle uppföras och ersätta den gamla. I den omgivande trädgården växer bland annat gamla fruktträd.

Holkaberg 1:2.

Mangårdsbyggnad från väst, Holkabergr 1:2.

1. Mangårdsbyggnad

Huvudbyggnaden uppfördes 1911 i 1 1/2 våning med sexdelad plan (?). Fasaden är klädd i en ljusgul locklistpanel. Mittpartiet fram markeras med en glasveranda i en våning. Främre och bakre långsida pryds av frontespiser. Tillbyggd köksingång på norra gaveln.

Grund

Huggen granit.

Stomme

Trä

Tak

Sadeltak belagt med rött tvåkupigt tegel.

Skorsten

Tegelmurad skorsten i nock.

Fasad

Fasaden täcks av en ljusgul locklistpanel med vita hörn och omfattningar. Fönstrens översycken liksom takfotstassarna är profilerade.

Fönster

Fönster med mitt- och tvärpost, bruna bågar. Verandans fönster är konstfullt spröjsade.

Dörrar

Två brunmålade dörrar; en tvådelad med fyllningar samt en klädd med masonit och försedd med glasad, spröjsad överdel.

2. Uthus

Avträde och hönshus.

Grund

Huggen natursten.

Stomme

Timmer och regelkonstruktion.

Tak

Sadeltak täckt med trapetsplåt.

Fasad
Locklistpanel målad i falurödfärg med vita knutar och omfattningar.

Fönster
Ett vitmålat fönster med mittpost samt ett mindre, spröjsat fönster.

Dörrar
Bräddörr i brun, liggande panel.

3. Uthus

Hönshus.

Grund
Huggen granit.

Stomme
Regelkonstruktion (falskt skiftesverk?)

Tak
Sadeltak belagt med rött, tvåkupigt tegel.

Fasad
Stående, faluröda brädor. På gavelröset avslutas panelen nedtill med sågtandad fris. Hörn och omfattningar är vitmålade.

Fönster
Stora, vita, tätspröjsade fönster i rad.

Dörrar
Dörr försedd med stående brunmålade brädor.

4. Uthus

Byggnaden har enligt uppgift av boende på fastigheten tidigare använts som svinhus och brygg-hus. På baksidan finns en utbyggnad (garage/vagnslider?) som håller på att rasa samman.

Grund
Huggen granit.

Stomme
Falurött liggtimmer med vita knutar och omfattningar.

Tak
Sadeltak med rött trekupigt tegel. Profilerade takfotstassar.

Skorsten
Skorsten i nock.

Fasad
Falurött liggtimmer, stående panel i gavelrösten. Vita knutar och omfattningar.

Fönster
2-lufts-fönster med spröjs och sex rutor.

Dörrar
Dörrar klädda med fasspontpanel målad med gul-brun oljefärg.

5. Uthus

Vagnslider. På långsidan som vetter mot vägen finns tre tvådelade portar.

Grund
Stoppstenar i natursten.

Stomme
Regelkonstruktion

Tak
Sadeltak belagt med rött, enkupigt tegel.

Fasad
Faluröda, stående brädor och vitmålade hörn.

Dörrar
Tre tvådelade portar klädda med stående, brun-målade brädor.

6. Bostadshus

Bostadshus i 1 1/2 våning och källare, enligt uppgift uppfört år 1907. Ingång från östra gaveln. På motsatt sida finns ingång till husets källare. Byggt som tillfällig bostad under tiden man uppförde en ny mangårdsbyggnad på den östra sidan av vägen.

Grund
Huggen granit.

Stomme
Träkonstruktion. Tegelmurad skorsten med placering på husets mitt, i nockläge.

Tak
Sadeltak belagt med rött, tvåkupigt tegel.

Fasad
Faluröd locklistpanel med vita knutar och omfattningar. Profilerade takfotstassar.

Fönster
Småspröjsade 2-lufts-fönster med sex rutor och vita bågar.

Dörrar
Tvådelad dörr med fyllningar.

7. Ladugård

Ladugård i 1 1/2 våning uppförd omkring 1870. Utskjutande tillbyggnad på östra långsidan.

Grund
Natursten och cement.

Stomme
Liggtimmer. Djurdelen är cementerad.

Tak
Sadeltak i korrugerad eternit.

Fasad
Falurött liggtimmer. Panelade gavelrösten.

Fönster
Vita, spröjsade fönster. Litet halvmåneformat fönster på det norra gavelröstet.

Dörrar
Bruna, tvådelade dörrar med liggande panel och stående brädor. Glasade överljus över portar.

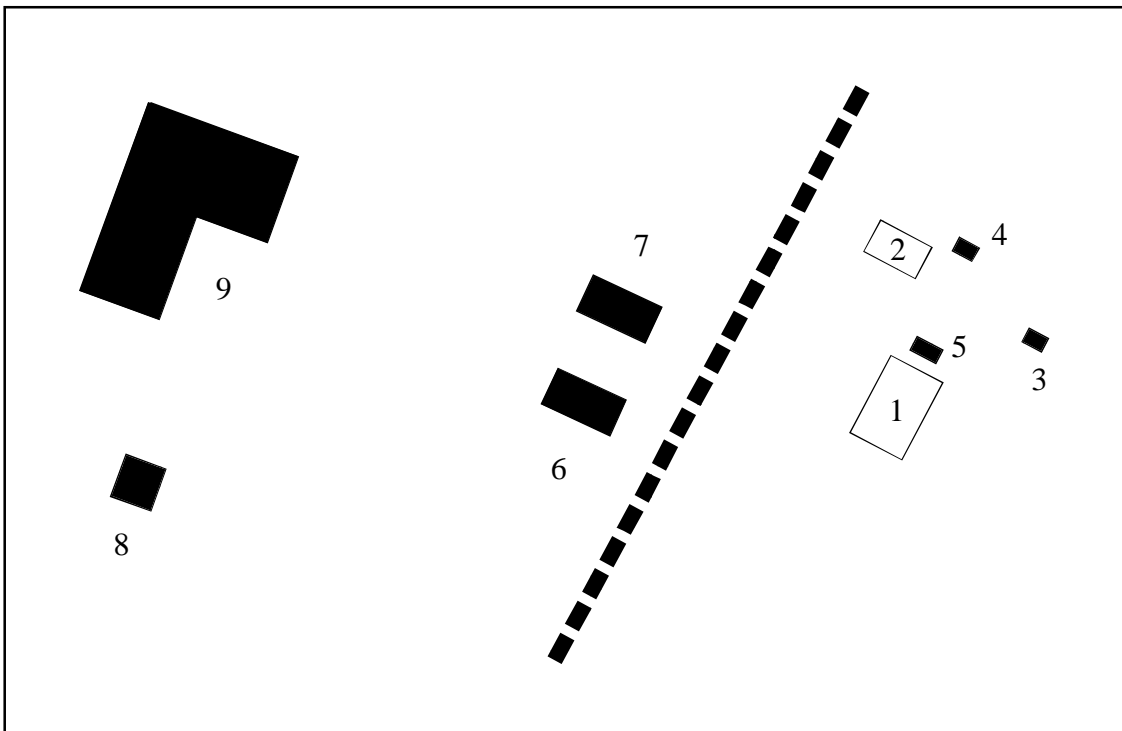
Fastighet Holkaberget 1:3

Miljöbeskrivning

Holkaberget 1:3 är till skillnad från sin granne 1:2 av en götisk gårdstyp. Här har man- och fägård hållits väl avskilda på var sin sida av byvägen. Nära ladugården, på den västra sidan av vägen, har man en gång i tiden anlagt en branddamm. Enligt Läns museets inventering (1949) fanns det tidigare en ladugård med U-formad plan på gården.

I trädgården finns många gamla fruktträd och även en kastanj. En gång belagd med stenplattor leder fram till husets entré. Runt huset finns rabatter av olika slag.

Holkaberget har för övrigt en intressant historia som välrenommerad gästgiverigård. Per Brahe, omskriven riksdrotts samt dåvarande ägare, anlade någon gång på 1650-talet ett gästgiveri på gården. Sannolikt hölls gästgiveriet i drift till någon gång in på 1850-talet. Bland mera välkända gäster kan nämnas Carl XIV Johan som lär ha besökt stället vid ett flertal tillfällen. Någon gång kring 1890 brann den gamla gästgiveri-byggnaden och den nya mangårdsbyggnaden uppfördes i dess ställe.

Holkaberget 1:3.

1. Mangårdsbyggnad

Huvudbyggnaden i 1 1/2 våning uppfördes omkring 1895. Byggnaden har en U-form med en indragen, utsmyckad förstukvist i framsidans mittliv. Fasaden är klädd i vitmålad fasspantpanel. Baksidans mitt markeras av en frontespis.

Även den södra gaveln har försetts med en mindre frontespis. På den norra gaveln finns en tillbyggd köksingång. Byggnaden restaurerades år 1936.

Mangårdsbyggnad från väst, Holkabergr 1:3.

Grund

Huggen natursten. Utbyggnaden på den norra gaveln står på en cementgrund.

Stomme

Trä

Tak

Valmat sadeltak belagt med tegelpannor.

Skorsten

Tre skorstenar.

Fasad

Vitmålad fasspontpanel lagd på olika ledder, stående på sockeln samt /gavel/röstena och däremellan liggande. Utbyggnaden på norra gaveln är klädd i enhetlig, liggande panel.

Fönster

Fönster i olika modeller, de flesta med mitt- och tvärpost. På framsidans bottenvåning finns exempelvis en nyare modell till vänster och en äldre med gröna bågar till höger. Fönstren på övervåningen har bruna bågar och ger ett något äldre intryck. På baksidan under taknocken finns två små liggande, rektangulära fönster med krysspröjs samt ett 3-lufts-fönster på frontespisen.

Dörrar

Ingångar via veranda eller köksingång på norra gaveln.

Flygelbyggnad från sydväst, Holkaberg 1:3.

2. Bostadshus

Enkelstuga i 1 1/2 våning samt källare. Huset ger med sin enkla utformning och breda, omålade locklistpanel ett ålderdomligt intryck. Byggnaden, som lär vara den enda som finns kvar från gästgiveriets dagar, finns med i en inventering som gjordes av Östergötlands länsmuseum år 1949. På de gamla bilderna kan man se att taket var belagt med tegel och försett med en numera borttagen skorsten.

Grund
Natursten

Stomme
Liggtimmer

Tak
Idag är sadeltaket belagt med röd trapetsplåt. Under plåten kan man skymta ett brädtak. Brädorna

har utmejslade vattenrännor, vilket tyder på att brädorna en gång i tiden kan ha utgjort själva taktäckningen och alltså inte varit täckta av spån eller dylikt.

Fasad
Ofärgad, bred locklist.

Fönster
Äldre 2-lufts-fönster med mittpost och spröjs, fyra rutor. På den östra gaveln finns en lucka på gavelröstet.

Dörrar
Tvådelad entrédörr klädd med panel. På dörrens övre parti är panelen liggande och på den undre delen är den fiskbensmönstrad. Panelen bär spår av ockragult.

3. Jordkällare

Grund
Natursten med strukna fogar.

Tak
Sadeltak täckt med korrugerad plåt.

Dörrar
Bräddörr klädd med liggande fasspontpanel.

4. Avtråde

Grund
Natursten

Stomme
Trä

Tak
Tvåkupigt tegel.

Fasad
Stående, ofärgade brädor.

Dörrar
Dörr klädd i omålad, stående panel.

5. Uthus

Nybyggt förråd.

Stomme
Trä

Tak
Sadeltak

Fasad
Vit, liggande panel.

6. Uthus

Grund
Cement

Stomme
Trä

Tak
Sadeltak belagt med rött, tvåkupigt tegel.

Skorsten
Skorsten i nock.

Fasad
Faluröd locklistpanel med vita hörn och omfattning. Gavelröstenas panel har en sågtandsformad avslutning.

Fönster
Småspröjsade fönster med vita bågar.

Dörrar
Dörrar klädda i liggande fasspontpanel, målade med ljusblå eller röd färg.

7. Uthus

Vagnslider.

Grund
Natursten

Stomme
Regelkonstruktion

Tak
Sadeltak belagt med rött, trekupigt tegel. Underliggande taktäckning av maskinhyvlat spån.

Fasad
Faluröda, stående brädor.

Dörrar
Tre tvådelade portar klädda med stående brädor. Två bär spår av trätjära.

8. Uthus

Garage.

Grund
Natursten

Stomme
Regelkonstruktion

Tak
Sadeltak täckt med korrugerad plåt.

Fasad
Faluröda, stående brädor och vita hörn.

9. Ladugård

Ladugård med L-formad plan uppförd 1934.

Grund
Huggen granit och cement.

Stomme
Falskt skiftesverk. Stolpkonstruktion i stråfoderdel(?)

Tak
Sadeltak täckt med korrugerad, omålad plåt.

Fasad
Stråfoderdelens stolpkonstruktion är klädd med stående brädor. Hela fasaden är målad i falurött. Skullens brädbeklädnad avslutas nedtill med en krenelerad fris.

Fönster
Småspröjsade fönster placerade två och två med gemensamt trekantsformat överstycke.

Dörrar
Tvådelade dörrar i liggande fasspontpanel med spår av trätjära.

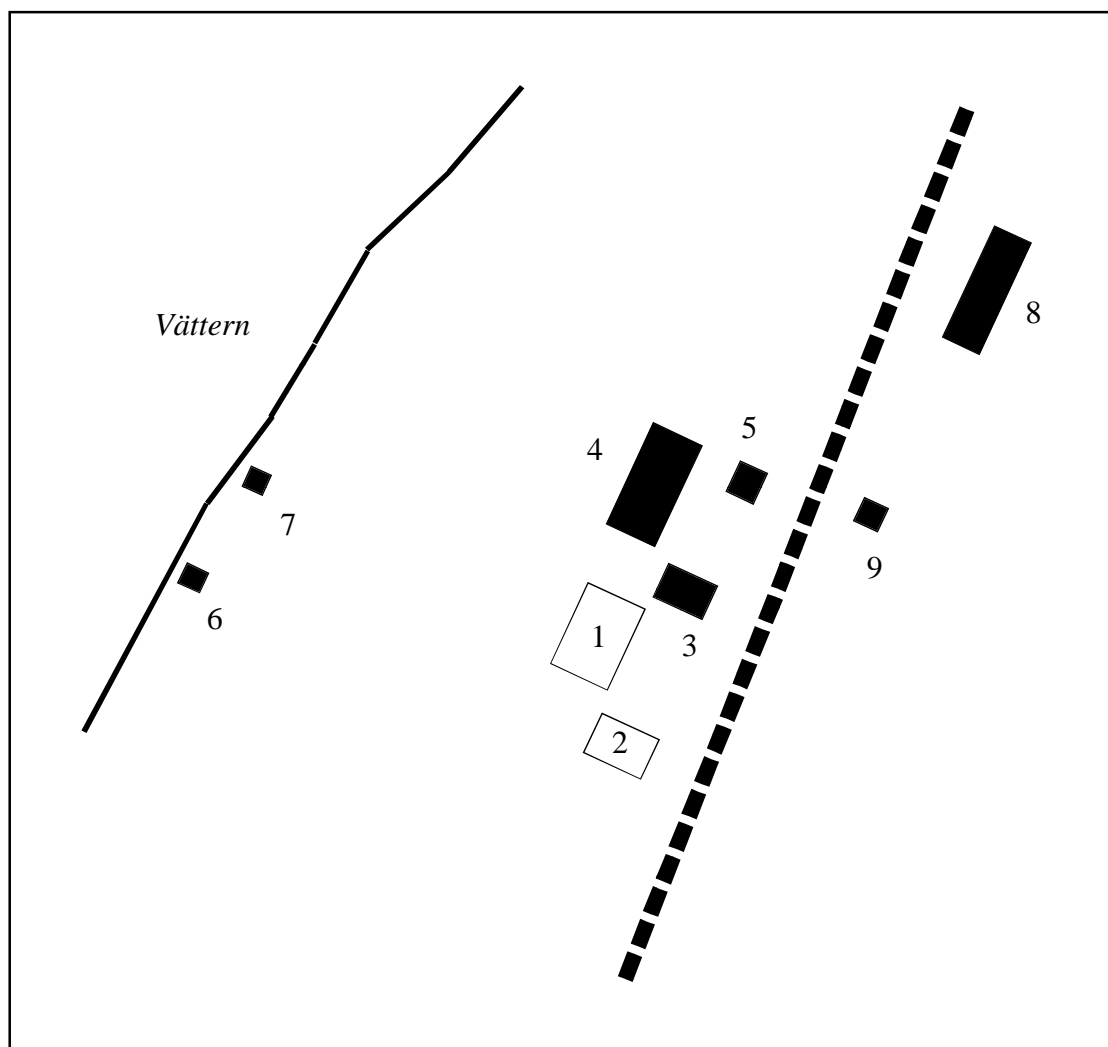
Fastighet Holkaberget 1:4/Sjöberga

Miljöbeskrivning

Gården Sjöberga (Holkaberget 1:4) består av ett antal väl samlade byggnader belägna nära vägen i en sluttning vid Vätterns strand. Från tomten har man en storslagen utsikt över sjön. Byggnaderna är i gott skick och har många ålderdomliga drag. I väster, längs förkastningsbranten ner mot Vätterns strand, utbreder sig en stor trädgård med många gamla fruktträd.

Sjöberga gård har även den tjänstgjort som gästgiveri. När den nya riksvägen byggdes längs

Vättern i mitten av 1800-talet blev besökarna vid det gamla gästgiveriet allt färre. 1854, två år efter det att den nya vägen blivit klar, beordrades den dåvarande ägaren Joachimson att flytta sin verksamhet. Det nya gästgiveriet kom så att öppnas vid Sjöberga. Då det vid denna tid endast fanns en mindre stuga på gården flyttade man hit en ståtlig mangårdsbyggnad från Uppgräna. Gästgiveriverksamheten upphörde vid sekelskiftet.

Holkaberget 1:4/Sjöberga och Holkaberget 1:5.

Mangårdsbyggnad från väst, Holkabergr 1:4/ Sjöberga.

1. Mangårdsbyggnad

Tvåvåning mangårdsbyggnad med källare uppförd på 1850-talet. Byggnaden är panelad och målad i ljus oljefärg. En öppen veranda i två våningar utsmyckad med snickarglädje markerar huvudentrén. På norra gaveln finns en mindre, envåning utbyggnad. Byggnaden renoverades år 1919.

Grund

Cementslammad sten.

Stomme

Trä

Tak

Sadeltak täckt med korrugerad plåt.

Skorsten

Två skorstenar i tegel med utkragade krön.

Fasad

Stående fasspontpanel på sockel och gavelrösten. Resten av fasaden är klädd i panel av liggande fasspont. Panelen på gavelröstena avslutas nedtill med en rundad kant. Utbyggnaden är klädd med profilerad locklistpanel. Fasaden är målad i ljusgul oljefärg med hörn och omfattningar i vitt.

Fönster

2-lufts-fönster (undervåning) och 4-lufts-fönster (övervåning) med spröjs och profilerade överstycken. Gavelröstet pryds med ett halvmåneformat fönster med spröjs. Vissa fönster (främst på övervåningen) har äldre glas i behåll.

Dörrar

Huvudingång: Tvådelad fyllningsdörr målad i grön färg. De översta fyllningarna utgörs av glas.

Dörr till tillbyggnad klädd med stående lockpanel och litet fyrkantigt fönster. På husets baksida finns två källardörrar försedda med ålderdomliga stocklås. Bräddörrarna är klädda med liggande spontpanel och försedda med bandgångjärn.

2. Bostadshus

Flygelbyggnad i form av äldre parstuga i 1 1/2 våning.

Grund
Cementslammad natursten.

Stomme
Liggtimmer

Tak
Sadeltak belagt med äldre, enkupigt tegel.

Skorsten
Tegelmurad skorsten i nock.

Fasad
Faluröd, bred locklistpanel med vita knutar och fönsteromfattningar.

Fönster
2-lufts-fönster med spröjs, fyra eller sex rutor.

Dörrar
Tvådelad bräddörr. Överdelen är klädd med liggande profilerad spontpanel. Panelen på den nedre delen är fiskbensmönstrad och fäst med spik. Paneltyperna skiljs åt av en tvärgående list. Dörren kröns av ett spröjsat överljusfönster i liv med fasaden. Platt natursten framför ingången.

3. Uthus

Vagnslider placerat som flygel till mangårdsbyggnaden.

Grund
Natursten med delvis strukna fogar.

Stomme
Trä

Tak
Sadeltak belagt med äldre, enkupigt tegel.

Fasad
Faluröd locklistpanel med vita knutar.

Dörrar
En tvådelad brädport klädd med stående fas-spontpanel samt en bräddörr klädd med stående spontad panel. Båda dörrarna är svartmålade och försedda med bandgångjärn. På det östra gavelröstet sitter en röd brädlucka.

4. Uthus

Bodlänga i 1 1/2 våning med bland annat avtråde.

Grund
Den södra delen är i öster uppallad på stoppstenar. Den norra delen har en grund av cement.

Stomme
Liggtimmer

Tak
Sadeltak belagt med äldre, enkupigt tegel. Det äldre spåntaket ligger kvar under det nuvarande.

Bodlänga från öster, Holkaberg 1:4/Sjöberga.

Fasad

Falurött timmer med vita knutar, lisener och omfattningar.

Fönster

På den östra långsidan finns ett 2-lufts-fönster och ett 1-lufts-fönster samt tre små, rektangulära fönster på halv våningen. På den bakre långsidan samt på gavlarna finns ytterligare sju fönster. Samtliga fönster har spröjs, och de flesta på nedre våningen kröns av överstycken i trekantsform.

Dörrar

Den östra långsidan har tre dörrar och en port. De är samtliga klädda med svarta, stående brädor. Norra gaveln är försedd med två dörrar med gemensam omfattning klädda med liggande fasspontpanel. Några av dörrarna har liksom fönstren profilerade överstycken. Ovanför en av dörrarna sitter en smidesskylt med bokstäverna "JHAB".

5. Uthus

Bod, före detta höns hus?

Grund

Kallmurad natursten.

Stomme

Trä

Tak

Sadelformat brädtak täckt med horisontalt lagda papplängder.

Skorsten

Liten ventilationshuv i trä.

Fasad

Faluröd, liggande fasspontpanel med vita knutar och omfattningar.

Fönster

Två stycken stora, småspröjsade 1-lufts-fönster med 18 rutor vardera placerade på östra långsidan. På den västra långsidan finns en igensatt fönsteröppning. På det södra gavelröstet sitter ett litet, spröjsat fönster med fyra rutor.

Dörrar

Ingång på den södra gaveln. Dörren är klädd med svart, stående panel. Ovanför dörren sitter en liten röd lucka.

6. Uthus

En bit från den övriga gårdsbebyggelsen nere på stenstranden ligger denna sentida sjöbod med fyrkantig plan.

Grund

Cement

Stomme

Trä

Tak

Tälttak klätt med horisontalt lagda papplängder på brädor.

Fasad

Grå locklistpanel med vita hörn och omfattningar.

Fönster

Ett 2-lufts-fönster på den västra sidan som vätter mot vattnet.

Dörrar

Tvådelad dörr klädd med fiskbensmönstrad panel.

7. Sjöbod

Äldre sjöbod/båtbod i fallfärdigt skick belägen på stranden något norr om hus 6. Vid inventeringstillfället stod en plasteka i boden.

Grund

Saknar grund.

Stomme

Regelkonstruktion

Tak

Sadeltak täckt med plåtplattor på brädor.

Fasad

Stående, obehandlade brädor.

Fastighet Holkaberget 1:5

Miljöbeskrivning

Bostadshuset ligger snett emot Sjöberga gård, på andra sidan vägen. Något söder om huset, alldeles intill vägen, ligger en jordkällare. Holka-

berg 1:5 är avstyckad från Holkaberget 1:4, Sjöberga gård (Se situationsplan för Holkaberget 1:4).

Före detta ladugård ombyggd till bostad, Holkaberget 1:5.

8. Mangårdsbyggnad

Byggnad i 1 1/2 våning som tidigare var en ladugård tillhörande Sjöberga gård. Ladugården har på senare tid byggts om och används idag som bostad. Huset har på den norra gaveln en tillbyggnad i form av ett garage. Den södra gaveln är försedd med en inbyggd balkong.

Grund

Cement och natursten.

Stomme

Trä

Tak

Sadeltak belagt med tvåkupigt tegel, byggnaden saknar skorsten. Tillbyggnaden är försedd med ett flackt pulpettak täckt med svart, korrugerad plåt.

Fasad

Bred, faluröd locklistpanel med vita knutar och omfattningar.

Fönster

Olika modeller. 2-lufts-fönster utan spröjs och 2-lufts-fönster med spröjs och sex rutor. På gaveln ett 3-lufts-fönster med spröjs.

Dörrar

Vitmålad entrédörr av villatyp försedd med skärmtak. Svartmålad, tvådelad brädport på tillbyggnaden.

9. Jordkällare

Jordkällare belägen alldeles invid vägen. Tillhörde tidigare Sjöberga gård.

Grund/stomme

Cement

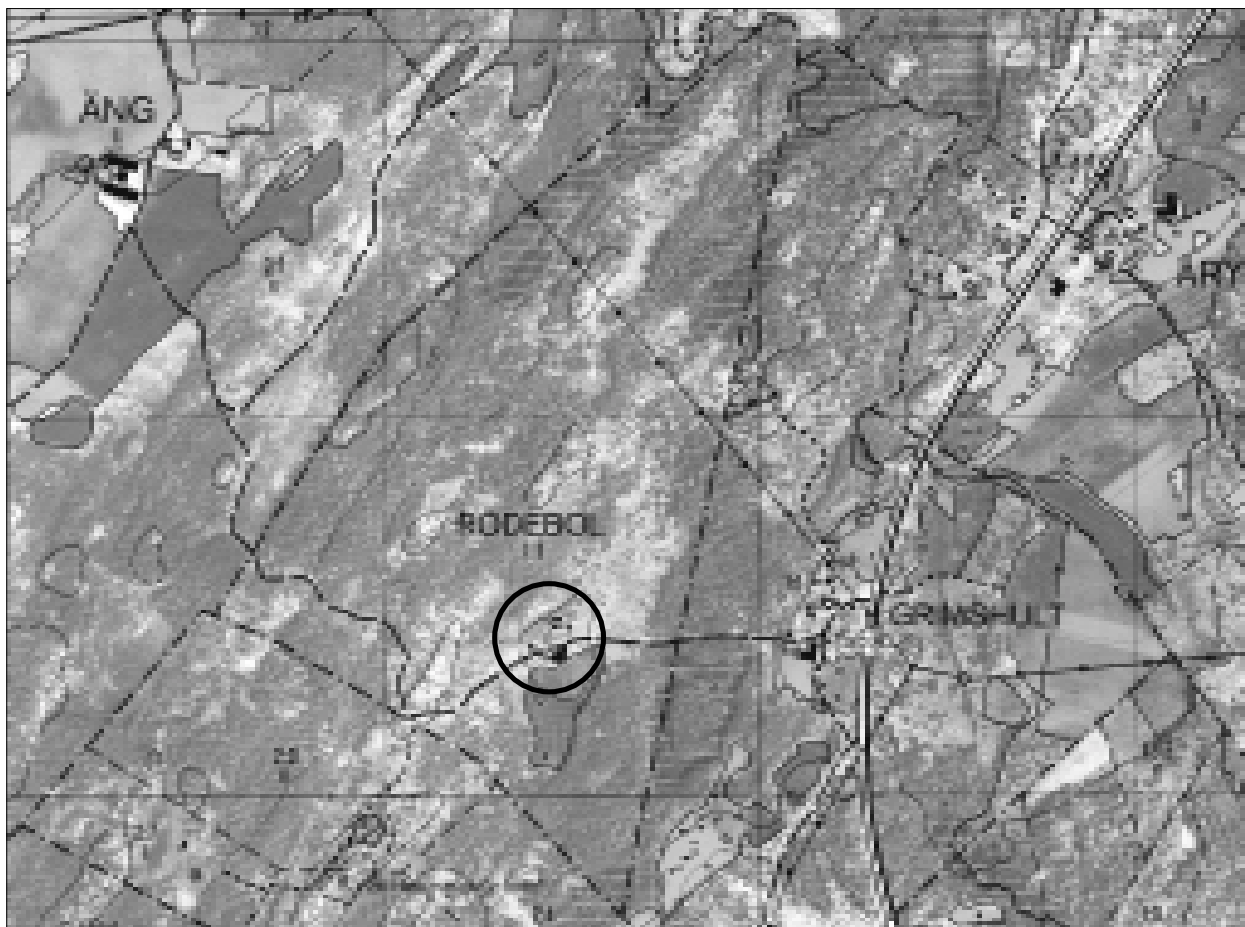
Tak

Gräsbevuxet

Dörrar

Ingång vetter mot vägen.

Rödebol, Ödeshögs socken, Ödeshögs kommun

Utdrag ur Ekonomiska kartans blad 084 06 (8E 0g Visjön) från 1983 med fastigheten markerad. Skala 1:10 000.

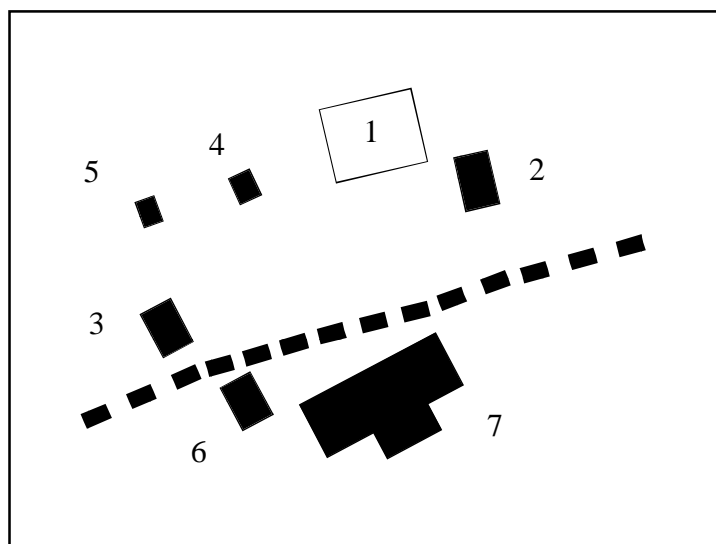
Fastigheten Rödebol

Miljöbeskrivning

Rödebol är en mindre fastighet bestående av en ensamgård belägen i den nordvästra delen av Holaveden. Terrängen kring gården består av mycket sankmark. Namnet nämns enligt Ort-namnsarkivet i Uppsala första gången år 1550, Rödebol var då ett kronotorp. Bebyggelsenamn med slutledet -bol är för övrigt ur ett läns-perspektiv mycket vanliga i socknarna Stora Åby och Ödeshög. Slutledet -bol tolkas som ”gård” eller ”nybygge” och antas representera förhållande-vis sena bosättningar. Gårdar med sådana namn finns ej omnämnda i medeltida dokument. Röde-

bol ska vidare ha tillhört Brahesläkten innan den blev kronohemman. Gården finns utmärkt på Häradskartan från år 1881.

Byggnaderna på Rödebol ligger samlade på en höjd omgiven av ett igenväxande odlingslandskap. Man- och fägård ligger väl åtskilda på var sin sida om den väg som löper genom bebyggelsen. Rödebol är ett bra exempel på en gård där man lyckats bevara en del av den äldre karaktären utan att för den skull försumma byggnadernas underhåll.

Rödebol.

1. Mangårdsbyggnad

Tillbyggd enkelstuga (?) i 1 1/2 våning troligen uppförd mellan 1850- och 1880-talen. Vid en jämförelse med äldre foton i Svenska Gods och Gårdar (1940) samt Sveriges Bebyggelse (1948) kan man se att frontespiserna på fram- och baksida är ett sentida tillägg. Vidare har byggnaden en gång i tiden haft två tegelmurade, utkragade skorstenar. Idag är byggnaden försedd med en mindre plåtskorsten samt en nymurad tegelskorsten. Fotona visar också att fönstren på nedervåningen tidigare varit spröjsade och att entrédörren tidigare varit tvådelad. Den grusade gårdsplanen har numera ersatts med gräsmatta. Huset har en envåning tillbyggnad i form av köksingång på den bakre långsidan. Byggnaden renoverades enligt Svenska Gods och Gårdar år 1939 och enligt Sveriges Bebyggelse år 1947.

Grund

Cementslammad natursten.

Stomme

Timmerkonstruktion

Tak

Sadeltak belagt med nyare, tvåkupigt tegel. Profilerade takfotstassar.

Skorsten

Tegelmurad skorsten placeradnock med förskjutning åt husets östra gavel samt en liten plåtskorsten.

Fasad

Faluröd, profilerad locklist. Vita knutar och omfattningar.

Fönster

Ospröjsade 2-lufts-fönster. På övervåningen under takfoten är de äldre spröjsade fönstren bevarade. Det mellersta och östra takfotsfönstrets placering är något förskjuten i förhållande till dörr och fönster på bottenvåningen. Mindre, krysspröjsat fönster på gavelröste under taknock.

Dörrar

En brunmålade enkel trädörr med glasruta.

Mangårdsbyggnad från söder, Rödebol.

2. Uthus

Bod i 1(1/2?) våning placerad som flygel till mangårdsbyggnaden.

Grund
Natursten

Stomme
Liggtimmer

Tak
Åstakskonstruktion. Sadeltak belagt med trapetsplåt.

Fasad
Falurött liggtimmer med vita knutar och omfattningar.

Fönster
Två spröjsade fönster på södra gaveln.

Dörrar
En dörr klädd med brun, liggande panel samt en port med stående, bruna brädor. På norra gavelröstet en liten lucka.

3. Uthus

Bod/vagnslider

Grund
Natursten

Stomme
Regelkonstruktion

Tak
Sadeltak täckt med korrugerad plåt. Underliggande spåntak.

Fasad
Stående, faluröda brädor.

Dörrar
En port av stående brädor.

4. Avträde

Grund
Cement

Stomme
Regelkonstruktion

Tak
Pulpettak täckt med eternitplattor.

Fasad
Stående, faluröd locklistpanel med vita hörn och omfattningar.

Dörrar
Panelad dörr.

5. Jordkällare

Grund/stomme
Kallmurad natursten.

Tak
Sadelformat, påltbelagt tak.

6. Uthus

Kombinerat vagnslider och fähus (?).

Grund
Delvis cementerad natursten.

Stomme
Liggtimmer

Tak
Åstakskonstruktion. Sadeltak täckt med korrugerad plåt på underliggande spåntak.

Fasad
Falurött liggtimmer med vita knutar och omfattningar.

Fönster
Två småspröjsade 1-lufts-fönster, ett på den bakre långsidan samt ett på den ena gaveln.

Dörrar
En dörr klädd i liggande fasspontpanel och en port av stående, spontade brädor. Liten lucka på ena gavelröstet.

7. Ladugård

Ladugård i 1 (1/2?) våning troligen uppförd samtidigt som mangårdsbyggnaden. En något rundad tillbyggnad på bakre långsidan kan möjligen innehålla en tröskoxvandring.

Grund
Natursten

Stomme
Liggtimmer

Tak
Sadeltak belagt med grön, korrugerad plåt.

Fasad
Falurött liggtimmer med vita knutar och omfattningar. Delvis panelad. Tillbyggnad på bakre långsida klädd med faluröda, stående brädor.

Fönster
Spröjsade 1-lufts-fönster med fyra rutor.

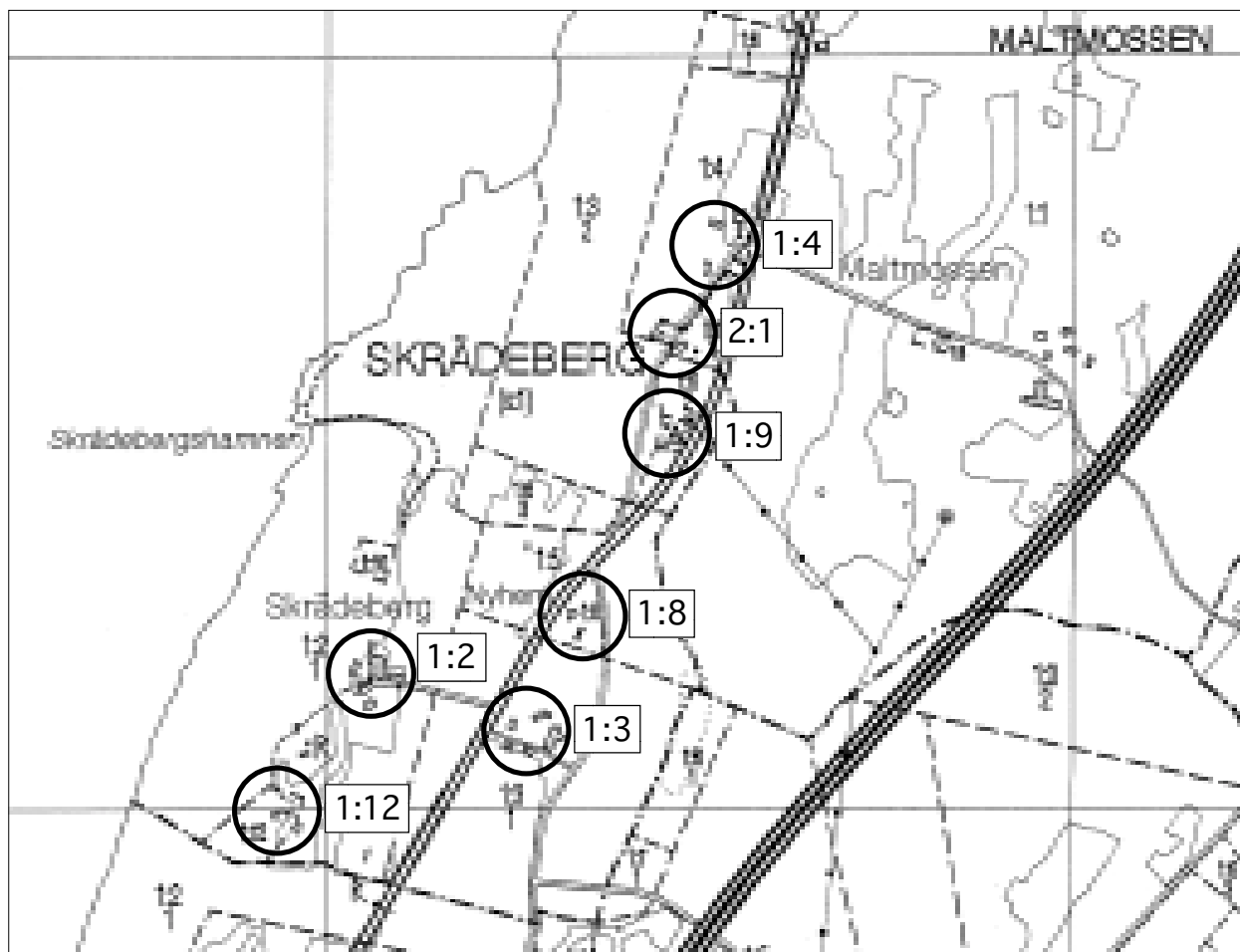
Dörrar
Framsida: Två tvådelade dörrar klädda med liggande fasspontpanel. En port av stående, spontade, brunmålade, breda brädor. Två små luckor med takkupeliknande överbyggnad leder in till skullen.

Skrådeberg, Ödeshögs socken, Ödeshögs kommun

Miljöbeskrivning Skrådeberg by

Skrådeberg by, enligt Ortnamnsarkivet nämnd i skrift första gången år 1535 (Skreberg), är en långsmal fastighet belägen längs Vätterns strand. Den östra delen av fastigheten består av ett öppet och kuperat odlingslandskap medan den västra delen utgörs av en brant sluttning klädd i skogs- och hagmark. Skrådeberg 1:2, belägen i den sydvästra delen av byn, står på den mark som vid en studie av Storskifteskartan från år 1802 verkar motsvara den ursprungliga bytomten. Byn bestod då av två gårdar samt några mindre torp. Tre (varav ett möjligen beläget på annan fastighet) torp är utritade på kartan. Av dessa verkar det ena vara ursprunget till dagens

Skrådeberg 1:3 och det andra kan möjligen motsvaras av dagens Skrådeberg 1:4. Vid en jämförelse med den något yngre Lagaskifteskartan från 1857 ser man att ett antal nya gårdar och/eller torp har tillkommit. Av dessa verkar flera idag ha försvunnit. Två av dem kan dock tänkas motsvara Nyhem (Skrådeberg 1:8) samt Skrådeberg 2:1 alternativt Skrådeberg 1:9. Den ännu något yngre Häradskartan från år 1881 ger information om att Skrådeberg 1:3, 1:8 samt 2:1 vid denna tid hade status som jordtorp. Den enda gården utanför den ursprungliga bytomten är ett utflyttat hemman som lär motsvara dagens Skrådeberg 1:4.

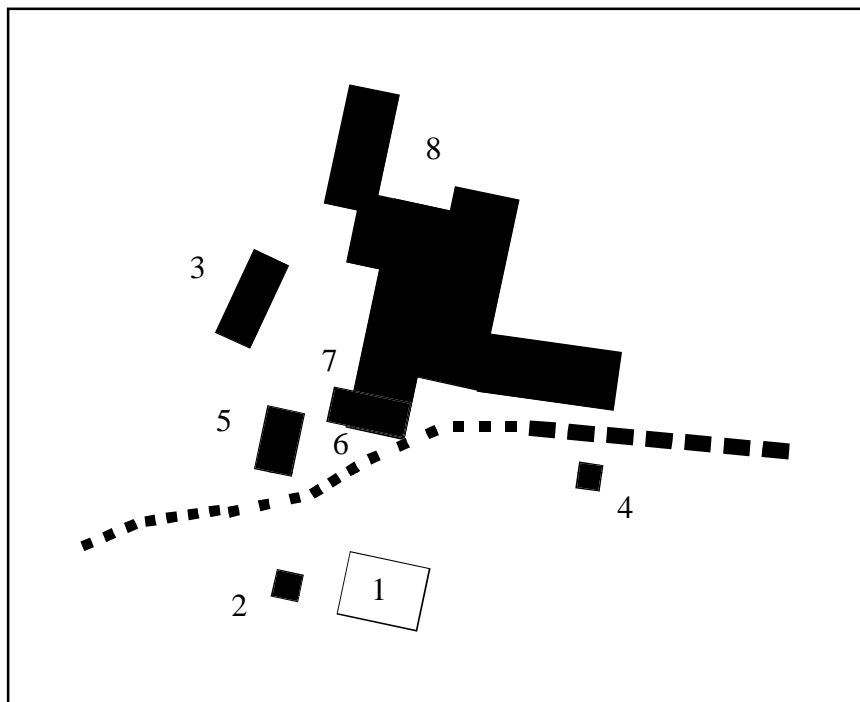
Utdrag ur Registerkartans blad 084 05 från 2002 med de aktuella fastigheterna markerade. Skala 1:10 000.

Fastighet Skrädeberg 1:2

Miljöbeskrivning

Gården Skrädeberg, som troligen står på den ursprungliga bytomten, är belägen på Vätternbrantens östra sluttning. Två hamlade oxlar markerar infarten till gården. I trädgården märks för övrigt bland annat fruktträd och syrén. Ett trä-

staket avgränsar mangården från fägården och två grindstolpar i sten öppnar upp mot husets entré. Bakom mangårdsbyggnaden betar några hästar.

Skrådeberg 1:2.

1. Mangårdsbyggnad

Ursprungligen timrad envåning stuga uppförd omkring sekelskiftet 1900. Huset har sedan tillbyggt och renoverats under 1900-talet (1920 och 1946 enligt Sveriges Bebyggelse). Idag har huset två våningar samt tillbyggnader, sentida ospröjsade fönster och eternitklädd fasad.

Grund
Cement

Stomme
Liggtimmer. Tillbyggnad: Plank.

Tak

Flackt tälttak (?) belagt med tegel. Tillbyggnad: Plåt.

Skorsten

En skorsten klädd i plåt.

Fasad

Ljusa eternitplattor

Fönster

Ospröjsade 1-, 2- och 3-luftsfönster med bruna bågar.

Mangårdsbyggnad från sydväst, Skrädeberg 1:2.

Dörrar

Sentida dörr klädd i naturfärgad, smal, stående panel. Oktogonalt fönster upptill. Två sidofönster. Bro i betongsten samt litet skärmtak.

2. Jordkällare

Grund/stomme

Kallmurad, huggen natursten.

Tak

Gräsbevuxet tak.

Dörrar

Bräddörr klädd i liggande, omålad, fasspontpanel.

3. Uthus

Vagnslider/förråd med öppen, främre långsida. Finns ej utmärkt på den äldre Ekonomiska kartan från 1948 och bör alltså ha uppförts senare.

Grund

Stoppstenar i betong.

Stomme

Regelkonstruktion

Tak

Flackt sadeltak täckt med eternitplattor.

Fasad

Stående, faluröda brädor.

4. Uthus

Mindre vagnslider/garage beläget längs vägen nära infarten till gården.

Stomme
Trä

Tak
Sadeltak klätt med korrugerade eternitplattor.

Fasad
Röd, stående brädpanel med vita hörn.

Dörrar
Tvådelad port klädd i stående brädpanel.

5. Uthus

Vedbod och förråd.

Grund
Natursten

Stomme
Liggtimmer

Tak
Sadeltak belagt med tvåkupigt tegel på det östra takfallet och röd trapetsplåt på det västra. Under ligger ett spåntak.

Fasad
Stående, faluröda brädor. Vita knutar och omfattningar. På gavlarna är timret delvis bart.

Fönster
Spröjsade 1- och 2-lufts-fönster. En fönsteröppning saknade vid inventeringstillfället glas.

Dörrar
Röda bräddörrar

6. Uthus

Garage med port på gaveln.

Grund
Cement

Stomme
Cement

Tak
Flackt sadeltak täckt med korrugerade eternitplattor.

Fasad
Cement. Gavelröstet är klätt i röd brädpanel.

Fönster
Småspröjsat 2-lufts-fönster med 24 rutor och vita omfattningar.

Dörrar
Tvådelad, grönmålad brädport.

7. Uthus

Bod i 1 våning. Liten tillbyggnad i norr sammanbinder boden med ladugården. Ska enligt uppgift tidigare ha tjänstgjort som svinhus.

Grund
Natursten

Stomme
Liggtimmer

Tak
Sadeltak belagt med tvåkupigt tegel ovanpå spåntak.

Fasad
Falurött liggtimmer. Vita knutar och omfattningar.

Fönster

Ett fönster på var sida om två parställda enkeldörrar. Fönsteröppningarna saknade vid inventeringstillfället glas.

Dörrar

Två parställda dörrar klädda i stående, röd brädpanel och försedda med bandgångjärn.

Uthus

En bit sydväst om gården, uppe på höjden, står en byggnad som används som garage. Huset finns ej med på situationsplanen ovan.

Grund

Natursten

Stomme

Trä

Tak

Sadeltak täckt med korrugerad plåt.

Fasad

Röd, profilerad lockpanel.

Fönster

1-luftsfönster

Dörrar

Port på gavel.

8. Ladugård

Ladugården ska enligt uppgift ha uppförts på slutet av 1800-talet och sedan tillbyggt vid ett antal tillfällen bland annat år 1921. En jämförelse med den gamla Ekonomiska kartan (1948) visar att flera tillbyggnader uppförts efter 1900-talets mitt.

Grund

Cement

Stomme

Trä. En del är uppförd i liggtimmer.

Tak

Sadeltak täckt med korrugerade eternitplattor, under skymtar ett spåntak.

Fasad

Faluröd, stående brädpanel. Vita hörn och omfattningar. Panelen på halv våningen avslutas med en vitmålad sågtandsfris. Tillbyggnaderna har varierande fasadbeklädnad, bland annat liggande spontpanel.

Fönster

Flera olika varianter, bland annat 1-luftsfönster och spröjsade 2-luftsfönster.

Dörrar

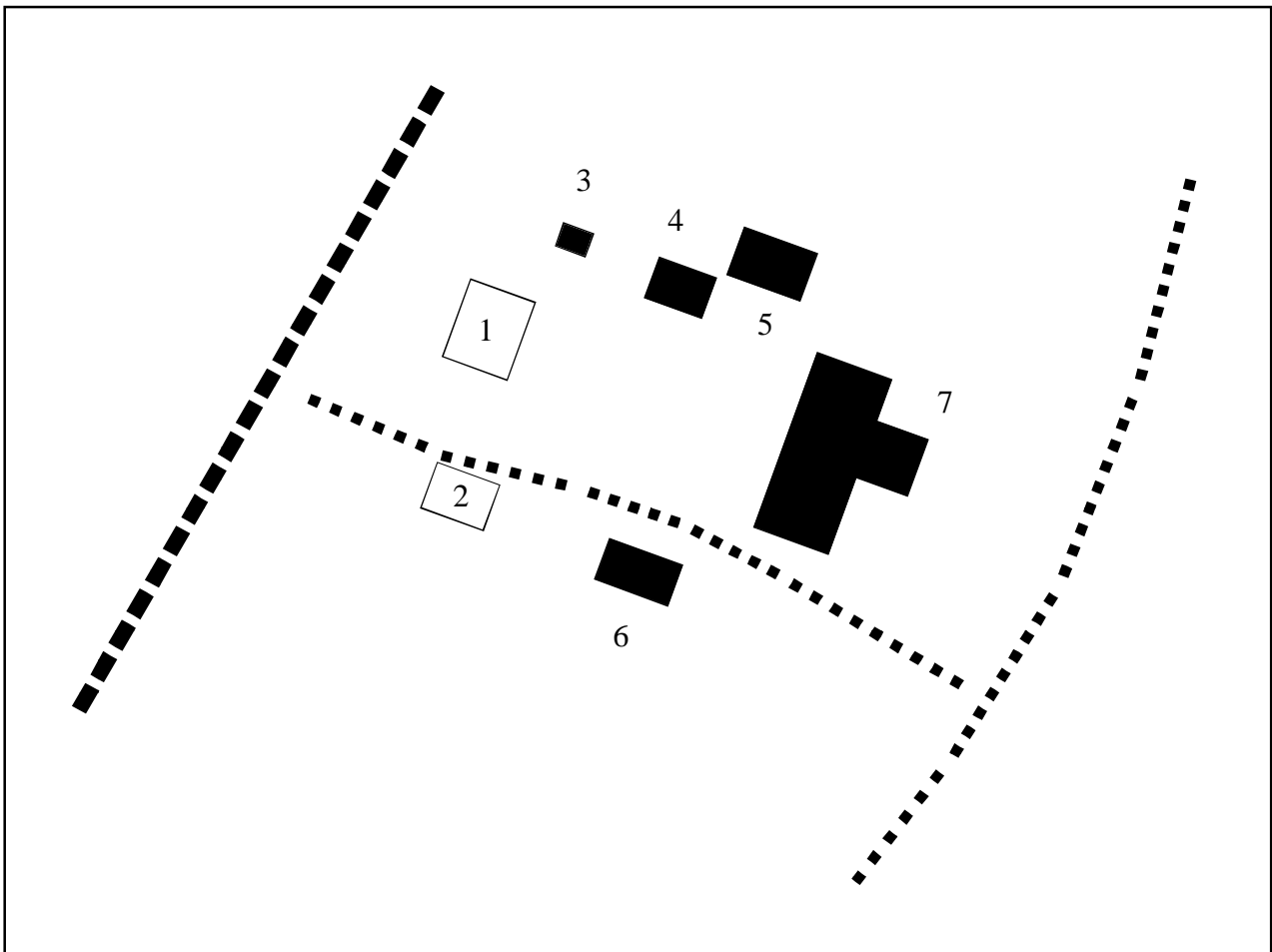
Olika typer av dörrar och portar.

Fastighet Skrädeberg 1:3

Miljöbeskrivning

Gården ligger mitt emellan två vägsträckningar. Ett vitt staket utgör gräns mellan man- och fågård. På den västra sidan dominerar mangårdsbyggnaden och på den östra sidan står ladugår-

den och fähuset. Alldeles invid vägen i väster står två grindstolpar i sten och en grusad gång leder fram till huvudentrén. Äldre fruktträd samt en syrenberså utgör rester av en äldre trädgård.

Skrådeberg 1:3.

1. Mangårdsbyggnad

Reveterad träbyggnad i 1 1/2 våning och källare uppförd år 1933. Huset är försett med frontespiser på fram- och baksida samt en tillbyggnad på södra gaveln. Enligt uppgift fick byggnaden nya fönster samt en ny fasad i vitt mexitegel år 1975. Skärmtaket över entrén samt fönsterluckorna är även de sentida förändringar.

Grund

Svartmålad cement med markerade foglinjer för att efterlikna huggen sten.

Stomme

Reveterat trä.

Mangårdsbyggnad från väster, Skrädeberg 1:3.

Tak

Brutet tak belagt med svarta betong (?) pannor.

Skorsten

Skorsten inock.

Fasad

Vitt mexitegel.

Fönster

2- och 3-lufts-fönster med spröjs, 1-lufts-fönster utan spröjs. Svartmålade fönsterluckor.

Dörrar

Två moderna villadörrar.

2. Bostadshus

Flygelbyggnad i 1 1/2 våning uppförd år 1904. Renoverades enligt uppgift och fick ny fasad och nya fönster på 1980-talet.

Grund

Huggen natursten.

Stomme

Trä

Tak

Sadeltak

Skorsten

Tegelmurad, svartmålade skorsten inock.

Fasad

Sentida, röd locklistpanel med profilerade lister. Svarta hörn och omfattningar.

Fönster

Spröjsade 2-lufts-fönster med sex rutor.

Dörrar

Sentida, omålade trädörrar.

3. Avträde

Grund
Cement

Stomme
Trä

Tak
Tälttak täckt med /tjärade?/ pappskivor.

Fasad
Vitmålad, stående fasspontpanel.

Fönster
Dörren till själva avträdet flankeras av två små spröjsade fönster.

Dörrar
Två svarta dörrar. Dörren till själva avträdet är panelad och har en ventilationslucka med spjäll.

4. Uthus

Vedbod

Grund
Natursten

Stomme
Regelkonstruktion

Tak
Sadeltak belagt med tegel.

Fasad
Faluröd, stående panel med vita hörn.

Fönster
Spröjsat 1-lufts-fönster på västra gavelröset.
Fönsteröppning utan glas på östra gaveln.

Dörrar
Två dörrar på södra långsidan samt en på östra gaveln, samtliga klädda i brun, stående brädpanel och försedda med bandgångjärn. Liten röd lucka på östra gavelröset.

Bodgavel (uthus 5) från väster, Skrädeberg 1:3.

5. Uthus

Bodlänga, före detta svin- och höns hus.

Grund

Huggen natursten.

Stomme

Liggtimmer

Tak

Sadeltak belagt med trekupigt tegel.

Skorsten

Tegelmurad skorsten i nock.

Fasad

Falurött liggtimmer med vita knutar och omfattningar. Panel på gavelrösten avslutas nedtill med en vitmålad sågtandsfris.

Fönster

Främre långsida: Två parställda, spröjsade 2-lufts-fönster med sex rutor samt två spröjsade fönster med krysspröjs i de övre rutorna. Västra gaveln: Ospröjsat 3-lufts-fönster (eller spröjsat 1-lufts-fönster?). Östra gaveln: Spröjsat 1-lufts-fönster med nio rutor. Några fönster har profilerade överstycken.

Dörrar

Främre långsida: Dörr klädd i liggande, brun fasspontpanel försedd med bandgångjärn. Bakre långsida: Två dörrar klädda i liggande, svart panel. Gavlar: Luckor på gavelrösten samt två små hönsluckor på den västra gaveln.

6. Uthus

Vagnslider samt förråd. Enligt uppgift uppfört i början av 1930-talet.

Grund

Cement

Stomme

Trä

Tak

Sadeltak belagt med trekupigt tegel på brädtak.

Fasad

Faluröd locklistpanel med vita hörn och omfattningar.

Fönster

Småspröjsade 1- och 2-lufts-fönster i olika modeller.

Dörrar

Främre långsida: Två tvådelade portar samt en enkeldörr klädda i stående, brun brädpanel. Västra gaveln: Två enkeldörrar klädda i liggande fasspontpanel.

7. Ladugård

Ladugård i 1 (1/2?) våning uppförd år 1931. Byggnaden har en tillbyggnad på den östra långsidan samt två mindre på den västra långsidan och norra gaveln.

Grund

Huggen natursten.

Stomme

Liggtimmer och regelkonstruktion.

Tak

Sadeltak belagt med trekupigt tegel på brädtak. Tillbyggnaden i öster har sadeltak försett med tvåkupigt tegel.

Fasad

Faluröd, stående brädpanel. Vita knutar och omfattningar. Vit sågtandsfris avslutar panel på gavelrösten samt under takfot.

Fönster

Spröjsade 1- och 2-lufts-fönster. Två spröjsade fönster har krysspröjs i de översta rutorna.

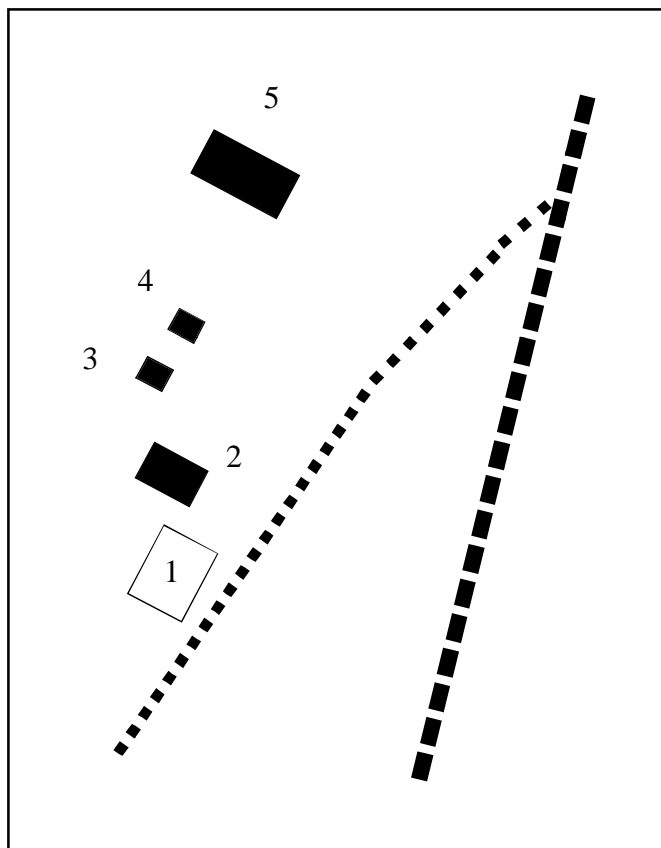
Dörrar

Tvådelade portar och enkeldörrar klädda i stående eller liggande panel, de flesta brunmålade.

Fastighet Skrädeberg 1:4

Miljöbeskrivning

Skrådeberg 1:4 ligger med bebyggelsen samlad på den västra sidan av 1852 års vägs sträckning, vid den plats där de båda vägarna skiljs/strålar samman. Vid inventeringstillfället arbetade man med att anlägga en ridbana sydväst om mangårdsbyggnaden.

Skrådeberg 1:4.

1. Mangårdsbyggnad

Mangårdsbyggnad i 1 1/2 våning uppförd omkring 1860. Ombyggd och moderniserad 1911. En öppen veranda med lövsågerier markerar husets entré. Mindre tillbyggnad på bakre långsida.

Grund

Delvis cementslammad natursten.

Stomme

Trä

Tak

Sadeltak belagt med tvåkupigt tegel. Takfot inklädd i gul panel.

Skorsten

Tegelmurad skorsten i nock, plåtinklädd öppning.

Fasad

Liggande fasspontpanel målad i gul färg. Vita knutar och omfattningar. Vit vattenlist i trä. Förstukvist med snickardetaljer målad i vitt, gult och mörkrött.

Fönster

Moderna, kopplade 2-lufts-fönster med spröjs, sex rutor. Ett småspröjsat 2-lufts-fönster med tolv rutor på norra gaveln samt två parställda, spröjsade 1-lufts-fönster med sex rutor på södra gavelröset. Mindre, igensatta fönsteröppningar nere vid takfoten på båda gavelröset. Tillbyggnad försedd med äldre, spröjsat fönster med mörkbruna båggar.

Dörrar

Huvudentré: Tvådelad fyllningsdörr målad i mörk rödfärg, spröjsade glasrutor. Tillbyggnad: Dörr klädd i liggande, brun fasspontpanel.

Mangårdsbyggnad från söder, Skrädeberg 1:4.

2. Uthus

Bod i 1 1/2 våning med tillbyggt avträde på södra långsidan.

Grund

Kallmurad natursten.

Stomme

Regelkonstruktion

Tak

Sadeltak belagt med tvåkupigt tegel. Tillbyggnad/avträde: Pulpettak täckt med plåt.

Fasad

Faluröd liggande, fasspontpanel (gavelpanelen målad i röd plastfärg). Vita hörn och omfattningar.

Fönster

Småspröjsade 1-lufts-fönster med nio rutor. Fönsteromfattningar avslutas med spetsiga ändar.

Dörrar

Tre bruna bräddörrar. Avträdesdörr försedd med överljusfönster.

3. Uthus

Enrumsbod med ingång på gaveln.

Grund

Natursten

Stomme

Liggtimmer

Tak

Sadeltak försett med korrugerad, ofärgad plåt ovanpå spåntak.

Fasad

Falurött liggtimmer. Från gården synliga knutar och omfattningar är vitmålade.

Bod med tillbyggt avtråde från öster, Skrädeberg 1:4.

Dörrar

Östra gaveln: Dörr klädd i brun, liggande panel, spröjsat överljusfönster. Västra gaveln: Dörr klädd i gul, liggande fasspontpanel. Båda dörrarna försedda med bandgångjärn.

Fönster

Spröjsat 1-lufts-fönster med fyra rutor samt liten /höns?/lucka på västra gaveln.

Dörrar

Dörr klädd i liggande, brun fasspontpanel försedd med bandgångjärn.

4. Uthus

Enrumsbod med ingång på östra gaveln.

Grund

Natursten

Stomme

Liggtimmer

Tak

Sadeltak belagt med tvåkupigt tegel. Inklädd takfot.

Fasad

Falurött liggtimmer. Från gården synliga knutar och omfattningar är vitmålade.

5. Ladugård

Ladugård i 1 (1/2?) våning uppförd omkring 1911.

Grund

Stoppstenar i betong- och natursten.

Stomme

Liggtimmer (samt regelkonstruktion?).

Tak

Sadeltak täckt med korrugerad, grön plåt ovanpå spåntak.

Fasad

Röd, stående panel samt liggtimmer. Vita knutar och omfattningar. Panel på gavelrösten samt halvvåning avslutas nedtill med sågtandsfris.

Fönster

Spröjsade 1-luftsfnster i olika varianter. Några är kopplade och några har ytterfnster. Större ventilationslucka med spjäll på gavelröste.

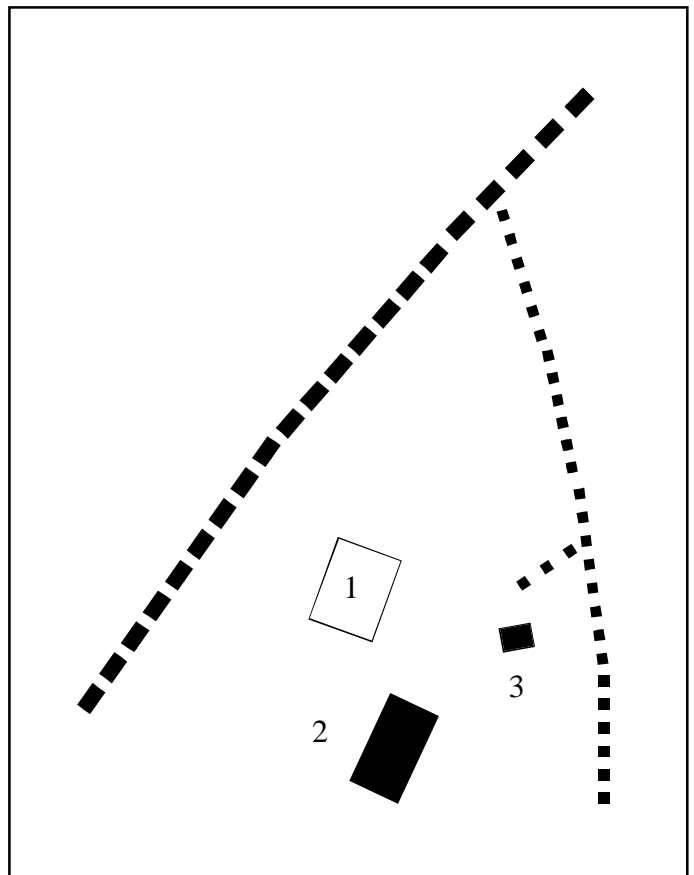
Dörrar

Främre och bakre långsida: Två tvådelade portar och en enkeldörr klädda i stående panel eller liggande pärlspont. Alla dörrar är målade i gult.

Fastighet Skrädeberg 1:8/Nyhem

Miljöbeskrivning

Nyhem utgörs av endast två byggnader. Tomten avgränsas i öst och väst av vägsträckningar. I trädgården växer gamla fruktträd och en syrenberså. Enligt uppgift har här tidigare bott en smed. Idag används huset som sommarstuga.

Skrådeberg 1:8/Nyhem.

1. Mangårdsbyggnad

Mangårdsbyggnad i 1 1/2 våning uppförd omkring 1860. Byggnaden har en verandaliknande tillbyggnad i 2 våningar framför entrén samt två envåninga, sentida tillbyggnader i öster och söder. Vid jämförelse med ett äldre foto i Sveriges Bebyggelse ser man att huset fått nya fönster och en ny dörr.

Grund

Cement och cementslammad sten.

Stomme

Trä

Tak

Sadeltak belagt med tvåkupigt tegel.

Skorsten

Sentida, tegelmurad skorsten inock.

Fasad

Tilläggsisolering. Röd locklistpanel av olika typer varav en med profilerade lister. Vita knutar och omfattningar.

Fönster

Sentida 1- och 2-glasfönster utan spröjs.

Dörrar

Huvudentré: Tvådelad, vitmålad dörr med glasrutor. Tidigare hade huset en tvådelad dörr med konstnärligt spröjsade glasrutor. Ingång från tillbyggnad i öster: Enkel dörr klädd i vit, stående panel.

Bodlänga från norr, Skrädeberg 1:8/Nyhem.

2. Uthus

Bodlänga i 1 våning.

Grund

Natursten

Stomme

Trä

Tak

Sadeltak belagt med tvåkupigt tegel.

Fasad

Fasaden är indelad i fem partier med olika fasadbeklädningsmaterial: stående, slät brädpanel, locklistpanel samt stående panel av vankantade brädor. Panelen är målad med faluröd färg och hörn och omfattningar i vitt.

Dörrar

Blåmålade dörrar av olika typer på västra långsidan. En fyllningsdörr samt bräddörrar klädda i stående brädpanel, lockpanel eller liggande pärlspontpanel.

3. Jordkällare

Grund/Stomme

Kallmurad natursten, cementslammad gavel.

Tak

Sadeltak täckt med papp.

Fasad

Panelat gavelröste.

Dörrar

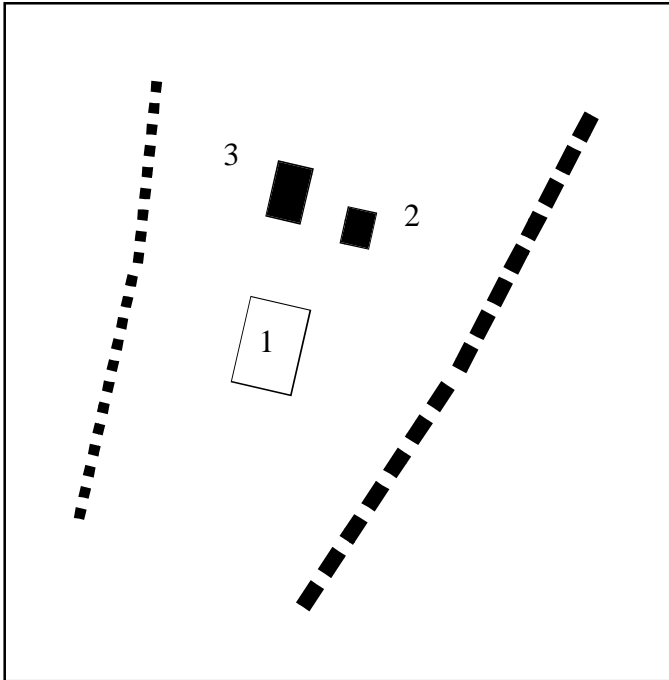
Svartmålad bräddörr.

Fastighet Skrädeberg 1:9

Miljöbeskrivning

Fastigheten Skrädeberg 1:9 ligger, sedan 1852 års väg fått en ny något östligare sträckning, inki-lad mellan två vägar. Tomten upptas av ett mindre

antal byggnader samt en uteplats i trä och en brunn. Syrén, bärbuskar och fruktträd växer i trädgården.

Skrådeberg 1:9.

1. Mangårdsbyggnad

Parstuga i 1 (1/2?) våning försedd med liten för-stukvist. Tillbyggd på bakre långsida med bland annat en inglasad uteplats.

Grund
Cement

Stomme
Trä

Tak
Sadeltak belagt med tvåkupigt tegel.

Skorsten

Skorsten i nock, murad i rött tegel.

Fasad

Faluröd locklist med profilerade lister, vita knu-tar och omfattningar.

Fönster

Sentida, kopplade 2-lufts-fönster utan spröjs.

Dörrar

Sentida villadörr klädd i vit, stående panel.

Mangårdsbyggnad från väster, Skrädeberg 1:9.

2. Uthus

Envåningt uthus med vedbod och tillbyggt avträde på norra gaveln. Tidigare använt som svin- och höns hus. Byggnadens bakre långsida är sammanbyggd med en nätbur.

Grund

Natursten, delvis cementslammad.

Stomme

Liggtimmer och regelkonstruktion.

Tak

Sadeltak med kortare, främre takfall. Taktäckningen består av enkupigt tegel. Avträdetets pulpettak är belagt med tvåkupigt tegel.

Fasad

Falurött liggtimmer, brädfodrade gavlar. Vita knutar och omfattningar. Tillbyggnaden är försedd med en stående brädpanel.

Fönster

Spröjsade 1-lufts-fönster med fyra rutor.

Dörrar

Tvådelad dörr klädd i liggande, blå fasspontpanel. Dörrens övre parti är försett med två glasrutor, varav en saknar glas. På de bakre långsidan finns en svinlucka och en hönslucka med vita omfattningar. Avträde: Blåmålad fyllningsdörr.

Före detta svin- och höns hus från väster, Skrädeberg 1:9.

3. Uthus

Uthus med mindre, tvådelad port på gavel.

Grund

Cement

Stomme

Trä

Tak

Sadeltak belagt med enkupigt tegel.

Skorsten

Tegelmurad, plåtskodd skorsten i nock i byggnadens norra ände.

Fasad

Faluröd locklistpanel, vitmålade dörr- och fönsteromfattningar.

Fönster

Ett småspröjsat 2-lufts-fönster med tolv rutor på östra långsidan.

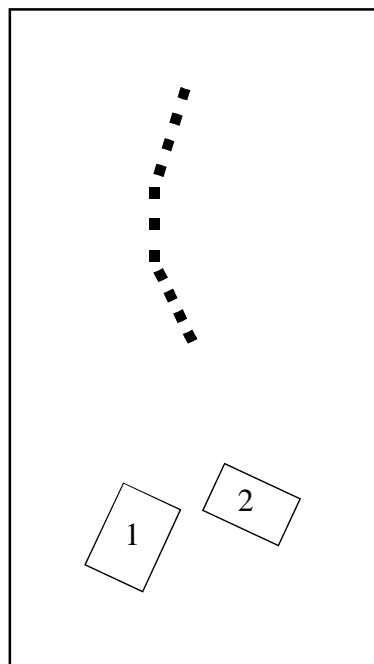
Dörrar

Tvådelad port klädd i svart, stående brädpanel.

Fastighet Skrädeberg 1:12

Miljöbeskrivning

Längst ned i Skrädeberg nära den södra fastighetsgränsen ligger denna lilla fastighet. Bebyggelsen utgörs av två fritidshus högt belägna med milsvid utsikt över Vättern. På den inhägnade tomten växer bland annat ett fruktträd. Växtligheten består för övrigt mest av enbuskar. Fritidsfastigheten används av ägaren till Skrädeberg 1:2, vilken även var med om att uppföra byggnaderna på 1950-talet.

Skrådeberg 1:12.

1. Bostadshus

Stuga i 1 våning enligt uppgift hitflyttad från Rök år 1955. Skifferplattorna på taket kommer från en kyrka i Åmål. Stugan har en större tillbyggnad på baksidan i form av en delvis inglasad uteplats.

Grund
Natursten

Stomme
Liggtimmer

Tak
Sadeltak belagt med skiffer (på plåt?). Svartmålad vindskivor. Tillbyggnad: Röd trapetsplåt och eternit.

Skorsten
Vitputsad skorsten på bakre takfall.

Fasad
Falurött liggtimmer med rödmålade knutar. Vita dörr- och fönsteromfattningar.

Fönster
1-lufts-fönster samt spröjsade 2-lufts-fönster med fyra rutor.

Dörrar
Tvådelad, inåtgående dörr klädd med profilerad, liggande spontpanel målad i blått. Två små kryssspröjsade fönsteröppningar. Spröjsat överljusfönster, i mitten försedd med en stjärna i plåt (?). Dörren har fått ett nytt lås jämte det gamla.

Fritidshus från öster (hus 1 i bildens mitt samt hus två till höger), Skrädeberg 1:12.

2. Bostadshus

Stuga i 1 våning, placerad i vinkel mot hus 1. Även denna stuga är byggd av återanvänt timmer och uppfördes enligt uppgift år 1957.

Grund

Delvis vitputsad natursten.

Stomme

Liggtimmer

Tak

Sadeltak täckt med skiffer ovanpå brädtak. Ofärgade vindskivor samt nockbräda i trä.

Fasad

Liggtimmer och vit puts. Bruna knutar, omfattningar och lisener.

Fönster

Kopplade 2-lufts-fönster med spröjs samt 1-lufts-fönster med krysspröjs. Blå och vita fönsterbågar.

Dörrar

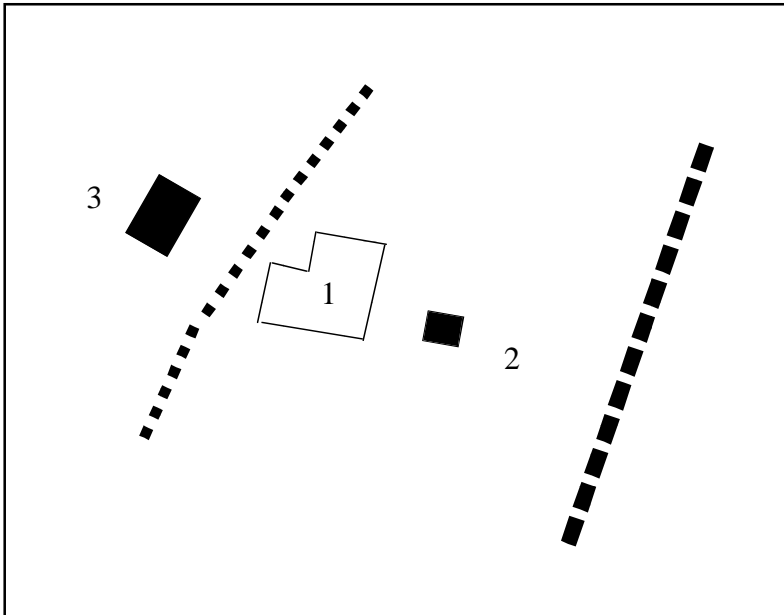
Dörr klädd i liggande, blå fasspontpanel. Liten, blå lucka på gavelröste.

Fastighet Skrädeberg 2:1 (tidigare 1:7)/Märtalyckan

Miljöbeskrivning

Skrådeberg 2:1 (tidigare 1:7) heter egentligen Märtalyckan eller Märtas Lycka, men kallas ibland även (felaktigt) Maltmossen. Mangårdsbyggnaden ligger alldeles invid 1852 års vägs

gamla sträckning. Mittemot, på den västra sidan av vägen, står en gammal bod. Till huset hör en stor trädgård med gamla fruktträd. Ett trästaket avgränsar tomten i söder.

Skrådeberg 2:1/Märtalyckan.

1. Mangårdsbyggnad

Mangårdsbyggnad uppförd i mitten på 1800-talet och tillbyggd år 1921. När nya ägare tog över fastigheten omkring 1935 byggdes en del av huset om till lanthandel. Affärsverksamheten pågick fram till år 1974. Därefter har affärsdelen/tillbyggnaden i väster genomgått ytterligare förändringar. Man har bland annat bytt ut de stora fönstren samt tagit bort dörren.

Grund
Cement

Stomme
Trä

Tak

Sadeltak/ oregelbundet korstak belagt med tvåkupigt tegel. Profilerade, vita takfotstassar.

Skorsten

En tegelmurad skorsten samt en mindre skorsten i plåt.

Fasad

Stående, ljusgul fasspontpanel. Vitmålade hörn och omfattningar.

Fönster

Ospröjsade, kopplade 1-, 2- och 3-lufts-fönster med bruna bågar. Ett äldre, spröjsat 2-lufts-fönster med fyra rutor och vita bågar finns kvar på husets östra fasad.

Mangårdsbyggnad från väster, Skrädeberg 2:1/Märtalyckan.

Dörrar

Huvudentré: Dörr i brun panel med en ruta i råglas. Östra gaveln: Dörr klädd i stående panel.

Fönster

Spröjsat 1- och 2-glasfönster med tre rutor per luft.

2. Uthus

Envånig, mindre bod.

Dörrar

Bräddörr klädd i gul, stående panel på västra gaveln. Brun dörr till avträde (?) på främre långsida, försedd med ventilationslucka med spjäll.

Grund

Cement

3. Uthus

Stomme

Trä

Bod i 1 1/2 våning med källare. Enligt uppgift uppfördes denna bod som varulager i samband med att mangårdsbyggnaden byggdes om till affär (omkr 1935). Idag har boden fått en ny funktion som vävstuga.

Tak

Sadeltak belagt med tvåkupigt tegel.

Skorsten

Tegelmurad skorsten i nock i förfallett skick.

Grund

Cement

Fasad

Stående fasspontpanel målad i gult.

Stomme

Trä

Tak

Sadeltak täckt med korrugerade eternitplattor. I taknocken, ovanför det nordöstra gavelröstet, sitter en vindflöjel i form av en tupp.

Fasad

Faluröd locklistpanel med vita knutar och fönsteromfattningar.

Fönster

Småspröjsade 2-lufts-fönster med sexton rutor.
Källarvåning: Småspröjsade 1-lufts-fönster med tolv rutor.

Dörrar

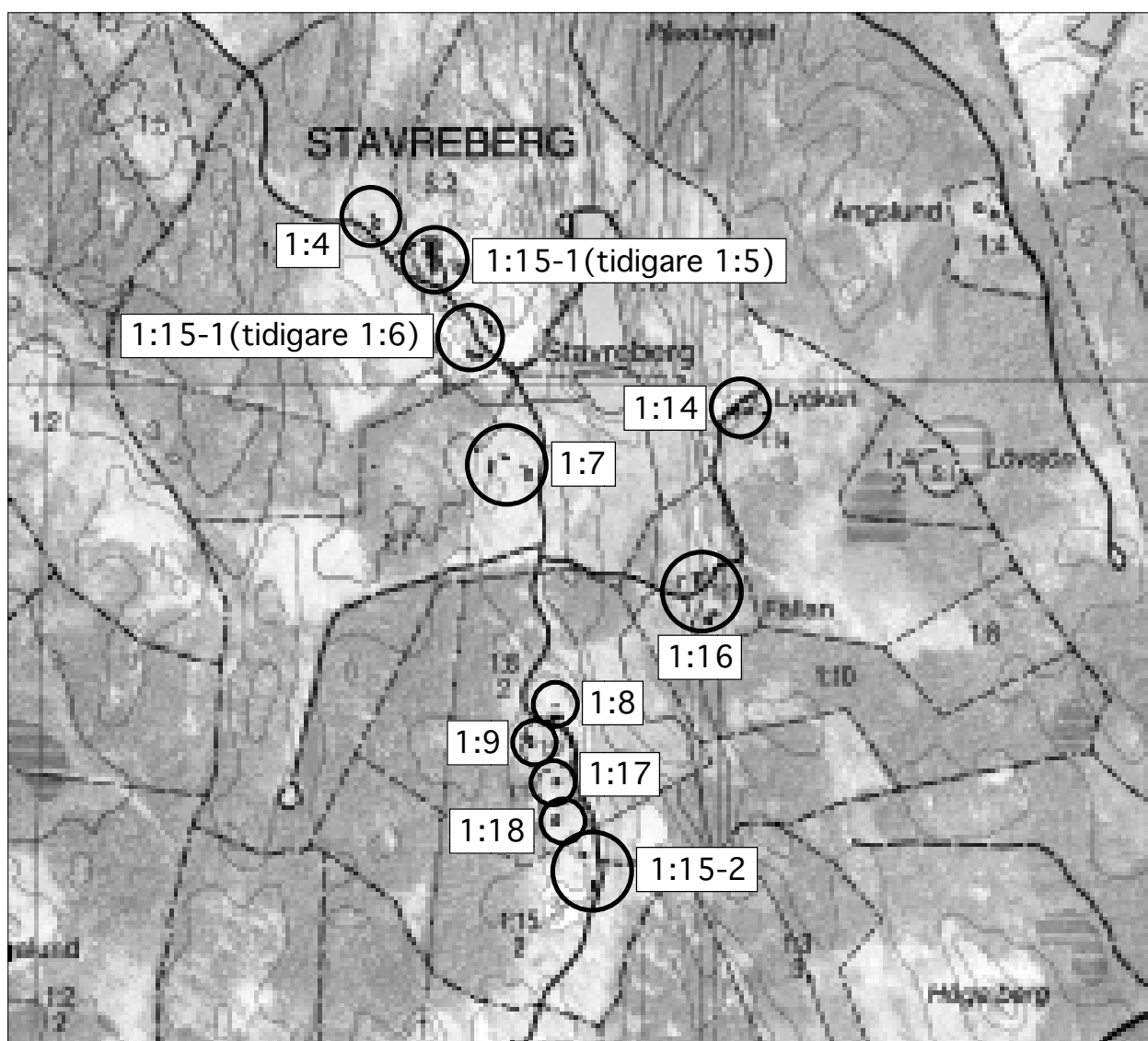
En tvådelad port och en enkeldörr klädda i stående, brun brädpanel samt en källardörr klädd i liggande panel.

Stavreberg, Ödeshögs socken, Ödeshögs kommun

Miljöbeskrivning Stavrebergs by

Stavrebergs by består av ett antal gårdar och fritidshus utspridda längs en slingrande byväg. Byn är utvald och beskriven i naturvårdsplanen och kulturminnesprogrammet från 1983 (Natur Kulturmiljöer Miljöer i Östergötland) som intressant ur såväl kulturhistorisk som naturvårdssynpunkt. Det äldsta skriftliga belägget för namnet, "Staffverbergh" från år 1535, visar att byn har ett medeltida ursprung. Lösfynd av flintspån och stenyxor indikerar att området kan ha varit bebott redan under förhistorisk tid.

Storskifteskartan från 1788 visar att byn då bestod av två hemman och två torp. Det norra hemmanet "A" motsvaras av dagens Stavreberg 1:15 område 1 (före detta 1:6), kallad Krisbergsgården. Den andra gården, hemman "B", idag Stavreberg 1:7, blev senare ålagd att flytta vid laga skiftet år 1874. Av de två torpen, som benämns södra respektive norra torpet, finns ett kvar idag. Platsen för det södra torpet motsvaras av dagens "Fällan", en välbevarad äldre torpmiljö med ålderdomliga byggnader. Det norra torpet

Utdrag ur Fastighetskartans blad 7E 9f Stava från 2002 med de aktuella fastigheterna markerade. Skala 1: 10 000.

är idag försvunnet och inga husgrunder är synliga. Strax söder om platsen står idag torpet "Lyckan" som finns utmärkt på Häradskartan från 1881. När Lagaskiftekartan upprättades år 1874 bestod byn av åtta gårdar. En av dessa gårdar, Stavreberg 1:7, blev som tidigare nämnts ålagd att flytta en bit från den gamla tomten. För

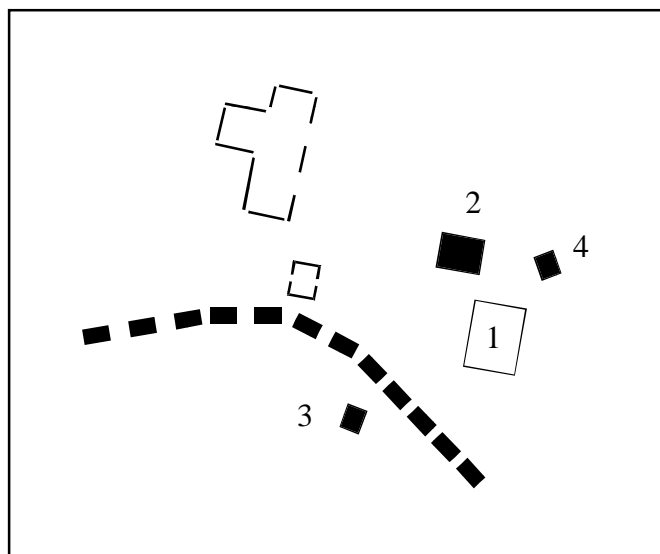
övrigt genomgick byns bebyggelse inga större förändringar i samband med laga skiftet. Bebyggelsen som är utritad på motsvarande dagens fastighet Stavreberg 1:8 är idag försvunnen. Endast en av gårdarna, Stavreberg 1:15 område 1 (bildad år 1965 genom sammanslagning av fastigheterna 1:5, 1:6, 1:11 samt 1:13), är i bruk idag.

Fastighet Stavreberg 1:4

Miljöbeskrivning

Gården är den nordligast belägna i Stavrebergs by. Tomten är utmärkt på Lagaskiftekartan från 1874, men inga byggnader från denna tid finns bevarade. Av gårdsbebyggelsen kvarstår idag endast mangårdsbyggnaden, en bod samt ett garage/vagnslider. Tidigare fanns en ladugård (uppförd omkring 1860) samt ett uthus väster om nuvarande byggnader. Byggnaderna finns med på den Ekonomiska kartan från 1948 (byggnaderna

är markerade med streckad linje på situationsplanen). På ett foto i Sveriges Bebyggelse ser man ett numera borttaget trästaket framför mangårdsbyggnaden. Trädgården bestående av bland annat äldre fruktträd, bärbuskar och nypon håller på att växa igen. Mangårdsbyggnaden beboddes permanent fram till år 1943 och har sedan dess hyrts ut eller stått obebodd.

Stavreberg 1:4.

1. Mangårdsbyggnad

Mangårdsbyggnad i 1 1/2 våning uppförd omkring 1895. Tillbyggd farstu på norra gaveln.

Grund

Huggen /cement?/slammad natursten. Utbyggnad: Cement.

Stomme

Liggtimmer

Tak

Sadeltak belagt med tvåkupigt tegel. Utbyggnad: /halvt?/ tälttak klätt med papp.

Mangårdsbyggnad från sydväst, Stavreberg 1:4.

Skorsten

Utkragad, tegelmurad skorsten i nock.

Fasad

Faluröd locklistpanel med vita knutar och omfattningar.

Fönster

Spröjsade 2-lufts-fönster med sex rutor. Mindre, liggande, rektangulära fönster med krysspröjs under takfot, tre fram och två bak. 2-lufts-fönster utan spröjs på södra gavelröstet.

Dörrar

Tvådelad fyllningsdörr med glas i de översta fyllningarna, grönmålad. Betongtrappa. Tillbyggnad/farstu: Bräddörr.

2. Uthus

Bod i 1 våning med placering i vinkel mot mangårdsbyggnaden. I byggnaden finns en öppen spis, möjligen har boden använts som bostad.

Grund

?

Stomme

Trä

Tak

Sadeltak belagt med tvåkupigt tegel.

Skorsten

Tegelmurad skorsten på bakre takfall.

Fasad

Faluröd locklistpanel, vita knutar och omfattningar.

Fönster

Spröjsade 2-lufts-fönster med fyra rutor. Litet spröjsat fönster med gröna bågar på ena gaveln.

Dörrar

Framsida: Två dörrar klädda med liggande, brun brädpanel försedda med bandgångjärn.

3. Uthus

Garage/vagnslider

Grund

Natursten

Stomme

Regelkonstruktion

Tak

Sadeltak täckt med grön korrugerad plåt, underliggande spåntak.

Fasad

Faluröda, stående brädor och vita hörn. Panel i gavelröste avslutas med sågtandsprofil.

Dörrar

Faluröd, tvådelad port i stående brädor på norra gaveln. Dörr i stående brädpanel på långsida.

4. Avträde

Grund

?

Stomme

Trä

Tak

Pulpettak täckt med trapetsplåt.

Fasad

Stående brädor.

Fönster

1-lufts-fönster

Dörrar

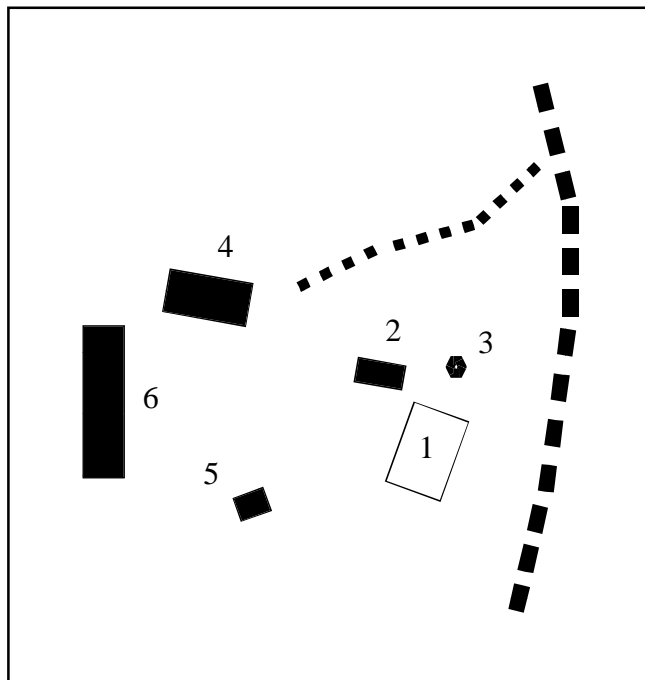
Dörr klädd med grön masonitskiva.

Fastighet Stavreberg 1:7

Miljöbeskrivning

Gården var den enda av Stavrebergs åtta gårdar som i samband med laga skifte ålades att flytta. Den gamla gårdstomten är belägen strax norr om den nuvarande på den östra sidan av vägen. Byggnaderna på den gamla tomten, enligt handlingarna bestående av en mangårdsbyggnad, en bod, en källare, ett svinhus samt en ladugård, var i bristfälligt skick och ansågs "ej kunnat stå kvar utan behövliga reparationer". Det gamla gårdsläget verkar motsvara platsen för den södra gården, hemman "B", på 1788 års Storskifteskarta.

Gårdsbebyggelsen ligger idag samlad i en klunga på den västra sidan av vägen. Alla byggnader utom två (visthusbod samt lusthus) uppfördes i samband med skiftet. Man- och fägård är ej avskilda. Ett rödmålat trästaket följer vägen framför mangårdsbyggnaden. En grusad gång leder fram till entrén. I trädgården finns gamla fruktträd och syren. Gården och dess byggnader ger ett välbevarat intryck.

Stavreberg 1:7.

1. Mangårdsbyggnad

Mangårdsbyggnad 1 (1/2?) våning med en fyrdelad planlösning uppförd omkring 1874. På baksidan finns två tillbyggnader. Dels en köksingång, dels en delvis inglasad veranda.

Grund

Cementslammad sten.

Stomme

Liggtimmer

Tak

Sadeltak belagt med tvåkupigt tegel.

Skorsten

Plåtinklädd, utkragad skorsten inock.

Fasad

Faluröd locklistpanel, vita knutar och omfattningar. Under takfoten längs långsidorna löper en vit, profilsågad taklist.

Fönster

Fram- och baksida: 2-lufts-fönster utan spröjs. Litet spröjsat 1-lufts-fönster med spetsigt överstycke ovanför huvudingång. Gavel: 2-lufts-fönster, 3-lufts-fönster samt tre små spröjsade fönster på gavelröste. Tillbyggnad/ köksingång: Spröjsat 1-lufts-fönster med fyra rutor.

Dörrar

Tvådelad, helfransk fyllnadsdörr med kryss-spröjsade glas i de översta fyllningarna. Profile-rat överstycke. Trätrapp med vitmålad räck och profilsvarvade balusterdockor.

Mangårdsbyggnad från öster, Stavreberg 1:7.

2. Uthus

Bod med liten tillbyggnad i form av ett avtråde på den bakre långsidan.

Grund

Cementslammad natursten.

Stomme

Liggtimmer

Tak

Sadeltak belagt med trekupigt tegel.

Fasad

Faluröd locklistpanel, vita knutar och omfattningar. På västra gaveln samt östra gavelröstet är timret bart.

Fönster

Ett 2-lufts-fönster samt två mindre, rektangulära spröjsade 1-lufts-fönster under takfoten. Litet 1-lufts-fönster på tillbyggnad.

Dörrar

Två bräddörrar klädda i liggande, gul fasspont-panel. Tillbyggnaden har en gul dörr försedd med en ventilationsöppning med spjäll. Gul lucka på vardera gavel.

3. Uthus

Sentida lusthus.

Grund

Trä

Stomme

Trä

Tak

Tälttak klätt med papp.

Fasad

Röd, stående panel. Panelen under takfoten avslutas med vit, lövsågad profil.

4. Uthus

Har tidigare använts som bland annat svinhus.

Grund
Natursten

Stomme
Liggtimmer

Tak
Sadeltak belagt med trapetsplåt, underliggande spåntak.

Fasad
Delvis rött liggtimmer, delvis röd locklistpanel. Vita knutar och omfattningar. Panelen på västra gavelröstet avslutas med en sågtandad profil.

Fönster
Två tätspröjsade 2-lufts-fönster.

Dörrar
Två bräddörrar klädda i gul, liggande fasspontpanel. Framför dörrarna ligger två halva kvarnstenar. På den östra gaveln finns en port samt en liten lucka klädda i gul, stående panel.

5. Jordkällare

Grund/Stomme
Delvis förstärkt natursten.

Tak
Flackt sadeltak belagt med plåt.

Dörr
Bräddörr klädd i brun, liggande panel.

6. Uthus/före detta ladugård

Före detta ladugård i 1 våning.

Grund
Natursten

Stomme
Liggtimmer

Tak
Sadeltak belagt med röd trapetsplåt, underliggande spåntak.

Fasad
Falurött liggtimmer samt lock-/locklistpanel av vankantade brädor. Vita knutar och omfattningar.

Fönster
Tre 2-lufts-fönster på framsida och gavel samt ett äldre spröjsat 2-lufts-fönster på den bakre långsidan.

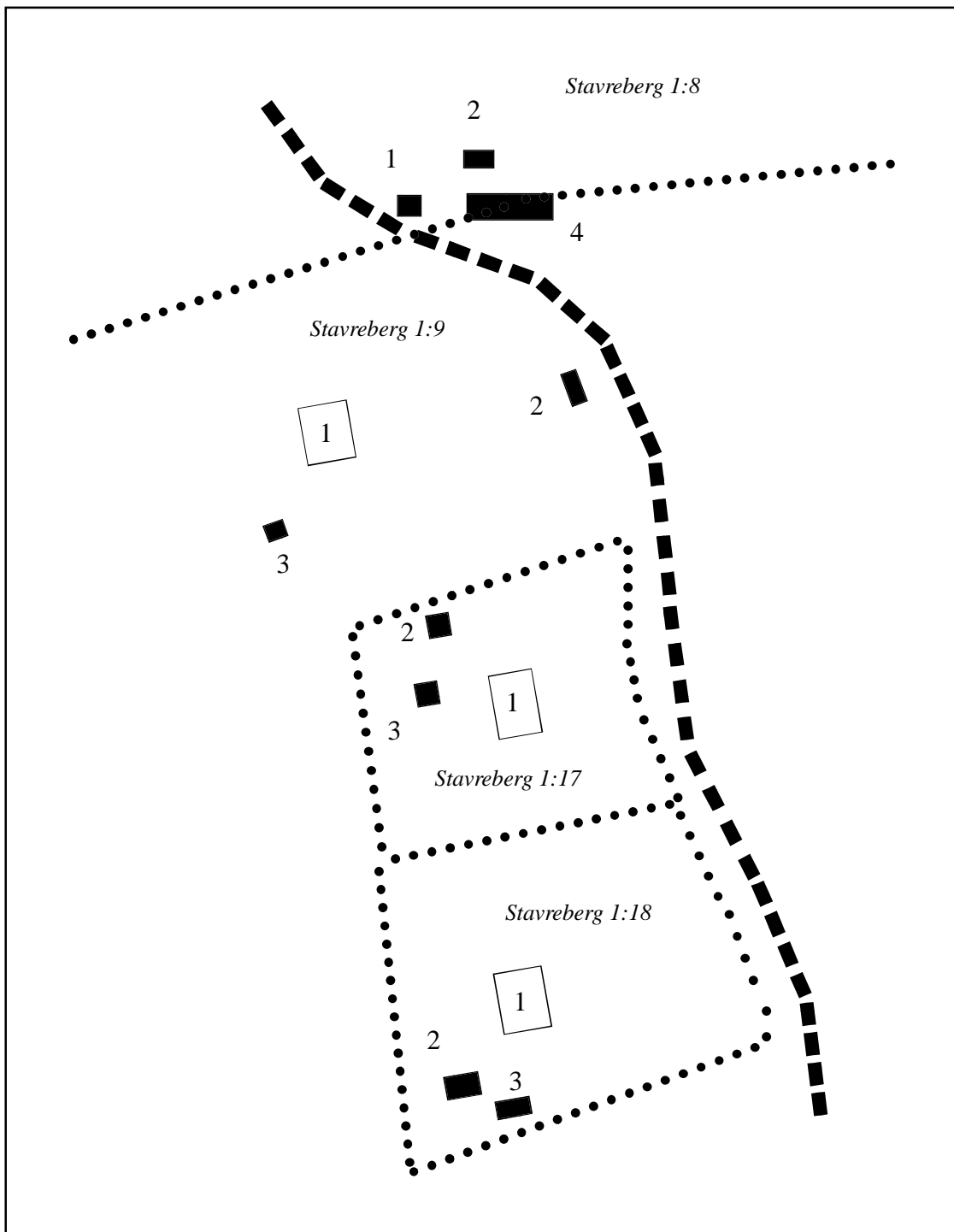
Dörrar
På framsidan finns två dörrar och en port. Dörrarna är klädda med gul liggande fasspontpanel. Porten är klädd med brun masonit. På baksidan en port av stående brädor.

Fastighet Stavreberg 1:8

Miljöbeskrivning

På den östra sidan av vägen bakom ladugården tillhörande Stavreberg 1:9 ligger ett vedskjul. Ett mindre fritidshus, beläget på en bergknalle en bit väster om de övriga byggnaderna, uppfördes enligt uppgift på 1980- eller 90-talet.

Enligt Lagaskifteskartan från år 1874 har det tidigare funnits gårdsbebyggelse på fastigheten. Bebyggelsen är idag försvunnen.

Stavreberg 1:18, 1:17, 1:9 samt 1:8. Prickad linje markerar fastighetsgräns.

1. Bostadshus

Fritidshus uppfört på 1980- eller 90-talet. Ingång sker via södra gaveln som är vänd mot vägen. Öppen veranda på södra gaveln och balkong i norr.

Grund
Fast berggrund.

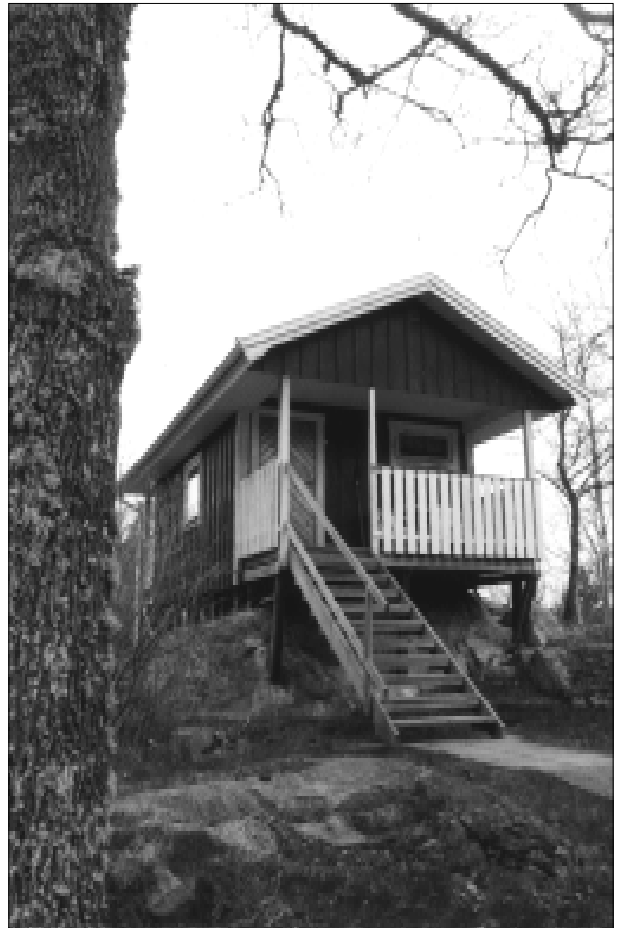
Stomme
Trä

Tak
Flackt sadeltak belagt med tvåkupigt tegel.

Fasad
Grönmålad, bred locklistpanel. Vita hörn och omfattningar.

Fönster
1-lufts-fönster

Dörrar
Två dörrar i fiskbensmönstrad panel.

Fritidshus från sydväst, Stavreberg 1:8.

2. Uthus

Vedskjul

Grund
Stoppsten i cement.

Stomme
Regelkonstruktion

Tak
Flackt pulpettak belagt med trapetsplåt.

Fasad
Gles, röd brädpanel, vita hörn och omfattningar.

Dörrar
Stora, öppna ”portar”.

Fastighet Stavreberg 1:9

Miljöbeskrivning

Gården finns utmärkt på 1874 års Storskiftes-karta. Från den äldre gårdsbebyggelsen finns idag endast ett uthus och en ladugård kvar. Den tidigare mangårdsbyggnaden revs på 1940-talet och ersattes år 1965 av nuvarande fritidshus. Det nya fritidshuset, ett äldre uthus samt en lekstuga ligger på den västra sidan av byvägen som här

gör en skarp kurva. Rester av den äldre trädgården finns kvar i form av bland annat fruktträd och en syrénerså. Ladugårdsbyggnaden ligger på den östra sidan av vägen, alldeles på gränsen till Stavreberg 1:8. De två fastigheterna har för övrigt sambbrukats sedan länge. Stavreberg 1:17 och 1:18 har avstyckats från denna fastighet.

Före detta uthus från nordväst (används idag som gäststuga), Stavreberg 1:9.

1. Bostadshus

Fritidshus i en våning uppfört år 1965. Tillbyggd förstukvist på framsida markerar entrén. Vinkelställd utbyggnad på baksida innehållande bland annat förråd.

Grund
Vitmålad cement.

Stomme
Trä

Tak
Flackt sadeltak belagt med plegel.

Skorsten
Tegelmurad skorsten.

Fasad
Röd locklistpanel, vita hörn och omfattningar.

Fönster
Fönster med lösspröjs i plast.

Dörrar
Mörkblå, modern spegeldörr.

2. Uthus

Före detta uthus i 1 våning beläget på en liten bergknalle invid vägen. Har enligt uppgift tidigare använts som höns- och/eller svinhus. Tjänstgör idag som gäststuga.

Grund
Natursten

Stomme
Liggtimmer

Tak
Sadeltak belagt med tegelimitation i plast.

Fasad
Falurött liggtimmer, vita knutar och omfattningar. Gavelröstena är klädda i stående panel.

Fönster
Framsida: Spröjsat 2-lufts-fönster med sex rutor. Södra gaveln: Småspröjsat 2-lufts-fönster med tolv rutor. Baksida: Tre spröjsade 1-lufts-fönster med åtta rutor och med gemensam omfattning. Fönstren på baksidan har blåmålade bågar.

Dörrar
Framsida/ Östra långsidan: Blå dörr med panel i fiskbensmönster samt litet fönster i form av en snedställd kvadrat upptill. Baksida: Dörr klädd i stående, blå brädor. På södra gavelröset finns en liten lucka.

3. Lekstuga

Lekstuga med liten förstukvist på gaveln. Används idag som vedbod.

Grund
Natursten

Stomme
Trä

Tak
Flackt sadeltak belagt med korrugerad plåt.

Fasad
Röd förvandrad panel, vita hörn och omfattningar.

Fönster
Spröjsade 1-lufts-fönster med fyra rutor.

Dörrar
Blå dörr.

4. Ladugård

Före detta ladugård. Används idag som garage och verkstad.

Grund
Natursten och cement.

Stomme
Regelkonstruktion

Tak
Sadeltak belagt med tvåkupigt tegel, underliggande spåntak.

Fasad
Röd locklistpanel, vita hörn och omfattningar.

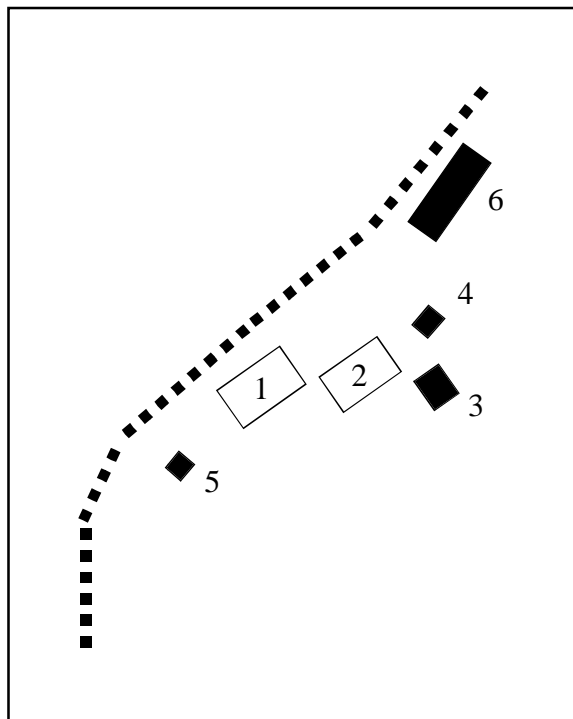
Fönster
Spröjsade 1-lufts-fönster med fyra rutor.

Dörrar
Framsida: Tre tvådelade portar i stående, ofärgad panel (grönbetsade?) Mittersta porten har ett överljusfönster. På baksidan finns ytterligare en port samt en plåtdörr.

Fastighet Stavreberg 1:14 (tidigare 1:12)/Torpet Lyckan

Miljöbeskrivning

Torpet Lyckan ligger med alla byggnader samlade på östra sidan om vägen. Ett trästaket löper längs med vägen framför byggnaderna. Runt tomten finns delvis bevarade stengärdsgårdar. I trädgården står gamla fruktträd och syren. Enligt 1788 års karta låg ett numera sedan länge försvunnet torp kallat "Norra torpet" en bit nordost om den plats där Lyckan står idag. Från och med Lagaskifteskartan från 1874 finns torpet utmärkt och på Häradskartan (1881) är det även utsatt med namnet "Lyckan".

Stavreberg 1:14/torpet Lyckan

1. Torpstuga

Torpstuga i 1 1/2 våning med tillbyggd farstu på bakre långsidan. Enligt uppgift sannolikt uppförd under första delen av 1800-talet. Huset används som fritidsbostad sedan 1966.

Grund

Cement

Stomme

Trä

Tak

Sadeltak belagt med tvåkupigt tegel.

Skorsten

Skorsten i nock, inklädd i grön plåt.

Fasad

Faluröd locklistpanel, vita knutar och omfattningar. Baksida: profilerad locklist samt rester av (äldre?) profil under takfot.

Fönster

Spröjsade 2-lufts-fönster, sex rutor, innerfönster. I gavelröstenas högra och vänstra hörn sitter två små, spröjsade 1-lufts-fönster med två rutor. Ovanför ingången sitter ett spröjsat, halvmåneformat fönster. Tillbyggnad bak: Spröjsat 2-lufts-fönster med fyra rutor.

Dörrar

Tvådelad, brunmålad dörr i trä med övre fyllningar i glas. Köksingång: Grönmålad dörr.

Torpet Lyckan från norr, Stavreberg 1:14.

2. Bostadshus

Hus i 1 våning med källare. Liten balkong samt takkupa på baksidan. Bostadshuset uppfördes enligt uppgift omkring 1975.

Grund
Cement

Stomme
Trä?

Tak
Sadeltak belagt med tvåkupiga pannor.

Skorsten
Skorsten i brunt tegel på bakre takfall.

Fasad
Faluröd lockpanel, vita hörn och omfattningar.

Fönster

Spröjsade 2-lufts-fönster med sex rutor, kopplade. Mindre fönster i gavelröstena samt takkupan. Två stående, rektangulära 1-lufts-fönster, ett på framsidan och ett på baksidan.

Dörrar

Tre dörrar klädda i svart, liggande panel.

3. Uthus

Enligt uppgift uppfört några år efter hus 2.

Grund
Cement

Stomme
Trä?

Tak
Sadeltak belagt med tvåkupiga betong/eternit-
pannor.

Fasad
Faluröd locklistpanel.

Fönster
Spröjsade 2-lufts-fönster med fyra rutor, innan-
fönster.

Dörrar
Dörrar klädda i liggande panel. Lucka i gavel-
röste klädd i stående panel.

4. Uthus

Mindre redskapsskjul.

Grund
Stoppstenar i betong.

Stomme
Trä

Tak
Pulpettak täckt med korrugerad eternit.

Fasad
Faluröda, stående brädor.

Dörrar
Dörr i stående brädpanel.

5. Jordkällare

Grund/stomme
Natursten

Tak
Jordtak

Dörr
Bräddörr klädd i grå panel.

6. Ladugård

Ladugård enligt uppgift uppförd på 1800-talet.
Används idag som väderskydd för djur samt för-
råd. Byggnaden tillhör genom avstyckning idag
Stavreberg 1:15 område 1.

Grund
Natursten

Stomme
Liggtimmer och regelkonstruktion.

Tak
Sadeltak täckt med grön, korrugerad plåt.

Fasad
Fram- och baksida: I mittpartiet är timret bart
under en sågtandsavslutad brädpanelning under
takfoten. I söder är timret klätt i locklistpanel. I
norr är regelkonstruktionen klädd med stående
brädor.

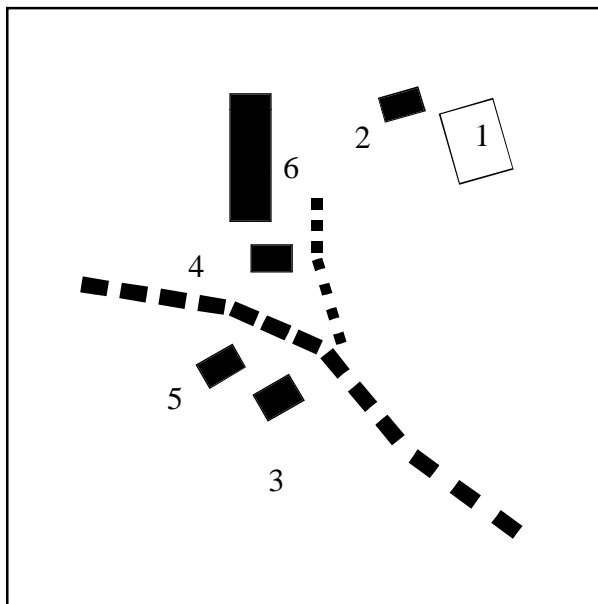
Fönster
Olika typer av spröjsade 1-lufts-fönster med två,
tre och fyra rutor.

Dörrar
Två tvådelade portar i stående brädor. Två
bräddörrar varav den ena är klädd i liggande
panel.

Fastighet Stavreberg 1:15 område 1 (tidigare 1:5)

Miljöbeskrivning

Gården finns utmärkt på Lagaskifteskartan från 1874, men inga byggnader finns kvar från denna tid. Större delen av gårdsbebyggelsen ligger samlad på den nordöstra sidan av byvägen. Runt hela mangårdstomten löpte tidigare ett trästaket. Idag är tomten endast delvis omringad av staket. Numera markeras mangårdens särställning i förhållande till fägården mittemot genom en upphöjd tomtnivå med stenlagd kant. Runt huset finns några äldre fruktträd.

Stavreberg 1:15 område 1 (tidigare 1:5)

1. Mangårdsbyggnad

Mangårdsbyggnad i 1 1/2 våning uppförd år 1909. Huset är moderniserat och tillbyggt vid flera tillfällen med bland annat en takkupa i fasadliv på bakre långsidan. 1969 tillkom en liten envåning tillbyggnad på bakre långsidans norra hörn innehållande toalett och bad. Utskjutande tillbyggnad i två våningar på främre långsida. I samband med att huset fick en ny entré år 1978 byttes flera av fönstren ut.

Grund

Huggen natursten. Tillbyggnader: Cement.

Stomme

Liggtimmer

Tak

Sadeltak belagt med tvåkupigt tegel.

Skorsten

Tegelmurad skorsten i nock.

Fasad

Faluröd locklist med vita knutar och omfattningar.

Fönster

1-lufts, 2-lufts och 3-lufts-fönster utan spröjs. Gavelröste: Två små spröjsade 1-lufts-fönster med två rutor samt ett litet fyrkantigt 1-lufts-fönster i mitten under takfoten.

Dörrar

Två dörrar klädda i modern, stående, betsad panel.

2. Uthus

Visthusbod i 1 våning med tvättstuga uppfördes omkring 1910.

Grund

Natursten och cement.

Mangårdsbyggnad samt flygel/visthusbod från sydväst, Stavreberg 1:15 område 1 (tidigare 1:5).

Stomme

Regelkonstruktion

Tak

Sadeltak belagt med tvåkupigt tegel.

Fasad

Faluröd, bred locklistpanel på ena långsidan och gaveln samt halva andra långsidan. Resten av fasaden är klädd i faluröd, stående slätpanel. Vita hörn och omfattningar.

Fönster

Framsida: Spröjsat 2-lufts-fönster med sex rutor. Västra gaveln: Rektangulärt, liggande 1-lufts-fönster med spröjs, sex rutor. Östra gaveln: Spröjsat 2-lufts-fönster med sex rutor samt ett fyrkantigt 1-lufts-fönster.

Dörrar

Framsida: Bräddörr klädd med stående, grön fasspontpanel. Västra gaveln: Bräddörr klädd med liggande, grön fasspontpanel.

3. Uthus

Plåthall för maskinförvaring hitflyttat 1973. Används bland annat som traktorgarage. Liten utbyggnad på norra långsidan.

Grund

?

Stomme

Regelkonstruktion

Tak

Sadeltak täckt med korrugerad plåt.

Fasad

Grön, korrugerad plåt.

Dörrar

Dubbelport på gavel klädd i korrugerad plåt.

4. Uthus

Verkstad, uppförd omkring 1955 som höns hus.

Grund
Cement

Stomme
Gasbetong

Tak
Sadeltak täckt med korrugerad eternit (?).

Fasad
Betong/puts?

Fönster
Två stycken spröjsade 1-lufts-fönster med sex rutor.

Dörrar
Tvådelad brädport i stående, aprikosfärgade brädor.

5. Uthus

Garage

Grund
?

Stomme
Trä

Tak
Pulpettak belagt med plåt.

Fasad
Röd locklistpanel.

Fönster
1-lufts-fönster med spröjs, vita bågar och omfattningar.

Dörrar
Tvådelad brädport i stående brädor.

6. Ladugård

Ladugård uppförd 1933/34. Moderniserad och tillbyggd i omgångar. År 1976 tillkom ett låghus/djurstall på byggnadens norra gavel. Vid sidan av denna finns det ytterligare fyra tillbyggnader belägna på byggnadens bakre långsida samt södra gavel. Den gamla ladugårdsdelen används idag som foderutrymme.

Grund
Huggen natursten. Tillbyggt låghus: Cement.

Stomme
Regelkonstruktion

Tak
Sadeltak täckt med korrugerad plåt, underliggande spåntak.

Fasad
Stående, röd slätpanel, sågtandsfris på fasadens mitt. Tillbyggt låghus: Trapetsplåt.

Fönster
Småspröjsade 2-lufts-fönster.

Dörrar
Framsida och baksida: Bräddörrar klädda med gul, stående eller liggande panel.

Uthus

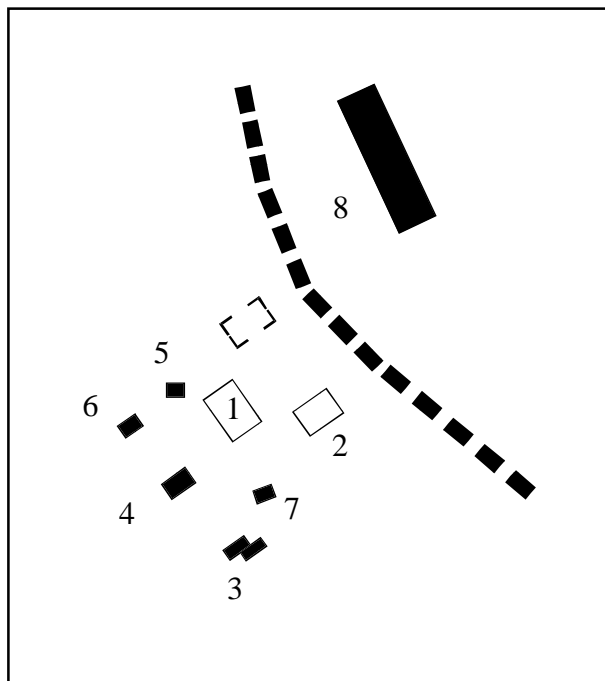
Nordväst om ladugården står två små byggnader/avträden inne i ett igenväxt buskage. Byggnaderna är ej utmärkta på situationsplanen.

Fastighet Stavreberg 1:15 område 1 (tidigare 1:6)

Miljöbeskrivning

Gårdstomten ska enligt uppgift vara den äldsta i byn. Läget motsvarar den äldsta tomten på Storskifteskartan från 1788. På Lagaskifteskartan från år 1874 kan man urskilja tre byggnader på gården. Två av dessa motsvaras troligen av dagens mangårdsbyggnad samt en numera riven bod och den tredje av en äldre ladugårdsbyggnad. Gården kallas Krigsbergsgården efter ägaren Karl Krigsberg som levde där fram till 1960-talet.

Man- och fägård ligger här väl åtskilda på var sin sida om byvägen. Mellan mangård och väg löper ett trästaket och i trädgården finner man bland annat gamla fruktträd. Tidigare stod en visthusbod med stalldel (markerad med streckad linje på situationsplanen) på mangårdsbyggnadens norra sida. Enligt en byggnadsinventering utförd av Östergötlands länsmuseum år 1949 var själva boddelen i 1 1/2 våning uppförd i timmer med bara, laxade knutar. Cirka 90 cm över marken en utbyggnad/utkragning i en stockbredd. Stalldelen i nordöst var uppförd i skiftesverk. Sadeltaget täcktes av trinnor, halm, näver och tegel. Byggnaden revs någon gång under 1950-talet och nu odlas potatis på platsen.

Stavreberg 1:15 område 1 (tidigare 1:6).

1. Mangårdsbyggnad

Tillbyggd enkelstuga i 1 1/2 våning. Den tidigare mangårdsbyggnaden brann enligt uppgift ned år 1754, vilket gör det troligt att nuvarande byggnad uppfördes under andra delen av 1750-talet. En något lägre tillbyggnad uppfördes under 1800-talet på den norra gaveln.

Interiört finns en del äldre inredning bevarad. Bland annat pärlspontpanel, en kakelugn samt en fyllningsdörr med kammarlås och äldre beslag. Dörren har i ålderdomlig stil infällda fyllningar på ena sidan som motsvaras av utanpå-

liggande fyllningar på den andra sidan. Huset användes som permanentbostad fram till 1955 men står idag oanvänt.

Byggnaden fick en ny brädfodring 1973 men ger i övrigt ett ålderdomligt intryck.

Grund
Natursten

Stomme
Liggtimmer

Mangårdsbyggnad samt flygelbyggnad från nordväst, Stavreberg 1:15 område 1 (tidigare 1:6).

Tak

Sadeltak belagt med äldre, enkupigt tegel. Under finns rester av ett torvtak. Vitmålade vindskivor i trä. Traditionell hängränna i form av en urholkad stock upphängd på smidda krokar.

Skorsten

Utkragad skorsten i tegel på bakre takfall.

Fasad

Faluröd, bred locklistpanel, vita knutar och omfattningar. Profilerad list under takfot.

Fönster

Bottenvåning och gavelröste: Spröjsade 2-lufts-fönster med sex rutor. Fyra liggande eller stående rektangulära fönster under takfot, med tandsnittsdekoration i överstyckena. Ett av fönstren har bevarad blyspröjs med fyra rutor per luft.

Dörrar

Brunmålade, dubbel fyllningsdörr med glas i översta fyllningen. Vackert utformat överstycke med krenelering överst.

2. Bostadshus

Flygelbyggnad söder om mangårdsbyggnaden uppförd under slutet av 1800-talet. Enkelstuga i 1 1/2 våning försedd med liten förstukvist. Tjänstgjorde troligen ursprungligen som undantagsstuga. Kring sekelskiftet inreddes här en handelsbod som var i drift till år 1906. Därefter har byggnaden använts som vishusbod (till 1955), garage (1960-72) och slutligen som sommarstuga.

Grund

Natursten

Stomme

Liggtimmer

Tak

Sadeltak belagt med tvåkupigt tegel. Vita vindskivor i trä.

Skorsten

Tegelmurad skorsten på bakre takfall.

Fasad
Bred, faluröd locklistpanel, vita knutar och omfattningar.

Fönster
Spröjsade 2-lufts-fönster, sex rutor på undervåning och fyra rutor på övervåning.

Dörrar
Tvådelad, grönmålad fyllningsdörr.

3. Uthus

Förråd, vedbod och avträde (?).

Grund
Natursten

Stomme
Trä

Tak
Sadeltak täckt med korrugerad plåt.

Fasad
Faluröd locklistpanel, vita hörn och omfattningar.

Fönster
Stående eller liggande rektangulära 1-lufts-fönster med spröjs.

Dörrar
Tre bräddörrar. En med brun, stående fasspontpanel, en med brun, stående brädpanel samt en med röd, stående brädpanel.

4. Uthus

Kombinerat förråd och dusch.

Grund
Cement

Stomme
Regelkonstruktion

Tak
Sadeltak täckt med röd trapetsplåt.

Skorsten
Avlång, smal skorsten(?) i plåt fäst vid ena gaveln.

Fasad
Faluröd locklistpanel samt faluröda, stående brädor.

Fönster
Spröjsat 2-lufts-fönster på västra gaveln. Ett fyrkantigt 1-lufts-fönster i råglas på främre långsidan.

Dörrar
En tvådelad port av stående, röda brädor och en enkeldörr klädd med gul, stående panel.

5. Lekstuga

Grund
Stoppstenar

Stomme
Regelkonstruktion

Tak
Sadeltak belagt med tvåkupigt tegel.

Fasad
Faluröd, stående panel, vita hörn och omfattningar.

Fönster
Två fyrkantiga 1-lufts-fönster utan spröjs.

Dörrar
Dörr klädd med röd, liggande spontpanel.

6. Uthus

Växthus i plast.

7. Jordkällare

Grund/Stomme
Förstärkt natursten.

Tak
Flackt sadeltak belagt med trekupigt tegel.

Dörr
Bräddörr klädd med brun, liggande panel.

8. Ladugård

Ladugård i liggtimmer uppförd omkring år 1886. Enligt uppgift användes byggnaden för djurhållning fram till år 1976.

Grund
Natursten

Stomme
Liggtimmer

Tak
Sadeltak täckt med grön, korrugerad plåt, underliggande spåntak. Profilerade röda takfotstassar.

Fasad
Falurött liggtimmer och faluröd, stående brädpanel. Vita knutar och omfattningar.

Fönster
Framsida: Ospröjsade 2-luftsfönster med bruna bågar. Baksida: Äldre spröjsade 2-luftsfönster med svarta bågar.

Dörrar
Framsida: En dörr och en port klädda med stående bräddor, en port klädd med liggande spontpanel samt två skjutportar. Baksida: En dörr klädd med stående panel, en port klädd med korrugerad plåt samt två skjutportar klädda med stående bräddor.

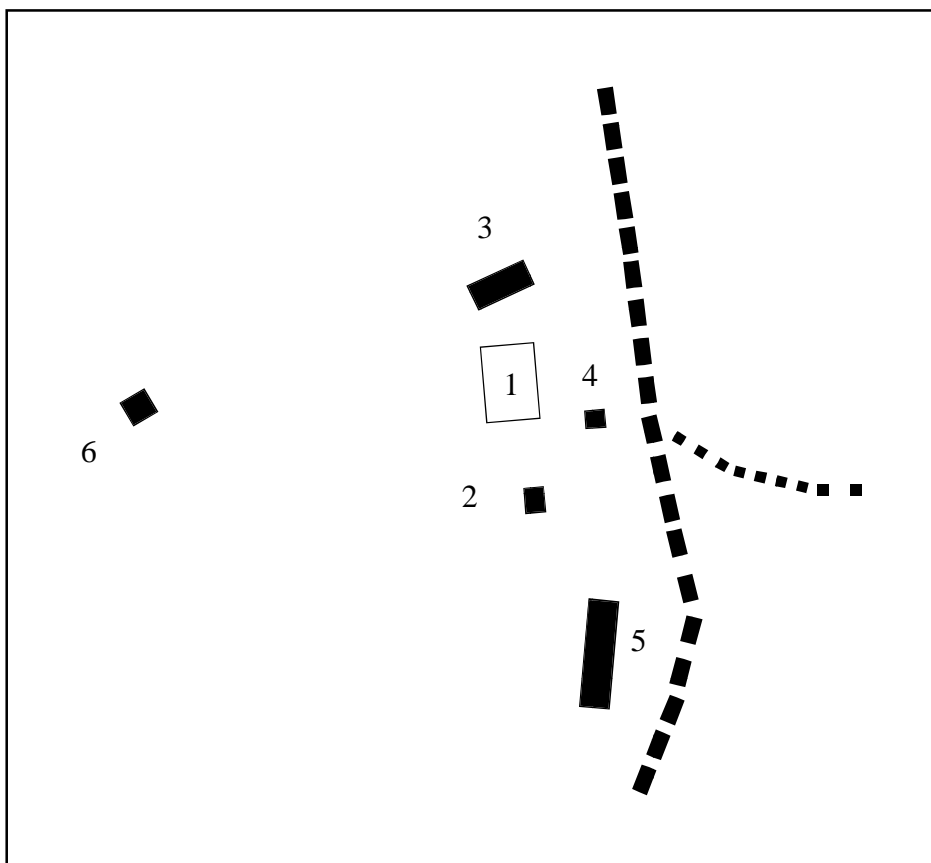
Fastighet Stavreberg 1:15 område 2 (tidigare 1:11)

Miljöbeskrivning

Bebyggelsen på gården Stavreberg 1:15 - 2 ligger väl samlad på västra sidan om byvägen längst söderut i byn. Omgivningarna med rester av gamla stengårdsgårdar och spridda odlingsrösen ger ett ålderdomligt intryck. Man- och fägård är ej tydligt avskilda. En häck avskärmar mangårdsbyggnaden från vägen. I trädgården märks bland annat en syrénberså. Gården kallades tidigare Klintagården efter Johannes Svensson från torpet Klinten, under Ulvsbo i Hadelöv socken, som köpte gården år 1848. Ett äldre bostadshus och

en visthusbod revs enligt uppgift år 1963. Huset, en envåning enkelstuga, fotograferades vid läns museets inventering år 1949 och benämndes "Södra gården". Ytterligare ett hus, beläget cirka 200 meter öster om nuvarande, brann ner på 1890-talet.

En miniatyrkyrka i sten belägen strax nordväst om gårdsbebyggelsen uppfördes av några pojkar år 1852.

Stavreberg 1:15 område 2 (tidigare 1:11)

1. Mangårdsbyggnad

Enkelstuga i 1 1/2 våning, enligt uppgift hitflyttad från Kulhult på 1890-talet. Huset beboddes permanent fram till 1943 och tjänstgör sedan 1966 som fritidshus. Byggnaden ger ett enkelt och ålderdomligt intryck. Den enda tillbyggnaden utgörs av en enkel träbro. Vinden är idag inredd.

Grund

Natursten med strukna fogar.

Stomme

Liggtimmer

Tak

Sadeltak belagt med tegel. Profilerade, vitmålade vindbrädor i trä. Teglet på det främre takfallet samt en av vindbrädorna ska enligt uppgift vara original.

Skorsten

Skorsten i nock inklädd i plåt.

Fasad

Faluröd, bred locklist med vita knutar och omfattningar. Profilerade lister dekorerar takfot på gavelröste samt delar upp gavel och gavelröste.

Fönster

Spröjsade 2-lufts-fönster med sex rutor. Innan- och ytterfönster. Två små, spröjsade 1-lufts-fönster med två rutor på vardera gavelröste.

Dörrar

Tvådelad dörr klädd med liggande, naturfärgad panel. Över dörren sitter ett spröjsat överljusfönster.

Mangårdsbyggnad från söder, Stavreberg 1:15 område 2.

2. Avträde

Grund

Natursten

Stomme

Regelkonstruktion

Tak

Flackt pulpettak täckt med korrugerad plåt.

Fasad

Stående panel med rester av rödfärg.

Fönster

Ett mindre fönster.

Dörrar

Vitmålad fyllningsdörr.

3. Uthus

Kombinerat badrum med dusch och tvättstuga. Uppfört separat på 1970-talet för att ej förvanska huvudbyggnaden genom tillbyggnader.

Grund
Cement

Stomme
Regelkonstruktion

Tak
Sadeltak klätt med enkupigt tegel.

Fasad
Faluröd locklistpanel med vita hörn och omfattningar.

Fönster
Spröjsat 2-luftsfönster med 4 rutor på gavel.

Dörrar
Brunmålad dörr.

4. Jordkällare

Grund/Stomme
Natursten

Tak
Gräsbevuxet tak.

Dörrar
Bräddörr

5. Bod/före detta ladugård

Uthus i 1 våning enligt uppgift uppförd år 1886. Den norra delen av byggnaden användes förr som ladugård. Idag används byggnaden för maskinförvaring.

Grund
Natursten. Den södra delen är uppallad på stora stoppstenar.

Före detta ladugård från nordväst, Stavreberg 1:15 område 2.

Stomme
Liggtimmer

Tak
Sadeltak belagt med enkupigt och trekupigt tegel.

Fasad
Falurött liggtimmer med röda knutar och omfattningar. Stående, faluröd brädpanel i gavelröste.

Fönster
Två 1-luftsfönster med spröjs; ett på östra långsidan samt ett på norra gaveln. Halvmåneformade öppningar på gavelröstena, på norra gavelröstet igensatt med korrugerad plåt.

Dörrar
På den östra långsidan finns en dörr klädd med liggande, spontade brädor samt en liten brädlucka i fönsterhöjd.

6. Miniaturkyrka i sten

Liten stenkyrka belägen strax nordväst om gårdsbebyggelsen på Stavreberg 1:15 - 2. Kyrkan som är uppförd i kallmurad gråsten är knappt två meter hög, fyra meter lång och 1,5 meter bred. En stenflisa fungerar som spira. En skylt invid kyrkan berättar att den uppfördes år 1852 av den då 11 år gamle Frans Johansson och hans bröder. När familjen flyttade till gården år 1828 fanns det redan en mindre kyrka på platsen. Enligt sägnen skall denna ha uppförts av den tidigare bonden på gården, till minne av en dotter som dog i unga år. Några av fönstren rasade in på 1940-talet och i samband med byggandet av en ny motorväg på 1940-talet skadades kyrkan ytterligare.

Grund
Natursten

Stomme
Natursten förstärkt med betong.

Fönster
En fönsterglugg finns kvar av fyra ursprungliga.

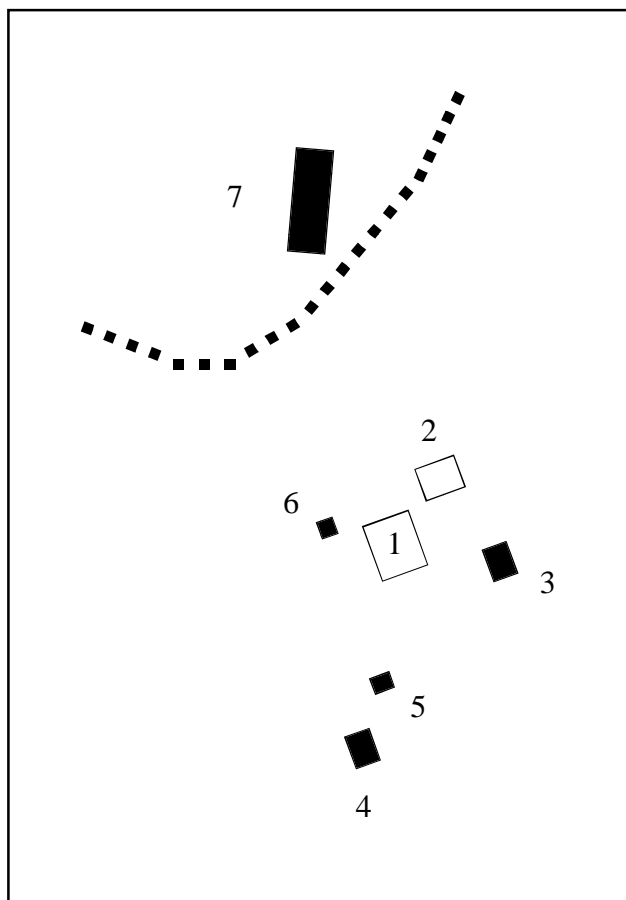
Dörrar
Öppning i muren.

Fastighet Stavreberg 1:16 (tidigare 1:10)/Torpet Fällan

Miljöbeskrivning

Torpet Fällan är beläget i en sluttning en bit in i skogen. Mangårdsbebyggelsen ligger samlad på den södra sidan om vägen medan ladugården har uppförts en bit ifrån på den norra sidan av vägen. Tomten är avgränsad med hjälp av en trädgårdsgård, en stengårdsgård samt genom ett brant stup i öster.

På Storskifteskartan från 1788 finns det "Södra torpet" markerat på den plats där Fällan idag är beläget. Från och med Häradskartan går torpet under namnet Fällan. Fällan med sina ålderdomliga, omålade byggnader utgör en mycket välbevarad och intressant torpmiljö.

Stavreberg 1:16/Torpet Fällan.

1. Torpstuga

Enkelstuga i 1 (1/2?) våning med källare uppförd under slutet av 1800-talet, tillbyggd under 1940-talet. Byggnaden har en tillbyggnad bak till samt på den norra gaveln. Huset användes som permanentbostad fram till 1947, sedan 1965 fungerar det som fritidsbostad.

Grund
Cement

Stomme
Liggtimmer

Tak

Sadeltak belagt med tvåkupigt tegel. Delvis bevarad hänggränna i trä uppbyren av smidda krokar.

Skorsten

Tegelmurad skorsten i nock.

Fasad

Faluröd locklistpanel, vita knutar och omfattningar.

Fönster

Spröjsade 2-lufts-fönster med 6 rutor, kopplade. På baksidan finns ett äldre spikat fönster med

Från vänster: Bod (hus 3), torpstuga (hus 1) samt äldre torpstuga (hus 2), Stavreberg 1:16/
Torpet Fällan.

innanfönster. Två av fönstren har fönsterluckor.
Tillbyggnad på norra gaveln: Smalt, stående 1-
luftsfönster med spröjs och tre rutor. Källare:
Rektangulärt, liggande 1-luftsfönster.

Dörrar

Tvådelad, blå fyllningsdörr med de översta fyll-
ningarna i glas. Tillbyggd farstu på norra gaveln:
Dörr klädd i stående, blå fasspontpanel.

2. /Äldre/ Torpstuga

Äldre enkelstuga i 1 1/2 våning, i 1949 års bygg-
nadsinventering (Östergötlands länsmuseum)
kallad "Gamla stugan". Troligen uppförd före
1788. På en av takstolarna finns årtal 1721.
Huset ger trots vissa förändringar (fasaden har
på senare tid målats i blått) ett mycket ålderdom-
ligt intryck.

Grund

Natursten

Stomme

Liggtimmer

Tak

Sadeltak belagt med nytt enkupigt tegel. Breda
vindskivor i trä med dekorativ profil längst ned
vid takfoten. Hängränna i trä uppburen av smidda
krokar finns bevarad på framsidan.

Skorsten

Nymurad, plåtskodd skorsten i tegel med ur-
sprunglig placering på bakre takfall. På bilder
från 1949 års inventering har huset en äldre,
utkragad skorsten.

Fasad

Grå-blå locklistpanel, vita knutar och omfatt-
ningar. Panelen är ojämn vilket ger ett ålderdom-

Äldre torpstuga från sydväst, Stavreberg 1:16/torpet Fällan.

ligt intryck. Den grå-blå färgen har tillkommit under de senaste två åren. Tidigare var panelen omålad.

Fönster

2-lufts-fönster med spröjs, fyra rutor. Fönstren på övervåningen är mindre. Tidigare (1949-års inventering) fanns ett mindre fönster på baksidans undervåning, det har nu bytts ut mot ett större. På den östra gaveln finns ett stående, spröjsat 2-lufts-fönster med två rutor. Ovanför ingången under takfoten sitter ett halvmåneformat fönster.

Dörrar

Tvådelad dörr klädd i liggande, grå-blå fasspont-panel. Äldre överljusfönster (1949-års inventering) numera borttaget.

3. Uthus

Bod i 1 våning.

Grund

Natursten

Stomme

Liggtimmer

Tak

Sadeltak belagt med enkupigt tegel. Vindskivor i trä.

Fasad

Omålat timmer.

Dörrar

Bräddörr klädd med panel av liggande, fastspikade brädor. Lucka i liggande panel på gavel.

4. Uthus

Vedbod i 1 våning med tillbyggnader.

Grund
Natursten

Stomme
Trä

Tak
Sadeltak klätt med plåt, underliggande spåntak.
Tillbyggnader med pulpettak.

Fasad
Stående, omålade brädor. På tillbyggnaden på
södra gaveln finns rester av rödfärg.

Dörrar
Dörr klädd med stående brädor.

5. Avträde

Grund
Natursten

Stomme
Liggtimmer

Tak
Sadeltak belagt med trekupigt tegel. Det främre
takfallet är kortare än det bakre.

Fasad
Omålat timmer.

Fönster
Liten öppning, på utsidan täckt med en glasram.

Dörrar
Dörr klädd med stående, spontad brädpanel med
bandgångjärn.

Ladugård från nordöst, Stavreberg 1:16/torpet Fällan.

6. Jordkällare

Grund/stomme
Natursten

Tak
Flackt sadeltak belagt med enkupigt tegel.

Dörrar
Brunmålad bräddörr klädd i snedställd, profile-
rad spontpanel.

7. Ladugård

Ladugård uppförd i omålat liggtimmer. På östra
långsidan står ett (delvis bevarat?) vandrings-
verk, som enligt uppgift användes senast år 1921.

Grund
Natursten

Stomme
Liggtimmer

Tak
Sadeltak klätt med ofärgad korrugerad plåt, un-
derliggande tak av spån.

Fasad
Omålat timmer. Gavelröste i norr klätt med stå-
ende panel.

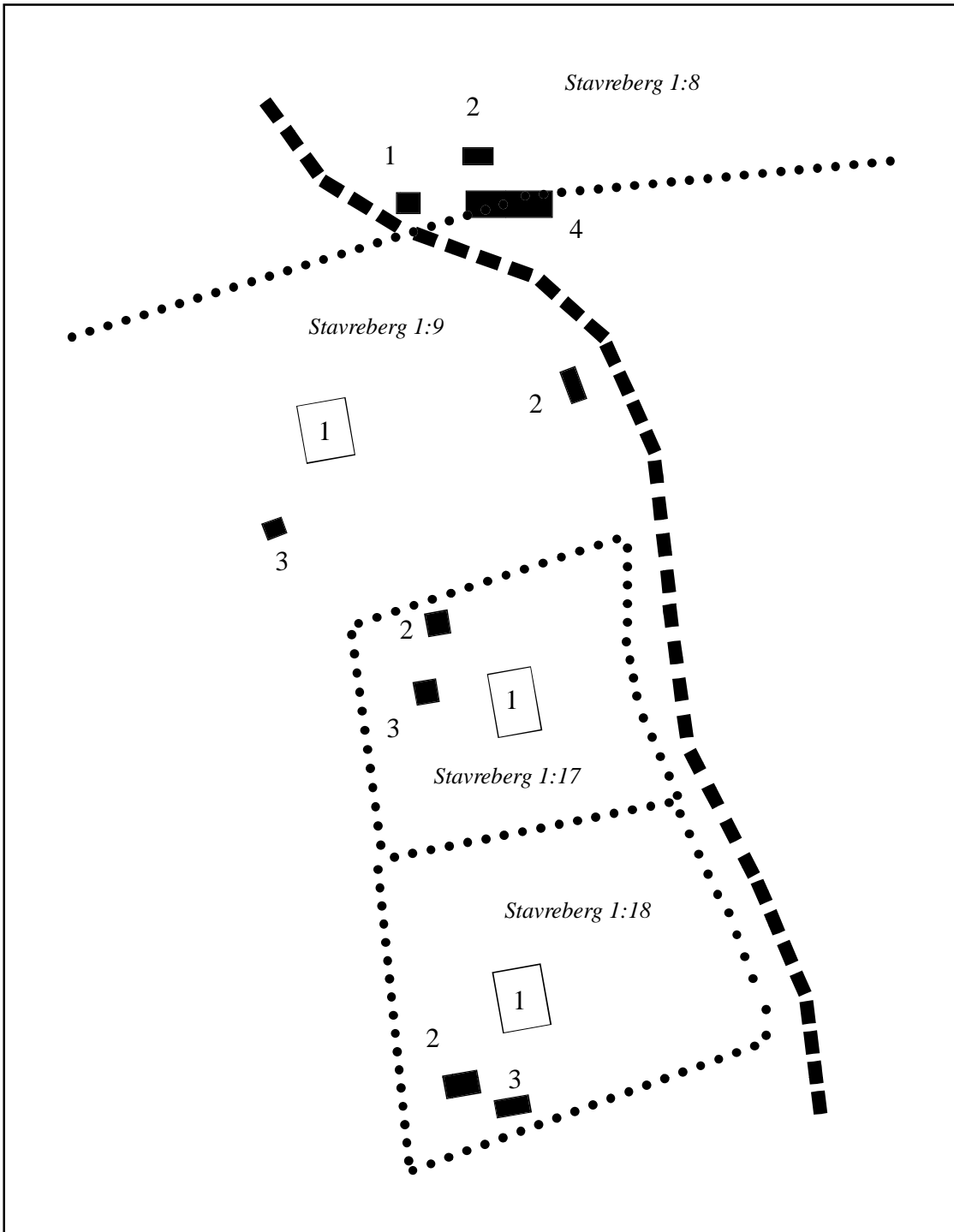
Fönster
Ett litet fyrkantigt 1-lufts-fönster på vardera lång-
sida. Södra gaveln: Litet, stående, rektangulärt
1-lufts-fönster spröjsat med två rutor samt mind-
re öppning längst upp i gavelröset.

Dörrar
Långsida: Dörr klädd i liggande, spontade brädor.
Norra gaveln: Tvådelad port klädd i stående pa-
nel samt lucka i gavelröste.

Fastighet Stavreberg 1:17 (tidigare 1:9)

Miljöbeskrivning

Avstyckad fritidsfastighet. På tomten står ett fritidshus, en gäststuga och ett mindre uthus.

Stavreberg 1:18, 1:17, 1:9 samt 1:8. Prickad linje markerar fastighetsgräns.

Fritidshus från öster, Stavreberg 1:17.

1. Bostadshus

Fritidshus i ett plan, enligt uppgift uppfört på 1960-talet. Tillbyggd förstukvist på framsidan. Den södra delen ser ut att vara en senare tillbyggnad.

Grund

Stoppstenar i cement.

Stomme

Trä

Tak

Flackt sadeltak belagt med trapetsplåt.

Skorsten

Tegelmurad skorsten i nock.

Fasad

Två olika typer av panel. Den norra delen av byggnaden är klädd i röd locklistpanel och den södra i stående, röd slätpanel. Hörn och omfattningar är vitmålade.

Fönster

Fönster i olika modeller.

Dörrar

Modern villadörr.

2. Bostadshus

Gäststuga med liten tillbyggnad på den norra gaveln.

Grund

Grund (av betong?) inklädd i grönmålad papp.

Stomme

Regelkonstruktion

Tak

Flackt sadeltak belagt med ofärgad trapetsplåt.

Tak på tillbyggnad belagd med korrugerad plåt.

Fasad

Rödfärgad panel med vita hörn och omfattningar.

Tillbyggnad i stående, röda brädor.

Fönster

2-luftsfnster utan spröjs.

Dörrar

Grönmålad fyllningsdörr.

3. Uthus

Bod/garage med tvådelad port på gavel.

Stomme

Trä?

Tak

Sadeltak belagt med korrugerad plåt.

Fasad

Röd, stående korrugerad plåt.

Dörrar

Tvådelad port klädd i plåt.

Fastighet Stavreberg 1:18 (tidigare 1:9)

Miljöbeskrivning

Avstyckad fritidsfastighet omringad av en gårdsgård. På tomten finns förutom själva fritidshuset två uthus och en brunn.

Fritidshus från öster, Stavreberg 1:18.

1. Bostadshus

Fritidshus i en våning, enligt uppgift uppfört omkring 1978.

Grund
Cement

Stomme
Trä

Tak
Flackt sadeltak täckt med korrugerade eternitplattor.

Skorsten
Skorsten inock.

Fasad
Faluröd förvandrpanel med vita hörn och omfattningar.

Fönster
Olika typer av moderna fönster med eller utan spröjs. "Panoramafönster" på baksidan.

Dörrar
En entrédörr med spröjsad glasruta och en vitmålad dörr på baksidan.

2. Uthus

Uthus med tillbyggd vedbod baktill.

Grund
Cementsten

Stomme
Regelkonstruktion

Tak
Sadeltak belagt med tvåkupigt tegel. Tillbygg-
nadens tak är belagt med plåt och papp.

Fasad
Röd lockpanel med vita hörn och omfattningar.

Fönster
1-lufts-fönster

Dörrar
Vitmålad dörr.

3. Uthus

Grund
Stoppstenar i cement.

Stomme
Regelkonstruktion

Tak
Pulpettak belagt med papp.

Fasad
Röda, stående brädor med vita hörn och omfatta-
ningar.

Fönster
Olika typer av moderna fönster med spröjs. ”Pa-
noramafönster” på baksidan.

Dörrar
En entrédörr och en dörr på baksidan.

Slutord

Den här rapporten behandlar nio av Hålavedens 158 hemman. Tidigare undersökningar inom Hålavedsprojektet har framhållit områdets ålderdomliga och välhävde jordbrukslandskap samt visat på en rikligare förekomst av fornlämningar än man tidigare känt till. Det stora antalet äldre landskapselement och den betydande biologiska mångfalden har med stor sannolikhet sin förklaring i det småbrutna landskapet. Då den naturliga bebyggelsen i Hålaveden alltid varit ensamgårdar och mindre byar, medförde laga skiftet inga större förändringar i odlingslandskapet.

Detsamma verkar gälla för bebyggelsen på de i denna rapport genomgångna fastigheterna. Ensamgårdar och mindre byar utgör fortfarande större delen av byggnadsbeståndet. Vid en jämförelse med kartorna som upprättades i samband med laga skiftet i slutet på 1800-talet kan man se att utflyttningen av gårdar enbart skedde i mindre omfattning. Ett talande exempel på detta utgör Stavreberg by, där endast en av byns åtta gårdar blev ålagd att flytta vid skiftet år 1874. Gårdarna i Hålaveden har därför i stor utsträckning fått stå kvar på sina ursprungliga lägen. Att de enskilda gårdarna dessutom ofta bevarat många av sina äldre uthus minner om det ålderdomliga månghussystemet och tyder på att bebyggelsen här långt fram i våra dagar varit relativt opåverkad av jordbrukets strukturella rationalisering och omvandling.

Även om laga skiftet inte påverkat by- och gårdsbebyggelseernas placering i någon större omfattning, så har de enskilda byggnadernas utseende inte undgått förändring. Detta märks särskilt väl vad gäller ladugårdarna av vilka de flesta byggdes under slutet av 1800-talet eller under början av 1900-talet. Det stora flertalet är medelstora ekonomibyggnader uppförda i 1 våning med skulle. Fasaderna är oftast försedda med rödfärgad, stående panel med vita knutar och omfattningar. Dekorativa inslag såsom vitmålade, sågtandsformade eller ”krenelerade” friser samt fantasifullt utformade gavelröstefönster är vanligt förekommande. Ett undantag utgör den timrade, omålade ladugårdsbyggnaden på torpet Fällan som ger ett mer ålderdomligt intryck och troligen härrör från tiden före laga skiftet.

Att ladugårdarna ofta är av nyare datum faller sig naturligt med tanke på det förhållandevis hårda slitaget som dessa byggnader utsätts för. Att man i stor utsträckning även låtit modernisera, renovera eller uppföra helt nya bostadshus har dock andra förklaringar. En majoritet av mangårdsbyggnaderna i undersökningsmaterialet uppfördes i samband med, eller något efter, laga skiftet. Här rör det sig sannolikt om en vilja att uppvisa ökat välstånd och/eller påverkan av nya influenser utifrån. Det var säkerligen inte ovanligt att de utflyttade gårdarna uppförde nya huvudbyggnader med ett modernare utseende, som i sin tur påverkade de kvarvarande bönderna att bygga nytt. Mangårdsbyggnadernas utseende varierar kraftigt från torpen och de mindre gårdarnas enkelstugor, till de

större gårdarnas ljust panelade verandaförsedda salsbyggnader och de sentida villalikhande bostadshusen. Det som flertalet av dessa ändå har gemensamt är dekorativa detaljer i form av exempelvis vackert profilerade takfotstassar eller krysspröjsade halvåningsfönster. Tyvärr har endast ett fåtal av boningshusen fått behålla sin ålderdomliga/ursprungliga karaktär. Tillbyggnader, nya fasadinklädningar, sentida fönster och moderna villadörrar är exempel på förändringar som förändrat flera av byggnaderna i denna rapport, ibland till oigenkännlighet. Däremot har det stora antalet uthus, som ofta mist sin ursprungliga funktion, ofta bevarat ett mer ålderdomligt utseende.

Stavreberg by framstår som ett av denna inventerings mer intressanta områden. De små gårdarna ligger utspridda utmed en slingrande grusväg. De flesta gårdarna har äldre, oförvanskade byggnader i behåll, men Krigsbergsgården (Stavreberg 1:15-1) och torpet Fällan (Stavreberg 1:16) bör framhållas som särskilt intressanta miljöer. Torpet Fällan hör med sina timrade, omålade uthus och ålderdomliga bostadshus till denna rapport's mest värdefulla objekt. Ytterligare en fastighet som är intressant både på objektsnivå och som helhet är Holkaberg med sin koppling till väg- och gästgiverihistoria. Ensamgårdarna Lilla Morlejan, Månsabola, Vinninge samt Rödebol har alla behållit en mer eller mindre ålderdomlig gårdsbebyggelse, dessvärre har mangårdsbyggnaderna förändrats genom tillbyggnader och/eller olika renoveringsåtgärder.

Linköping i augusti

Lisa Johansson
antikvarie

Referenser

Tryckta källor

- Natur Kultur: Miljöer i Östergötland: Naturvårdsplan och kulturminnesprogram, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Linköping 1983
- Nilsson, Pia. Hålaveden del 1. Rapport UV Öst 1999:6
- Nilsson, Pia. Hålaveden del 2. Rapport UV Öst 1999:38
- Nilsson, Pia. Hålaveden del 3. Rapport UV Öst 2000:52
- Sveriges bebyggelse: Landsbygden, Östergötlands län del V, Uddevalla 1948
- Svenska gods och gårdar del XIX, Sydvästra Östergötland, Uddevalla 1940
- ”Holkaberg-Sjöberga – målet för LÖ:s ”gästgiveriresa””, L. T. 1983.10.14

Kartor

- Ekonomiska kartan från 1983 (flygfoto 1978)
- Ekonomiska kartan från 1948 (flygfoto 1945)
- Karta över Dals och Lysings härad 1881 (1876-77)
- Karta över Lilla Morlejan, arealavmätning år 1708 (St Åby sn Akt 12)
- Karta över Månsabola, arealavmätning år 1706 (St Åby sn Akt 8)
- Karta över Ruskelsby, Laga skifte 1877 (St Åby sn Akt 240)
- Karta över Ruskelsby, Storskifte 1796 (St Åby sn Akt 82)
- (Karta över Tingstad, Storskifte 1784 (St Åby sn Akt 52))
- Karta över Skrädeberg, Storskifte 1802 (Ödeshögs sn Akt 67)
- Karta över Skrädeberg, Lagaskifte 1857 (Ödeshögs sn Akt 143)
- (Konceptkarta över Holkabergs Gästgiveri (Ödeshögs sn Akt 8))
- Karta över Holkaberg, Storskifte 1791 (Ödeshögs sn Akt 54)
- Karta över Stavreberg, Laga skifte 1874 (Ödeshögs sn Akt 179)
- Karta över Stavreberg, Storskifte 1788 (Ödeshögs sn Akt 36A)

Otryckta källor

- (Ett stort antal otryckt material rörande Hålaveden, varav nedanstående utgör en del, finns hos Länsstyrelsen Östergötland)
- Ragnhild Fernholm, Sammanställning av arkivmaterial och kartanalys, Ödeshögs socken 40 –Stavreberg
- Studiecirkelmaterial, Stavreberg, Yngve Karlsson
- Anna Blomqvist (Isaksson)/Carin Claréus, Hans Liman, Sammanställning av arkivmaterial och kartanalys över Hålavedsbygden, Nr 157 L:a Morlejan

Fristående berättelser / Otryckta källor

- Minnesbilder från Tuna och Månsabola – två syskon berättar, Astrid Andersson, Hilmer Johansson, red. Ulla Baugner, Ödeshög 1994

Arkiv

Östergötlands länsmuseum, Byggnadsinventering från år 1949; Holka-
berg och Stavreberg.
Lantmäteriet, Linköping (äldre kartmaterial)

C-Uppsatser, Linköpings universitet, Institutionen för Tema Det kulturella arvet

Skiftena i Amundeby och Tingstad i Stora Åby socken, Mats Karlsson,
1998

Det östgötska gästgiveri-skjutsväsendet, Emma Vastamäki, 1997

Förändringar av gårdsmiljö vid laga skifte i Swem och Stavreberg, Mona
Larsson, 1997

Muntliga källor

Key Axelsson (Skrådeberg 1:2, 1:12 samt 1:8)

Sten Dalhög (Månsabola)

Anna Eklund och Johan Karlsson (Järnstad 3:5)

Arnold Fransson (Tingstad 1:6)

Lilly Hermansson (Ruskelsby 1:5)

Kåre Jacobsson (Stavreberg 1:15 ?)

Rune och Viola Jacobsson (Lilla Morlejan 2:1)

Svea Cecilia Karlsson (Tingstad 1:2)

Yngve Karlsson (Stavreberg 1:15 - 1 mfl)

Viola Lundin (Skrådeberg 2:1 samt 1:7)

Magnus Oscarsson (Tingstad 1:4)

Ulla Persson (Tingstad 1:5)

Ingrid Svensson (Tingstad 1:3)

På uppdrag av Länsstyrelsen i Östergötlands län har Östergötlands länsmuseum under våren 2002 utfört en kulturhistorisk bebyggelseinventering av nio utvalda fastigheter i Hålaveden; Lilla Morlejan, Månsabola, Ruskelsby, Tingstad och Vinninge i Stora Åby socken samt Holkaberg, Rödebol, Skrädeberg och Stavreberg i Ödeshögs socken. Samtliga belägna i Ödeshögs kommun. Hålaveden är namnet på den bygd som sträcker sig från Ödeshög i norr till länsgränsen i söder. I väster och öster avgränsas området av Vättern respektive Lysings häradsallmännings stora skogsområde. Området karaktäriseras av ett småskaligt och ålderdomligt odlingslandskap. Den täta förekomsten av välhävade ängs- och hagmarker saknar motstycke i Östergötland. Eftersom det småbrutna landskapet karaktäriseras av små byar och ensamgårdar medförde laga skiftet relativt små förändringar, endast ca 25% av gårdarna blev ålagda att flytta ut. Motsvarande siffra för Östgötaslätten är 75%.

Trots att varken laga skiftet eller det moderna jordbrukets strukturella omvandling påverkat by- och gårdsbebyggelsen i någon större omfattning, så har de enskilda byggnadernas utseende inte undgått förändring. Detta märks särskilt väl vad gäller ladugårdarna och mangårdsbyggnaderna, medan uthusen som ofta mist sin ursprungliga funktion ofta bevarat ett mer ålderdomligt utseende.